

Advokaten

| ADVOKATBLADET | NR. 3 2017 | 97. ÅRGANG |

Tester ut
**KUNSTIG
INTELLIGENS**
på advokat-
kontoret

kommentarutgaver.no

Alt du trenger innen arbeidsrett

Digitalt tilgjengelig på kommentarutgaver.no

Vi gir deg som leser av Advokatbladet tilbud på vår arbeidsrettspakke: tilgang til 13 arbeidsrettslige fagbøker og alle våre kommentarutgaver. Priseksempel: Kr 13 000 eks. mva. for inntil seks brukere i ett år.

Ta kontakt på tlf. 24 14 75 00 for mer informasjon. Tilbudet gjelder ut april 2017.

Innhold

Nyheter

- 4 Vil ha fri rettshjelp som valgkamp-tema
- 6 Her er advokatbransjens største poeng-sankere

Kommentar

- 8 Å kjøpe suksess

- 10 Advokat felt for å ha tatt 4,6 millioner kroner for mye i salær
- 12 «Noen advokater har satt det i system å få inn saker til kontoret gjennom sitt personlige forsvarererv»
- 14 – Av og til nødvendig å sende fullmektigen
- 16 Langer ut mot advokatfirmaenes student-sponsing: «På Frokostkjelleren kjøper du ikke en GT, men en Wiersholm»
- 20 Halverer lønnen til advokat-verger
- 30 Krever tydeligere skille i dopingsaker
- 44 – Store dilemmaer i verge-rollen
- 50 Inhabil etter kritikk av barnevernet

Profilen

- 26 Livredd for å bli glemt

Tema

- 22 Må være mer enn bare «flink pike»
- 24 Her er alle forsvarerne kvinner
- 25 MÅL: 50/50

Fast stoff

- 39 Bøker og lesestoff
- 41 JUS
- 42 Rett fra Svolvær
- 45 Lederens kommentar
- 46 Debatt
- 52 Jussbuss
- 53 Advokatansvar
- 54 Månedens jurist
- 56 Folk & Forum
- 64 Advokater i nyhetene
- 66 Sosiale medier

Gule sider:

Midt i bladet (riv ut) eller les som eblad med aktive lenker til dommene på www.advokatbladet.no
Forsidefoto: Head of innovation i Kluge, Knut-Magnar Aanestad, fotografert av Ola Sæther.
Redaksjonen avsluttet 15. mars.
www.advokatbladet.no

www.facebook.com/Advokatbladet

[@Advokatbladet](https://twitter.com/Advokatbladet)

[@Advokatbladet](https://www.instagram.com/Advokatbladet)

16

26

22

«A fool with a tool is still a fool»

TITTELEN OVER ER ikke sugd av eget bryst, men er hentet fra Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen, og formidlet av dekan Asbjørn Strandbakken da han deltok i en fremtidsdebatt på Oslo krets' årsmøte (se side 55).

ER DERE KLARE for endring, ropte debattlederen, og fikk et rungende «ja» til svar. Men hvor klare er advokatene, egentlig? Hvilke endringer vil komme? Den teknologiske utviklingen går nå så fort, at ingen riktig vet.

MEN ALL VERDENS TEKNOLOGI til tross, er du en idiot, så vil kanskje ikke et verktøy gjøre deg så veldig mye smartere: – Jus handler om mennesker, og verden vil fortsatt trenge menneskelige advokater, sa Asbjørn Strandbakken i debatten.

HAN FIKK APPLAUS og jubel fra advokatene i forsamlingen, og snakket et språk som advokatene forstod, etter at en siviløkonom og en HR-sjef nettopp hadde snakket om viktigheten av «law-tech», om den store omveltningene, eller disrupsjonen, som bransjen ganske sikkert står overfor, og stilt spørsmål om noen vurderte å ta i bruk algoritme-styrte skilsmisse-forhandlinger.

DEN TEKNOLOGISKE utviklingen har skutt fart i advokatbransjen. I fjor kom advokat-roboten «Ross» i USA, som er spesialist på konkursrett.

HER HJEMME er flere advokat-kontorer teknologisk på hugget. I Kluge tester man ut en teknologisk løsning som gjør automatiske rettskildesøk. Selskapet har egen sjef for innovasjon, og er langt fremme i å tilby klientene enkle og oversiktlige teknologiske løsninger som de i stor grad kan bruke selv. Les mer på side 54.

KLUGES INNOVASJONSSJEF Knut-Magnar Aanestad og dekan Strandbakken oppfordrer advokater til å møte ny teknologi med et åpent sinn, og være faglig nysgjerrige på mulighetene.

ADVOKATER BØR DELE teknologisk kunnskap, oppfordret DnB-advokat Maria Ervik Løvold i fremtidsdebatten. Dette er et veldig godt forslag. Men hvordan skal delingen foregå? Her bør Advokatforeningen og JUS komme på banen.

NINA SCHMIDT
REDAKTØR
nina@advokatbladet.no
mobil: 915 59 602

Vil legge ned fylkesnemndene

Foreldretvister og saker om tvang etter barne-loven bør gå i et utvalg tingretter, mellom tyve og tretti i tallet, og ikke i fylkesnemndene, foreslår Særdomsstolsutvalget.

Hans Petter Graver

Her er flere forslag i NOU 2017:8 Særdomstoler på nye områder, i kortversjon:

For å hindre at kompetanse går tapt i en overgangsperiode, foreslås det at dagens fylkesnemndsledere utnevnes til dommere i de aktuelle tingrettene.

Bare dommere som har gjennomgått særskilt, obligatorisk og lovfestet opplæring, kan behandle foreldretvister, saker om tvang etter barnevernloven, og saker om barne bortføring.

En egen forvaltningsdomstol for utlendingssaker anbefales ikke.

Fylkesnemndene innlemmes i de tingrettene som skal behandle barnesaker.

MER TILLIT

Utvalget begrunner forslaget om å flytte foreldretvister og barnevernsaker ut av fylkesnemndene med at befolkningens tillit til nemndene ville vært noe høyere, dersom disse nemndene formelt sett var domstoler. Videre med at mange av sakene for nemnden bringes inn for retten, og at det bør være et mål med en grundigst mulig behandling i første instans, noe som også vil være mindre ressurskrevende.

Dommeren eller fylkesnemndslederen i de aktuelle tingrettene som skal avgjøre sakene, må tilfredsstillende følge krav, foreslår utvalget: Ha god juridisk kompetanse, ha psykologfaglig og barnefaglig innsikt, ha forståelse for ulike etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunner, ha gode evner til konfliktløsning og som er forankret i et sterkt fagmiljø.

Særdomsstolsutvalget var ledet av jusprofessor Hans Petter Graver. I utvalget satt også disse advokatene: Tore Roald Riedl, Brynjulf Risnes, Karl Otto Thorheim, Kristin Otterlei og Siv Hallgren.

Fest på taket under Fagdagene

I år flyttes advokatfesten fra bølgeskulp på Aker brygge til en stor, urban takterrasse i hjertet av byen. Det blir som vanlig mottagelse for ferske advokater, utdeling av Advokatforeningens talentpris, og kjente musikere på scenen.

Hvilken betydning vil Brexit kunne få for norsk

næringsliv? Dette er ett av temaene som står på timeplanen under Advokatenes fagdager 1. og 2. juni.

Kursene er organisert i de fem store rettsområdene fast eiendom, arbeidsrett, forsvar-erkurs, familie, arv og skifte og selskapsrett. I tillegg er det fire bolker med aktuelle temaer.

Totalt står 45 ulike kurs på programmet som deltagerne kan velge fritt mellom.

– Kursene i arbeidsrett trekker vanligvis veldig mange, og er de kursene som først fylles opp, forteller arrangørene Erik Roe og Runar Hafsteen, prosjektledere i JUS (Juristenes utdanningssenter).

Før avspark blir samtlige foredragsholdere invitert på pedagogikk- og fortellerkurs med Pellegrino Riccardi, som regnes som en av Norges flinkeste foredragsholdere.

– Jurister kan få «fullstendighetssyndrom» og føler at de må gå fra A til Å, og hvis de får dårlig tid, velger de

ikke ut, men snakker bare fortere og fortere. Vi understreker at det er om å gjøre å velge ut det som er riktig og relevant, slik at stoffet presenteres bra, sier Hafsteen.

Torsdag kveld blir det altså advokatfest på utestedet Taket på Steen og Strøm, der en takterrasse med regnavskjerming

og varme på 340 kvadratmeter kombinert med innendørs lokaler venter.

Juridisk fakultet ved UiT foreslås nedlagt

Flertallet i en arbeidsgruppe som har vurdert fremtidig organisering av Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet, foreslår å legge ned Det juridiske fakultetet og omorganisere utdanningen til et institutt. Dag Michalsen, dekan ved jusutdanningen ved UiO, sier til nettavisen Khrono at han er oppbragt over forslaget.

«Det tyder på at man ikke forstår de juridiske fakultetenes tydelige akademiske rolle i retts-samfunnet. Det vil være svært uheldig å redusere den tyngden som et fakultet gir, og det vil svekke den akademiske, juridiske stemmen for hele Nord- og Midt-Norge», sier han til Khrono.

Trude Haugli, dekan ved Juridisk fakultet i Tromsø, mener det vil være «svært umusikalsk» om Nord-Norge skulle stå igjen uten et juridisk fakultet.

Også Advokatforeningen er negativ til forslaget. I en høringsuttalelse til UiT, skriver foreningen at mer enn sytti prosent av kandidatene som uteksamineres i Tromsø, forblir i landsdelen.

VIKTIG PÅ FORSKNING

UiTs juridiske fakultet er en viktig regional og nasjonal aktør innenfor rettsvitenskapelig forskning, peker foreningen på. «Sentrale forskningsområder er samfunnsområder som er særlig fremtredende og aktuelle i nord, som samerett og fiskeri- og havrett. (...) Advokatforeningen er bekymret for at en endring av fakultetets status vil redusere gjennomslagskraften i denne forskningen. Dette ved at rekrutteringen av forskere vil bli skadelidende slik at forskningsproduksjonen går ned både i omfang og kvalitet.»

Nasjonale undersøkelser viser at Det juridiske fakultet i Tromsø har de mest fornøyde studentene.

Trude Haugli

Vil ha fri rettshjelp som valgkamp-tema

Advokatforeningen vil forbedre fri rettshjelp-ordningen, og ønsker at temaet skal få fokus i høstens valgkamp. Utgiftene til barnefordeling- og barnevernssaker øker, og tar stadig større andel av fri rettshjelp-budsjettet, kom det frem på et seminar på Stortinget.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Arbeiderpartiet og Senterpartiet arrangerte i begynnelsen av mars et miniseminar på Stortinget om fremtidens fri rettshjelp, «etter sterkt påtrykk fra Advokatforeningen», som arrangør Knut Storberget, tidligere justisminister, nå stortingsrepresentant (Ap) uttrykte det da han ønsket velkommen.

Tilstede på det åpne seminaret var representanter fra Justiskomiteen og Finanskomiteen, samt folk fra flere av de ulike rettshjelpiltakene i Norge.

Menon Economics gjennomførte i 2015 en analyse av utgiftøkningen i straffesakskjeden og i utgiftene til fri rettshjelp fra 2006 til 2014. I perioden økte utgiftene fra 1,2 til 2 milliarder kroner, fortalte seniorøkonom Tori Haukland Løge i sitt innlegg på seminaret.

– Det har vært en voldsomt økt ressursbruk hos politiet, i barnevernet, i familievoldssaker og familiesaker, sa Løge.

Utgiftene til fri rettshjelp økte med førti prosent i perioden.

POLITIKERSTYRT UTGIFTSØKNING

– Vårt viktigste funn er at saksmengden økte på grunn av politiske prioriteringer. Vendepunktet i kostnadsøkningen var *Handlingsplan mot vold i nære relasjoner*, som kom i 2011, samt det såkalte *Barnevernloftet*. Det har også vært en styrking av familievernkontorer i perioden, sa Løge.

Barnevernloftet ble lagt frem av daværende statsråd Audun Lysbakken (SV) i 2012, og ble betegnet som den største satsingen på det kommunale barnevernet siden begynnelsen av 90-tallet.

Mens utgiftene til fritt rettsråd samlet sett er redusert, har det vært en økning i utgiftene til saker i fylkesnemndene.

– Når aktiviteten i nemndene øker, øker også antall akuttvedtak. Den største driveren bak kostnadsøkningen til *fri sakførsel* i sivile saker i domstolene, er

overprøving av tvangsvedtak i fylkesnemndene, sa Løge.

Kostnadene på denne budsjettposten økte med 160 prosent fra 2009 til 2014, fortalte hun.

VIKTIGE OMRÅDER UDEKKET

Advokatforeningens leder, Jens Johan Hjort, holdt et innlegg som ga et historisk overblikk over rettshjelpens historie.

– En av de viktigste forbedringene som må gjøres med dagens ordning, er å sørge for å få flere saksområder inn under rettshjelploven. Sosial dumping, saker på velferdsfeltet knyttet til NAV, familiegjennfor-ening- og utvisningssaker er ikke dekket. Voldskriminalitet mot kvinner har en viss dekning, men det er behov for en utvidelse av feltet. Også mobbing i skolen, saker om brukerrettigheter og diskriminering er heller ikke dekket i dag, sa Hjort.

Loven om fri rettshjelp har vært endret 27 ganger, uten noen form for systematisk tilnærming, sa han.

– Hvis en rettighet skal kunne gjøres gjeldende, må borgerne vite om den, sa Advokatforeningens leder Jens Johan Hjort.

At inntektsgrensen for å få fri rettshjelp bare er på 246.000 kroner – en sum som har vært uendret siden 2009 – er uholdbart, mener Advokatforeningen.

– Selv unge uføre faller ikke inn under ordningen, de mottar 252 kroner for mye til å kvalifisere til fri rettshjelp. Og formuesgrensen på 100.000 kroner har ikke vært endret siden 1984, sa Hjort.

EN «PARTY-KILLER»

– Ikke for å være en «party-killer», men vi ser enorme

utgiftsøkninger på retts-hjelpssiden, og tar vi med straffehjelpssiden, så er virkelig Finansdepartementet bekymret. Jeg tror vi må bruke mer, men vi må forsøke å bruke pengene på en bedre måte. Det er kommet forslag om å gradere hjelpen, og innføre egenandeler. Dette synes jeg er litt spennende, og jeg vil gjerne at vi skal ta den diskusjonen, sa Storberget.

Advokatforeningens Merete Smith tok til motmæle.

– Alle politikere sier at fri rettshjelp er for dyrt, dere har

kjøpt Finansdepartementets beskrivelse. Ja, sivile saker har økt, men det er til barnefordeling og barnevern – alt utenom har gått ned, og samlet er utgiftene til fritt rettsråd redusert med åtti millioner kroner. Det er en stor nedgang, og den snakkes det ikke om. Det brukes like mye penger på fylkesnemndene som på alt annet fritt rettsråd til sammen, sa Smith.

Foreningen har opprettet et utvalg som skal vurdere hvordan rettshjelpen kan bli mer effektiv og gi mer for pengene.

Her er advokatbransjens største poeng-sankere

Morten Goller fra Wiersholm sanket flest poeng av samtlige advokater i Finansavisens advokatundersøkelse, mens Stine Snertingdalen fra Kvale fikk flest poeng i kategorien Up and coming.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

De to er skjønt enig om at en sterk interesse for eget fagfelt, å være tro mot seg selv, og å arbeide i et kyndig fagmiljø, er blant deres suksessfaktorer.

– Jeg skal ikke overvurdere betydningen av denne listen, men det er klart det gir en trygghet og bekreftelse for valget klientene tar når de bestemmer seg for hvilken advokat de skal bruke. Sånn sett er det utvilsomt positivt, sier Wiersholms partner Morten Goller til Advokatbladet.

Han topper Finansavisens advokatundersøkelse i kategoriene «Offentlige anskaffelser», og «Konkurrentenes mest ettertraktede». Undersøkelsen ble ifølge avisen besvart av 45 advokatfirmaer. Det var ikke lov å stemme på advokater i eget firma, og fikk totalt flest poeng av alle advokater i undersøkelsen.

Goller ser litt todelt på hvordan han har nådd opp.

– Innenfor offentlige anskaffelser har jeg jobbet målrettet i veldig mange år, holdt hundrevis av kurs, og skrevet artikler og bøker. Dermed er nok plas-

seringen mest et utslag av langsiktig arbeid. Når det gjelder de andre områdene, har jeg de siste årene hatt noen store, profilerte saker som har gjort meg mer synlig i markedet, påpeker Goller.

Han tipser gjerne Advokatbladets lesere om hva han tror skal til for å nå opp: Å ha en genuin interesse for det man driver med, og å finne et fagfelt man er virkelig interessert i, er ifølge Goller viktig for å lykkes.

– Man kan selvfølgelig være en dyktig advokat på mange forskjellige måter. Derfor er det viktig å finne sin

Morten Goller og Stine Snertingdalen gikk til topps i Finansavisens advokatåring.

– At jeg gjør det bra er nok et resultat av jevn og trutt jobbing, foredrag og artikler, at jeg stadig får større og større saker, samt verv i lovutvalg og konkurserådet. Kolleger ser forhåpentligvis at jeg tar et steg hvert år. Og å bli omtalt som ung og lovende i en alder av 42, er helt supert, sier Snertingdalen med et smil.

For Kvale-partneren har det vært viktig å bruke uformelle nettverk.

– Å få et nettverk av personer du stoler på, og kan spørre, både i eget og andre firmaer, har vært viktig for meg. I tillegg er miljøet rundt helt sentralt. Skal man holde et jevnt høyt nivå, må man være en del av et større fagmiljø, fastslår Snertingdalen, som er en av relativt få kvinner som bemerker seg i kåringen.

FREMDELES FÅ KVINNER

– Kvinner er kanskje generelt ikke så flinke til å stikke seg ut og fremheve seg selv, vi ser jo en overvekt av menn i seniorposisjoner i advokatbransjen. Med et flertall av kvinner blant justudentene, og mange firmaer som jobber godt med å få opp og frem flere kvinner, er kvinneandelen på denne listen forhåpentligvis også økende. Jeg håper de kvinnelige talentene står på og fortsetter, sier Snertingdalen.

Noen unntak er det; Siri Teigum har vunnet kategorien konkurranserett seksten ganger – så også i år, og er inne på fjerdeplass i antall poeng. Men bak henne er det langt mellom kvinnene som utmerker seg. Flere kategorier står helt uten, eller med kun ett kvinnelig innslag. Snertingdalen opplever likevel ikke kåringen som en slags «gutteklubben grei» der mannlige kolleger kun rangerer hverandre.

– Jeg ser ingen navn som står der som ikke burde stått der, men det er mange dyktige advokater og flere kunne sikkert også ha vært inne på listen.

Hun er bevisst på ikke å tenke for mye på kåringen i hverdagen.

– Hvis hovedfokus i jobben din går ut på å komme høyt på ulike rankin-

ger, er det neppe det som skjer. Man må ha en annen innstilling – en genuin interesse for faget og for klientens utfordringer. Så får heller en god plassering komme som et resultat av arbeidet man gjør i hverdagen, sier hun, og får støtte av Goller, som satte ny rekord med totalt 192 poeng, og toppe oversikten over konkurrentenes mest ettertraktede.

– Blir det et ekstra høyt forventningspress på deg fremover nå som du har gjort det så bra, Goller?

– Hehe, det er jo en tanke det ja, at det bare kan gå nedover ... Men jeg går heldigvis ikke rundt og tenker på kåringer hele året. I hverdagen er jeg mest opptatt av å gjøre en god jobb for klienter, med kolleger jeg setter stor pris på – men det er klart det er veldig hyggelig å få denne typen anerkjennelse, fastslår Goller.

Å kjøpe suksess: Les kommentar neste side →

ANNONSE

AVSLUTTE BOET?

avskrive fordringene eller gjøre de om til kontanter, nå.

Din trygghet – Vi har kjøpt pengekrav (også uavklarte) i 16 år fra konkursbo. Alle beløp. Blir vi enige betaler vi straks. All informasjon behandles konfidensielt.

NYTT: vi kan også vurdere å kjøpe utestående **salærkrav**, fortrinnsvis da krav som er sikret gjennom pant, gjeldsbrev el.

Se gjerne; www.7-fjell.no

Å kjøpe suksess

Suksess i Finansavisens advokatundersøkelse er ikke noe man kan kjøpe. Men riktig rekruttering kan gjøre underverker.

KOMMENTAR: ERLEND WESSEL CARLSEN

Enhver person over middels sportsinteressert vil forbinde ordet «kjøpelag» med et negativt ladet ord. Et skjellsord som brukes på klubber som sprenger banken for store stjerner som skal skyte laget til suksess, men som av motstanderlagene supportere anses som feigt eller en uredelig måte å tilegne seg suksess på.

En slik aggressiv rekruttering har i mange år også vært sett på som uredelig i advokatbransjen, for overgangsmarkedet virkelig tok fyr noen år tilbake. Nå er overgangene større, flere og mer strategiske. Og like vanlige som i næringslivet ellers.

Det siste året har særlig to firmaer pekt seg ut på rekrutteringstoppen. Både Steenstrup Stordrange og DLA Piper har tatt opp et tosifret antall partnere i løpet av et drøyt år, som et ledd i en tydelig uttalt vekststrategi. Gitt at en del av vekststrategien også er omdømmevekst, kan man bruke topp-listene i Finansavisens advokatundersøkelse som indikator. Da er det veldig tydelig hvem som har lyktes.

Steenstrup Stordrange tar sin første førsteplass i en hovedkategori på lang tid (Klaus Henrik Wiese-Hansen, forsikringsrett), og har 33 prosent flere topp tre-plasseringer og hele 76,5 prosent flere poeng i 2017 enn i undersøkelsen for ett år siden. Av andre positive momenter kan man notere:

- **Oddbjørn Slinning** er ny på topp 10-listen i shipping, mens **Lars Berge Andersen** entrer topp 10-listen i offshore/oljeservice.
- **Bjørn Stordrange**, **Nikolai Skridshol**, **Ole-Martin Lund Andreassen** befester sine sterke posisjoner helt i toppen i sine kategorier.
- **Lars S. Alsaker** vinner up and coming innen fiskeri og havbruk,

Erlend Wessel Carlsen var frem til utgangen av 2016 redaksjonssjef for Finansavisen Jus, og hadde ansvaret for Advokatundersøkelsen fra 2008–2016. I dag jobber han som kommunikasjonssjef i Swedish Match Norge.

mens Wiese-Hansens makker i forsikringsrett **Christian Kjellby Nessel** er opp med en andreplass på up and coming-listene.

- **Aksel J. Hageler** og **Jens Aas** er begge nye på topp-listene innen up and coming i de strategisk viktige kategoriene konkurranserett og fast eiendom, hvilket viser at satsingen ikke bare er i fronttrekkene.
- **Ingrid Høstmælingen**, som etter å ha fått partnersjansen i Steenstrup Stordrange ble rekruttert til Wikborg Rein et knapt år senere, dro inn en solid førsteplass for dem, som landets mest talentfulle eiendomsadvokat.

Langt fra alle av Steenstrups nyervervelser er inne på listene, og langt fra alle poengsankerne er nyervervelser, men det har vært en såpass markant schwung over rekrutteringen at markedet har registrert den. Og det er langt fra en selvfølge. Da Schjødt gikk fra en anonym tilværelse mellom daværende «de fire store» til å bli titulert «Norges største advokatfirma» i Finansavisen, sto poengene fra konkurrentene i Advokatundersøkelsen nærmest stille.

Kanskje det er derfor managing partner **Ernst Ravnaas** og kompani i Steenstrup Stordrange har vært tydelig at *det* ikke er målet for reisen, selv om **Paul Bellamy** – som styrte Schjødt til toppen – også er med og trekker i trådene i Steenstrup Stordrange.

For ser man på den andre offensive aktøren, DLA Piper, så har **Berit Reiss-Andersen** falt fire plasser fra i fjor etter å ha blitt en del av firmaet, mens de andre representerte stort sett har fått færre poeng eller har falt på listene siden i fjor.

En rask titt bak fasaden til Finansavisen Jus' tre posterboys, **Christian Fr.**

Michelet, Nils-Henrik Pettersson og **Fredrik Berg**, ser man at det å starte for seg selv ikke er negativt for poengsanking. Men enernes kolleger er milevis bak på listene og med ganske få poeng. Solide partnersigneringer til tross, så har det gitt mindre resultater på poengfangsten.

Steenstrup Stordrange var ett poeng bak Michelet & co på totale poeng i 2016-undersøkelsen, i år er de 150 poeng foran.

Så kan man selvsagt argumentere med at dette kun er en undersøkelse, at den har sine åpenbare svakheter og at konkurrentenes stemmer ikke gjenspeiler markedet 100 prosent, men faktum er at utmerkelser i Advokatundersøkelsen i dag nevnes på nesten samtlige firmaers nettsider og på sosiale medier som LinkedIn. Og for firmaene som ligger på 5. til 15.plass på listen over firmaer med flest poeng, gir små og store hopp tilsvarende bevegelse på tabellen, som gir tilsvarende kredibilitet i markedet.

Flest poeng, firma		
#	Firma	Poeng
1.	Thommessen	1 255
2.	BA-HR	1 197
3.	Wiersholm	1 061
4.	Wikborg Rein	911
5.	Schjødt	536
6.	Kvale	491
7.	Haavind	466
8.	Hjort	464
9.	Arntzen de Besche	414
10.	Steenstrup Stordrange	399
11.	Selmer	307
12.	Glittertind	275
13.	Ro Sommernes	259
14.	Simonsen Vogt Wiig	255
15.	Michelet & Co	249

Kilde: Finansavisen Jus

Møt våre foredragsholdere

Juristenes Utdanningssenter tilbyr bredde og kvalitet til deg som ønsker bygge kompetanse. Dette er noen av våre foredragsholdere denne våren.

ERLEND HAASKJOLD

Advokat, Arntzen de Besche

E-KURS: OBLIGASJONSRETTE
PÅ 2 X 45 MIN

LIV GJØLSTAD

Tidligere høyesterettsdommer

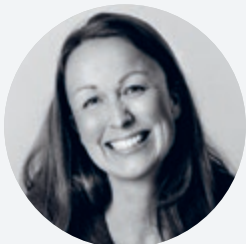
FORVALTNINGSRETT OG STATSRETT: HABIL ELLER INHABIL?

HALVOR FRIHAGEN

Advokat, Andersen & Bache-Wiig

DET ÅRLIGE KURSET I ASYL- OG UTLENDINGSRETT

BIRGITTE BIE MØRKVED

Advokat, Mageli

DET ÅRLIGE EKSPROPRIASJONSRETTSKURSET

ROBERT JENSEN

Advokat, Steenstrup Stordrange

DET ÅRLIGE KONKURSRETTSKURSET

MORTEN KJELLAND

Professor dr. juris, UiO

FAGFORUM I PERSONSKADEERSTATNING

BJØRN ERIK THON

Direktør, Datatilsynet

E-KURS: NY PERSONVERFORORDNING

THOMAS S. BRANDT

Advokat, Selmer

FAGFORUM I COMPLIANCE

NICOLE NJÅ

Avdelingsleder, AFF

FAGFORUM I LEDELSE

Advokat felt for å ha tatt 4,6 millioner kroner for mye i salær

Disiplinærutvalget har besluttet at en advokat må tilbakebetale drøye 4,6 millioner kroner som han har krevd i suksesshonorar. Saken er anket til Disiplinærnemnden.

TEKST: NINA SCHMIDT

Advokaten (født i 1953) er ikke berettiget til mer enn et honorar på 106.001 kroner, mener Disiplinærutvalget for Aust- og Vest-Agder, Sør-Rogaland og Haugesund kretser.

Utvalget mener at advokaten har brutt punkt 3.5 i Regler for god advokatskikk (om forskriftsmessig behandling av klientmidler), og ilegger ham en advarsel for dette. I tillegg varsler utvalget Tilsynsrådet – som vurderer advokaters bevilling – om saken, fordi advokaten ikke har det omstridte beløpet stående i sin helhet på klientkontoen.

Advokaten, på sin side, mener at disiplinærutvalget ikke har kompetanse til å avgjøre om det er inngått en bindende avtale om salæret og forsinkelsesrentenes størrelse, og at dette må avgjøres av en domstol.

FISKEBÅT HAVARERTE

Klager i saken ble i 1988 dømt til fengsel i seksti dager for forsikringsbedrageri

knyttet til havari av en fiskebåt. Senere ble saken gjenopptatt, og det ble avsagt frifinnende dom i lagmannsretten. Klager ble tilkjent saksomkostninger.

Etter å ha blitt tilkjent småbeløp i erstatning i tingretten, ble klager i lagmannsretten tilkjent en erstatning på hele 18,25 millioner kroner, samt 1,25 millioner kroner i oppreisning. Videre ble han tilkjent saksomkostninger med nærmere 1,5 millioner kroner, samt forsinkelsesrenter på nærmere 9,8 millioner kroner.

HØYESTE NOENSINNE

Den innklagede advokaten bistod klager i klagesakene, og fikk utbetalt 1,5 millioner kroner i salær for sitt arbeid av Regjeringsadvokaten.

Etter at klager vant frem i rettsapparatet, og for arbeid advokaten har hatt etter at dommen falt, har advokaten beregnet et salær på 4.664.340 kroner. «Det foreligger ikke noen avtale om

utbetaling av «suksesshonorar», og advokaten har fått fullt oppgjør for sitt arbeid», hevder klager.

Den innklagede advokaten peker i sitt tilsvare på at den samlede erstatningsutbetalingen på nærmere 34 millioner kroner var den største erstatning som til da var utbetalt i Norge for urettrettet straffeforfølgning, og at det samlede salærkravet ble fastsatt på et møte med klager i januar i fjor.

SALÆR ETTER SKJØNN

Ifølge advokaten, valgte partene å fastsette et samlet salær for alle kravene. «Begrepet suksesshonorar er aldri benyttet i noen samtaler mellom klager og advokaten forut for dette møtet i januar 2016. Hvilke begrep som benyttes er ikke avgjørende. Det er imidlertid det som er avtalt på forhånd og som har vært praktisert mellom partene i seks år. Klager bekreftet dette flere ganger i møtet», heter det i tilsvaret.

5 felt i februar

Fem advokater ble felt for brudd på god advokatskikk av disiplinærutvalg- og nemnd i februar. I perioden ble 29 advokater frifunnet, og fire saker ble avvist.

Dette kommer frem i oversikten fra Advokatforeningens syv regionale disiplinærutvalg og Disiplinærnemnden.

Mente arvtager ikke var part

En Oslo-advokat var verge for klagers mor. Klager skulle arve morens leilighet, fratrasket gjeld på grunn av lån klager hadde tatt opp. Klager ønsket innsyn i dokumenter vedrørende salget, men advokaten avsto. «Fordi salget av leilighet i realiteten var salg av klagers leilighet og oppgjør gikk gjennom advokaten, har klager en

rettslig interesse i hvordan oppgjøret av salget av leilighet har skjedd», skriver Disiplinærutvalget. «Leiligheten var klagers, og det var han som hadde den økonomiske interesse i at oppgjøret ble riktig.» Advokaten ble felt for RGAs punkt 1.3 om saklig og korrekt opptreden og ble meddelt kritikk.

MÅ HA BEVIS

Disiplinærutvalget peker på at det ikke er fremvist noen oppdragsbekräftelse «der det ble skissert at et vilkår som dette kunne bli aktuelt å prøve». Det heter også at «det må anses for sikkert at det må kreves klare bevis for at en avtale med et slikt omfang kan anses inngått. Avtalen er klart i advokatens interesse og det må være han

Informerte om forlikstilbud

I en oppsigelsessak representerte Oslo-advokaten klagers motpart, som trakk oppsigelsen. Partene ble enige om at søksmålet skulle heves, men var uenige om hvem som skulle dekke saksomkostningene. Klager fremsatte to forlikstilbud. I sitt svar satte Oslo-advokaten tingrettsdommeren i kopifeltet på eposten. «Advokaten har anført at bestemmelsen (om ikke å røpe villighet til forlik, red. anmerk.) ikke er brutt fordi «alle visste» at partene ønsket saken forlikt, og at partene, inkludert retten, hadde en åpen diskusjon og informasjonsutvikling vedrørende en minnelig avslutning på saken. Disiplinærutvalget kan ikke se at dette medfører at advokaten kunne videresende Forlikstilbud II til retten», skriver Disiplinærutvalget i Oslo krets. Advokaten felles for brudd på RGA punkt 4.5, og meddeles kritikk.

som har bevisbyrden for at avtale er inngått».

At advokat og klager har et klientforhold som går over hele 25 år, kan ikke vektlegges i forhold til kravet om en klar avtale, mener utvalget.

Advokaten hadde allerede fått full dekning for sitt arbeid med erstatningssaken, påpeker utvalget.

«For sitt arbeid med sakene om forsinkelsesrente og skatterestanser burde advokaten ha sørget for en klar avtale med klager på forhånd, slik at han var kjent med at det ville bli krevd et suksesshonorar. Men selv om en slik avtale

skulle vært inngått, er det ikke tillatt å avtale salær basert på andel av sakens resultat eller gjenstand», skriver utvalget.

Utilgjengelig advokat

En advokat på Sørlandet ble engasjert for å fremme krav om dekning av vedlikeholds- og oppgraderingskostnader på en sameie-eiendom overfor de øvrige sameierne. Disse bestridte kravet. Ifølge klager gikk det nesten en måned fra advokaten fikk skriftlig svar fra sameierne, før svaret ble formidlet til klager. Ifølge klager fikk han ikke kontakt med advokaten, hverken på telefon, sms eller epost.

Advokaten er meddelt kritikk for ikke å ha holdt sin klient underrettet om sakens gang, og for brudd på regelen om at en advokat ikke bør påta seg nye saker dersom hans øvrige arbeidspress gjør at saken ikke kan bli behandlet med rimelig hurtighet.

Tok for mye betalt

En advokat fra Østfold er frifunnet for brudd på god advokatskikk, men likevel dømt til å tilbakebetale 22.500 kroner i salær til en klient. I disiplinærutvalget ble advokaten dømt til å tilbakebetale 31.875 kroner, men summen ble redusert etter anke til nemnden.

ANNONSE

Finansavisen
JUS

19. mai
15. september
10. november

3 utgaver igjen i 2017

Magasinet har en redaksjonell profil med artikler innen jus, finans, skatt og annet interessant, skrevet for næringslivsfolk og advokater. Magasinet gir også en unik mulighet for annonsering og profilering av juridiske tjenester. 71,4% av Finansavisens lesere har beslutningsmyndighet ved juridisk bistand eller valg av advokattjenester. Advokatfirmaer og andre med tilknytning til advokattjenester som annonserer i Finansavisen skyter blink. JUS-magasinet har meget høy nytteverdi for leserne og har lang levetid.

Magasinet distribueres med Finansavisen.

Opplag: 40 000

For annonseinformasjon kontakt: Caroline Reed Smith-Meyer
Tlf. 900 15 283 – E-post: caroline@hegnar.no

21 kategorier: Tre nye vinnere og jevnere enn på lenge.

Finansavisen

Forsvarer-striden:

«Noen advokater har satt det i system å få inn saker til kontoret gjennom sitt personlige forsvarerverv»

Tidligere leder av Advokatforeningen, Berit Reiss-Andersen, reagerer på at Hovedstyret har fattet et vedtak om at faste forsvarer- og bistandsadvokatoppdrag ikke bør overlates til andre.

TEKST: NINA SCHMIDT

Etter henvendelse fra to advokater som ba om en avklaring om hvordan ordningen med faste forsvarere og faste bistandsadvokater skal praktiseres, vedtok Hovedstyret i januar følgende:

«Advokatforeningen vil understreke at oppdrag som følger av vervet som fast forsvarer eller fast bistandsadvokat er personlig. Slike oppdrag bør ikke omfordes til andre advokater.»

Advokatbladet har tatt kontakt med en rekke faste forsvarere rundt om i landet for å få deres reaksjon på Hovedstyrets vedtak. Mange er fornøyd med vedtaket, og flere mener at bakgrunnen for vedtaket – at mange tildelinger havner hos advokatfullmektiger eller kolleger av den som er tildelt oppdraget – ikke utelukkende er et Oslo-problem, slik lederen av Forsvarergruppen, Marius Dietrichson, hevdet i forrige utgave av Advokatbladet.

– ARBEIDSLIGNENDE AVTALE

– Jeg stusser over at Hovedstyret har fattet vedtak om denne saken. Ordningen med faste forsvarere er regulert i straffeprosessloven, og det enkelte verv er en avtale mellom domstolen og advokaten. Jeg mener at det må være opp til domstolen å sette vilkår for hvordan vervet skal utøves. Alle faste forsvarerverv er nå åremålsregulert. Det vil være naturlig at advokater som ikke utover vervet på en tilfredsstillende måte ikke får fornyet åremålet. Det bør ikke være Advokatforeningen som styrer en slik arbeidslignende avtale. Det bør være et forhold mellom advokaten og domstolen, sier Berit Reiss-Andersen.

Hun minner om at det ved oppnevning av faste forsvarere settes som vilkår at vervet er personlig og i hovedsak ikke kan utføres av andre.

– Sakene man får som fast forsvarer er ofte mindre saker, og det er de man

kan skyve på hvis det blir berammet større saker eller frist-saker. En slik bevegelse kan være nødvendig for både domstolen og advokatene. Jeg har ofte blitt spurt av domstolene om jeg ikke har noen på mitt eget kontor jeg kan sende, når det kniper med å få kabalen til å gå opp. Advokater kan også bli syke, og det kan være andre advokater ved kontoret som kjenner den enkelte sak godt, sier Reiss-Andersen.

IKKE TIL OPPLÆRING

Mange advokater som står utenfor fast forsvarer- eller fast bistandsadvokatordningen, reagerer på at en del av tildelingene går til fullmektiger.

– Disse sakene kan selvsagt være fine saker for fullmektiger, men i hovedsak bør ikke disse tildelingene benyttes til opplæring. Det er i utgangspunktet i strid med forutsetningene for vervet

Berit Reiss-Andersen mener at Advokatforeningen ikke bør styre arbeidslignende avtaler.

at disse sakene benyttes til slik opplæring. Det må respekteres, sier Berit Reiss-Andersen.

– Problemet har oppstått fordi noen advokater har satt det i system å få inn saker til kontoret gjennom sitt personlige forsvarerverv, og holder andre ansatte beskjeftiget ved ikke å ta sakene selv. Det er i strid med ordningen, og domstolen har anledning til ikke å gjenoppnevne advokater som innretter seg slik. En illojal utnyttelse av systemet bør man slå ned på. En viss fleksibilitet mener jeg både advokater og domstol er tjent med, sier hun.

MONICA HAUGDAL, FAST FORSVARER KRISTIANSAND TINGRETT

Jeg er opptatt av at vervet er personlig, og jeg gir ikke bort saker som tildeles meg som fast forsvarer, med mindre det er i samråd med retten. Det har hendt at kollega har overtatt sak i samråd med retten for at retten skal få ønsket beramningstidspunkt. Jeg er enig i vedtaket til Hovedstyret. Jeg har inntrykk av at deling av fast forsvarer og bistandsoppdrag skjer også andre steder i landet enn Oslo, men ikke i samme omfang.

FRODE SULLAND, FAST FORSVARER I HØYESTERETT OG OSLO TINGRETT

Intensjonene i vedtaket er gode, men det er grunn til å merke seg at det står «bør». Det fremgår også av saksfremlegget til Hovedstyret at det verken er eller kan oppstilles noen absolutte

regler på dette området. Domstolene ønsker de beste forsvarerne, og dermed også de mest opptatte. Det vil kunne bety at man må ha en viss fleksibilitet i utførelsen av oppdraget.

OLE DEVOLD, FAST FORSVARER, AUST-AGDER TINGRETT

Jeg støtter Hovedstyrets vedtak. Vervet er personlig, hvor det ble foretatt en kvalitetssikring da man fikk vervet. Videre er det retten som oppnevner. Det bør derfor ikke være opp til den aktuelle faste forsvarer å fordele oppdraget til andre. Dersom man ikke har anledning til å ta vervet, bør dette vi-

dereformidles til retten, slik at det blir opp til retten å ta stilling til konkret forsvarer i den aktuelle sak. At tildelinger går til andre enn de fast oppnevnte forsvarere, er ikke bare et Oslo-problem, men et problem vi også har i distriktene.

CATHRINE GRØNDAHL, FAST FORSVARER OG FAST BISTANDS-ADVOKAT, OSLO TINGRETT

Jeg støtter Hovedstyrets vedtak. Når man først har fått det ansvaret og privilegiet som ligger i vervet, er det naturlig at oppdragene skal utføres av deg. Det kan ellers virke urimelig for andre godt kvalifiserte forsvarere at man bruker vervet til å skaffe kollegaer saker. Det er fornuftig internt på et kontor å drive opplæring og arbeidsfordeling å gi oppdrag videre til fullmektiger, men det er vel urimelig overfor andre kontorer som ikke har samme mulighet. Dessuten kan noen tilsynelatende enkle oppdrag vise seg å være mindre opplagte.

ØYVIND AAKERØY, FAST FORSVARER AUST-AGDER TINGRETT

Jeg er enig i Hovedstyrets vedtak. Jeg er derfor uenig i at oppdrag skal kunne overføres til fullmektig, selv i «enklere saker». Ved forespørsel om oppdrag som allerede er datofestet, bør disse avslås hvis man er opptatt den aktuelle dato.

«Jeg lærte mye av å ta oppdrag for Tør Erling Staff». Se neste side →

ANNONSE

Vi leverer stabile og gode driftsløsninger til mange advokatfirmaer:

- Vi gir deg en enklere IT-hverdag

Våre driftsløsninger er spesielt tilpasset advokaters behov for sikkerhet og fleksibilitet. Fra vårt effektive datasenter, som er lokalisert her i Norge, får du tilgang til alle de programmene du trenger.

- Vi er svært godt fornøyd med Daldata skytjenester, der leveranse-dyktighet, stabilitet og det at vi alltid har en oppgradert løsning er viktige elementer.

Daglig leder Tom Øystein Martinsen,
Advokatfirmaet Campbell & Co AS, Hamar.

DALDATA
SMARTE LØSNINGER ER GULL VERDT

www.daldata.no/advokater - daldata@daldata.no - tlf. 02331
ELVERUM - FOLLDAL - OSLO - OTTA - STJØRDAL - TYNSET

VÅRE SKYTJENESTER ER BASERT PÅ MICROSOFTS PROGRAMVARE

Forsvarer-striden:

– Av og til nødvendig å sende fullmektigen

– Jeg lærte veldig mye av å møte på vegne av Tor Erling Staff da jeg var fullmektig hos ham for mange år siden, sier Cecilie Nakstad, fast forsvarer i Asker og Bærum tingrett.

TEKST: NINA SCHMIDT

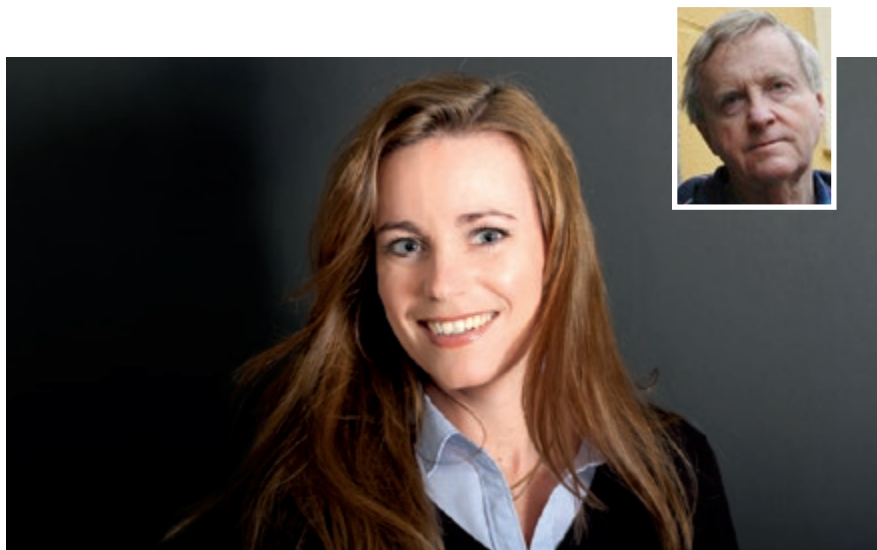
Hun er i utgangspunktet enig i at fast forsvarer-oppgaver ikke bør overlates til andre.

– Jeg prøver i stor grad å unngå det, og jeg er enig i at man ikke skal overlate oppdraget til en fullmektig i opplæringsøyemed, sier Nakstad.

Men selv har hun – i likhet med mange andre advokater – hatt lærerike erfaringer i retten som ung fullmektig takket være at hun fikk steppe inn på vegne av sin prinsipal, Tor Erling Staff, som i en årrekke var kjent som landets fremste forsvarsadvokat.

– I visse tilfeller er det nødvendig å overlate oppdraget til en fullmektig eller en annen kollega. Det typiske og nokså vanlige eksempelet, er når retten ønsker å beramme hovedforhandling i en sak der klienten sitter i varetekt, og jeg som fast forsvarer ble oppnevnt i forbindelse med fengslingen på et tidspunkt hovedforhandling ikke var berammet. Det er et stort press fra domstolen å få berammet sakene, og da hender det at jeg «tilbyr» retten en kollega hvis jeg selv er opptatt. Men dette er altså kun der jeg allerede er oppnevnt på et tidligere tidspunkt, sier Nakstad.

Hunn opplever at denne smidigheten blir verdsatt av retten, og er med på at berammelsesfloker løses.

I visse tilfeller er det nødvendig å overlate oppdraget til andre, sier Cecilie Nakstad. Innfelt: Tor Erling Staff.

– I løpet av flere fengslingsperioder vil det også kunne dukke opp rettsmøter eller avhør som kolliderer med andre berammelser, der det er helt nødvendig å sende en annen. Tilrette-lagte avhør av barn er også et godt eksempel, der politiet bare fastsetter et tidspunkt. Hvis man da allerede er inne i saken, og ikke kan møte selv, må man sende en annen.

– Men det jeg mener ikke er riktig, og som jeg misliker at andre gjør, er bevisst å dobbeltberamme; altså å si ja til et oppdrag som fast forsvarer på et

tidspunkt der du vet at du har en annen berammelse, sier Nakstad.

HILDE GULDBAKKE, FAST FORSVARER, SALTEN TINGRETT

Jeg støtter absolutt vedtaket til Hovedstyret. Hensynet bak fast forsvarer-ordningen er jo å påse at den alminnelige mann som havner i en straffesak skal få god bistand. De fleste klienter vet ikke noe om advokater, og slettes ikke om hvem som kan strafferetten. For å unngå tilfeldighetsprinsippet, og at de får en mindre egnet forsvarer, har man besluttet en fast forsvarer-ordning. De som blir oppnevnt fyller faglige kvalifikasjoner, og har gjerne bred erfaring innenfor strafferetten. Hensynet til kyndighet uthules hvis den faste forsvarer skal gi oppdrag videre til fullmektiger eller sine kollegaer.

KRISTIN MORCH, FAST FORSVARER, HALDEN TINGRETT

Jeg har hele tiden oppfattet det slik at vervet er personlig, og har derfor takket nei når jeg ikke kan følge opp saker jeg blir oppnevnt i som fast forsvarer. Ettersom man har fått vervet

i konkurranse med andre med lang erfaring, er det ikke riktig å overlate det til fullmektiger. Man får lære opp fullmektigene på andre ting. Jeg har for øvrig ikke fullmektig.

JOHN M. DYBVIK, FAST FORSVARER NORDMØRE TINGRETT OG FROSTATING LAGMANNSRETT, KRISTIANSUND

Ja, jeg støtter Hovedstyrets vedtak. I vår relativt lille rettskrets byr ikke dette på særlige problemer, og de få gangene det har oppstått problemer, har vi løst dette med lokal tingrett. Vi har også en avtale med tingretten om

at vi som er faste forsvarere kan sende en kontorkollega til akutte rettsmøter som fengslingsmøter, dersom vi selv er opptatt. Jeg tror nok også at dette i hovedsak er et Oslo- problem eller storby-problem.

ANNE KROKEN, FAST FORSVARER I STAVANGER TINGRETT OG I GULATING LAGMANNSRETT

Jeg er usikker på om dette er uteluk-kende et Oslo-problem. I vår krets er dette på nåværende tidspunkt ikke noe stort problem. Det har nok vært annerledes tidligere, men nå er reglene tydelige og de både håndheves og følges. Jeg kan kun påta meg et fast forsvareroppdrag dersom jeg vet at jeg selv kan møte i retten. Dersom jeg har en hovedforhandling som fast forsvarer og det mot formodning oppstår noe etter at jeg har mottatt oppdraget som gjør at jeg ikke kan

møte selv, må jeg kontakte retten og/ eller en annen fast forsvarer slik at en av disse kan overta. Dette gjelder også ved fengslinger, men her er min erfaring at det unntaksvis kan være noe større adgang til å la fullmektig møte ved enkelte rettsmøter hvis man selv er opptatt. Bruk av fullmektig i slike saker skal i så fall avklares med tingretten. Fullmektigers behov for å lære må etter min oppfatning løses på andre måter.

ERIK LEA, FAST FORSVARER I HAUGALAND TINGRETT OG I GULATING LAGMANNSRETT

Jeg har tatt som en selvfølge at vervet er personlig, da jeg jo ble antatt etter søknad. Jeg har tatt det for gitt at jeg ble antatt på grunn av min lange erfaring med straffesaker. Av den grunn har jeg også sett på det som en selvfølge at det er jeg som skal være forsvarer i de saker hvor jeg blir oppnevnt via domstolen, og selvfølgelig ikke gi bort slike saker til andre ved mitt kontor.

Dette har jeg praktisert i alle år, men det har hendt at det har kommet ting i veien, og da har jeg ved noen anledninger gitt slike saker til advokater/fullmektig ved kontoret. Så jeg støtter Hovedstyrets vedtak, men det bør selvfølgelig være en unntaksbestemmelse, for eksempel ved sykdom eller andre helt spesielle omstendigheter.

ANNONSE

STINESOFIES § STIFTELSE
en barndom uten vold

Testamentarisk gave til en barndom uten vold!

Stine Sofies Stiftelse arbeider for at alle barn skal få en oppvekst og en barndom uten vold og overgrep!

Det er estimert at omlag 100.000 barn i Norge lever med vold og overgrep hver dag. Den testamentariske gaven går direkte til vårt arbeid for en barndom uten vold.

Gaven er fritatt arveavgift.

Telefon - 37 29 40 90 ● E-post - post@barnerett.com

Langer ut mot advokatfirmaenes student-sponsing:

«På Frokostkjelleren kjøper du ikke en GT, men en Wiersholm»

«Det juridiske studiemiljøet har blitt solgt til rike advokatfirmaer. På tide å heve kjøpskontrakten», skriver jusstudent Vebjørn Wold ved Universitetet i Oslo i studentavisen Universitas.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

«Mens universitetets humaniora- og statsvitenskapsstudenter har en oase for seg selv på Blindern, befinner jusstudentene seg i sentrum, med næringsliv på alle kanter. Det merkes. De tunge advokatfirmaene – Wikborg og Rein, Wiersholm, BAHN, Arntzen de Besche – gjennomsyrrer jusstudentenes hverdag. De sponser alle studentforeninger, og inviterer til sine lekre lokaler på Tjuvholmen, hvor det serveres mikrobrygg og sushi til eksamensrettede forelesninger. På Frokostkjelleren, jusstudentenes tilholdssted, kjøper du ikke en GT, men en «Wiersholm», skriver Wold i kommentaren.

Bare 43 prosent av jusstudentene havner i privat sektor ifølge tall fra

Juristforbundets kandidatundersøkelse, påpeker Wold.

«Kun en brøkdel av disse ender hos Oslos store advokatfirmaer. Ressurssterke, men helt marginale aktører, fremvenger altså inntrykket av hva som er viktig og relevant under studiet», mener han.

Advokatfirmaenes innflytelse over studentene fører til økt karakterpress og «stresser opp studentmassen», og «lærer studentene hva det vil si å være jurist. (...) Firmaenes kjerneområde – kontraktsrettslig problemløsning – står høyt i kurs hos studentene. Det er dette som er relevant, hviskes det under forelesningene. Teorispørsmål er ut,

presisjonslesing og konkret oppgaveløsning er inn», skriver Wold.

Det er et problem at «neste generasjon A- og B-jurister er eksperter på å vinne saker for en arbeidsgiver, men ikke tenker en eneste kritisk tanke om sammenhengen mellom jussen og samfunnet den regulerer. Juristers rettsoppfatning betyr faktisk noe for hva slags rettsstat vi får», skriver Wold.

Wold har fått stor respons på kommentaren, forteller han til Advokatbladet.

– Jeg tenkte at de som leser det, kanskje ville føle seg tråkket på eller hengt ut, men jeg har bare fått positive reaksjoner, og mange jusstudenter har sagt at de er enige med meg.

– Karikert bilde

– Rollen til de store advokatkontorene er en ikke helt enkel sak, sier dekan Dag Michalsen ved Det juridiske fakultet i Oslo.

Wold retter først og fremst kritikk mot studentforeninger og advokatfirmaer, ikke fakultetet, poengterer han.

– Fakultetet kan ikke regulere relasjonen mellom studentorganisasjoner og eksterne aktører, så fremt det foregår i åpne og akseptable former. Det er også viktig å fremheve at advokatkontorene også bidrar med mye godt. Fakultet har et saklig og godt samarbeid med advokatkontorene, som jo er store avtakere av våre kandidater, sier Michalsen.

Etter hans skjønn tegner Wold «et temmelig karikert bilde». Fakultetet fremhever både praksisordninger, ulike frivillige rettshjelpiltak og utveksling, understreker han.

– De obligatoriske delene til studiet er satt sammen slik at man skal få en allsidig bakgrunn for å kunne ha enhver jobb som jurist, og fokuset mellom privatretslige og offentligrettslige emner er likt fordelt.

Problemstillingen er ikke ny, sier han.

– Firmaene er veldig synlige. Vi studenter tøyser og tuller med at alt er sponset, at vi får mye god mat og gratis drikke, og det setter mange selvfølgelig pris på. Selv har jeg følt at denne sponsingen har noen ubehagelige sider, og derfor skrev jeg kronikken, sier Wold.

Han tror at veldig mange jusstudenter føler på samme måte som ham.

– Mange er samfunnsengasjerte, men det første som møter deg på jusstudiet, er masse bedriftspresentasjoner og deretter et år med privatrett. Mange begynner å lure på om de har valgt

galt. Dette bedriftsfokuset gir en profil på studiet som får mange til å tro at det jurister gjør, er å vinne konkrete saker for en arbeidsgiver.

Juristers rettsfølelse må i større grad fremheves, mener han.

– Når vi velger arbeidsgiver, bør valget ikke bare være av hensyn til penger, egen karriere og status, men også handle om hva vi selv tror vi kan bidra med. Da må man kunne litt om verden der ute. Men hver gang en foreleser prøver å lære oss noe om dette, så reker en eller annen student opp hånden og spør om dette er noe vi får på eksamen. Og så er svaret nei, og da hopper det over de kapitlene i læreboken.

Slik blir studentene dårligere rustet til å finne seg et rettspolitisk ståsted, mener Wold.

– Dette rammer alle som skal velge en karrierevei, og ikke vet hvilke interesser de skal jobbe for i et samfunn, eller om hvordan jussen virker sammen med klasseproblematikk og grunnleggende politiske problemstillinger. De har ikke de verktøyene som trengs for å gjøre seg opp en kvalifisert mening om hvem man vil jobbe for. Dette gjør faget kjedeligere, og svekker hva vi kan bidra med som jurister i en verden som jeg tror trenger oss mer enn noen gang, sier Wold.

Les firmaenes reaksjoner på neste side →

– Ikke bli en smakløs «tapas-jurist», vi trenger ikke flere av dem, oppfordrer jusstudent Vebjørn Wold sine medstudenter.

TEKST: NINA SCHMIDT

Er innflytelsen til de store advokatfirmaene for stor på jusstudiet? Firmaene svarer her på kritikken.

– IKKE TIL SALGS

Vår erfaring er at studentene er meget reflekterte og søker seg til de advokatfirmaer og organisasjoner som har et høyt faglig fokus, og at de slettes ikke kan kjøpes for tapas og mikrobrygg.

Det sier Sven Iver Steen, managing partner i Arntzen de Besche.

Firmaet arrangerer og deltar på aktiviteter som først og fremst er faglig forankret, forteller han.

– Vi avholder flere eksamensrettede forelesninger for alle jusstuder innenfor flere ulike fagområder, som EØS-rett, forvaltningsrett, tingsrett, kontraktsrett, erstatningsrett, petroleumskontrakter og obligasjonsrett. Tilbakemeldingene vi får tilsier at studentene er positive til faglig påfyll, og at de har utbytte av at stoffet pre-

senteres med en annen vinkling enn forelesningene på UIO og UIB, sier Steen.

Firmaet sponser og samarbeider tett med fagstyret på UiB, og med ELSA Norge i forbindelse med ELSAs Nasjonale Forhandlingskonkurranse, forteller han.

Tilstedeværelse på universitetene er viktig for rekrutteringen, sier han.

– Både det offentlige og advokatfirmaene kan bli enda flinkere til å informere om hvilke muligheter studentene har, sier Steen.

WIKBORG | REIN

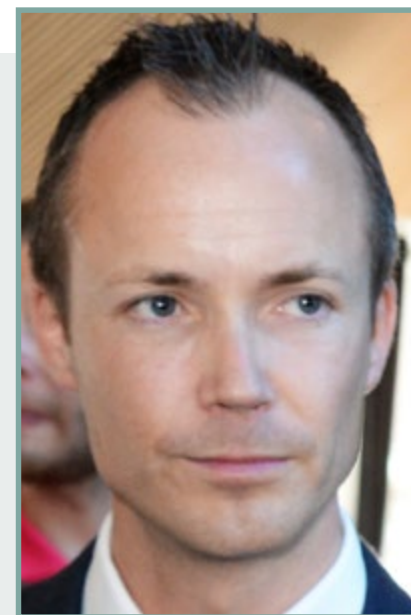
BEKYMRET FOR STRESSNIVÅET

– Vi er ikke uenige i at advokatfirmaene er meget synlige på fakultetet sammenlignet med andre viktige arbeidsgivere, for eksempel i det offentlige.

Dette sier advokatene Ola Ø. Nisja og Kaspar N. Thommessen i Wikborg Rein, som er henholdsvis rekrutteringsansvarlig og ansvarlig for firmaets traineeordning.

– Vi forsøker å være tydelige overfor studentene på at det finnes en lang rekke spennende arbeidsplasser for jurister, og at de bør benytte seg av mulighetene som finnes for å få innblikk i disse.

De to mener at det ikke er en ulempe at jusstuder på et tids-

Ola Ø. Nisja

Kaspar N. Thommessen

punkt får et forhold til alt det de kan gjøre når de blir ferdige på studiet.

– Vi har over tid bekymret oss for at for pågående aktivitet fra advokatfirmaene kan bidra til å øke det unødvendig høye stressnivået som for mange jusstuder preges av. Dette arbeider vi helt bevisst for bidra til å motvirke som best vi kan, slik at studentene i stedet kan konsentrere seg

om å bli gode jurister og nyte en flott og lærerik studietid, sier Nisja og Thommessen.

I firmaets studentavis Update student 2017 tar Wikborg Rein opp det høye karakterpresset på jusstudiet, og informerer studentene om at det ikke bare er de enkelte karakterene som teller når de skal søke jobb etter studiet.

BAHR

MÅ VÆRE SYNLIGE

– Jusstudier gir mange yrkesmuligheter. Advokatfirmaene, i likhet med andre potensielle arbeidsgivere, må være synlige for studentene og forklare hva advokatyrtet kan innebære for å kunne tiltrekke seg gode kandidater, sier managing partner Morten P. Smørdal i BA-HR.

– Vi har inntrykk av at vårt bidrag til undervisningen, og muligheten til traineeopphold i BA-HR, oppfattes positivt av studentene. Et godt forhold mellom universitetene, studentmiljøene og arbeidslivet er positivt. Det er et poeng at det utvikles kompetanse som også etterspørres i arbeidslivet, sier Smørdal.

SKYTER OVER MÅL

– Jeg vet ikke hva slags erfaring Wold baserer seg på, men jeg tror nok han skyter et godt stykke over mål. Det er svært brede og sterke fagmiljøer i de store advokatfirmaene, sier Nils H. Thommessen, managing partner Wiersholm.

– Vår faglige kompetanse er avgjørende for vår evne til å gi våre klienter de beste rådene. Både vi og våre kolleger i de andre store firmaene er svært opptatt av forholdet mellom juss og samfunnet rundt oss. Som ett av flere eksempler kan jeg nevne at vi i Wiersholm i fjor brukte cirka tre årsverk på

pro bono-arbeid for veldedige organisasjoner og for individer som har et behov for bistand, sier Thommessen.

Han mener at firmaets brede og gode faglige miljø er blant hovedgrunnene til at nyutdannede velger Wiersholm som arbeidsgiver. Wiersholm har et godt samarbeid med studentforeningene og juridisk fakultet, men har ingen innflytelse over jusstudiet annet enn å bidra til den generelle utviklingen av faget gjennom sitt virke, fremholder han.

– Arbeidslivet må være tydelige på hvilken kompetanse som etterspørres

og hvilke kvalifikasjonskrav de stiller. Målet med en fullendt utdanning er tross alt som regel å skaffe seg en jobb. Så får det være opp til hver enkelt å vurdere hva som gjør en arbeidsgiver mer attraktiv enn andre, og tilpasse studiespesialiseringen sin til dette, sier Thommessen.

Halverer lønnen til advokat-verger

Advokater får kuttet betalingen drastisk i vergesaker, og får mindre mulighet til å bruke saksbehandlere. Det rammer de svakeste hardest, mener erfarne verger.

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

– Flere fylker har hatt en ordning der en oppnevnt advokatverge har kunnet delegere dagligdagse vergegjøremål til en saksbehandler eller advokatsekretær, forteller advokat Arvid Mellingen i Advokatfirmaet Tollefsen i Sogndal.

Saker som er blitt delegert, gjelder typisk økonomiforvaltning, for eksempel spørsmål om pengebruk.

– For dette arbeidet har vi kunnet føre saler med 2/3 av offentlig sats for arbeidet. Dette har vi ment har vært en fornuftig løsning som samlet sett reduserer vergeklientens eller det offentliges utgifter, samtidig som det ikke unødig binder opp tidsressurser for advokaten. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har

sluttet seg til denne tankegangen, forteller advokat Mellingen.

SYNES DET BLE FOR DYRT

En klient klaget til Fylkesmannen over å måtte betale 645 kroner pr. time for bistand fra en advokatsekretær, men Fylkesmannen tilkjente salærkravet i oktober 2015. Fylkesmannens vedtak ble så påklaget til Statens sivilrettsforvaltning, som administrerer vergemålsordningen. Der ble vedtaket omgjort i oktober i fjor.

Sivilrettsforvaltningen påpeker i sin avgjørelse at «oppdraget som verge er personlig og normalt ikke kan delegeres», og at det «der vergens oppgaver er

delegert kan innvilges en timegodtgjøring på maks kr 400.»

– Dette vil etter vårt skjønn medføre at advokaten må gjøre mer dagligdags arbeid selv, med full kostnad etter offentlig sats. Tidsbruk generert av ukritiske og pågående vergeklienter må også i større grad føres med full sats, og man vil ikke lenger ha saksbehandleren som et dempende mellomledd. Man risikerer derfor at kostnaden øker i stedet for at den blir redusert, sier advokat Arvid Mellingen.

DEMPENDE MELLOMLEDD

I et brev fra Fylkesmannen i Sogn og Fjordane informeres advokater i fylket om at Fylkesmannen etter første kvartal i 2017 vil godtgjøre arbeid gjort av «advokatsekretærer eller lignende» med 400 kroner pr. time.

Statens sivilrettsforvaltning understreker i vedtaket at også advokater som er oppnevnt som verge, bare vil få 400 kroner timen, med mindre de gjør arbeid som bare en advokat kan gjøre.

– Dette er ugjennomtenkt, sier Mellingen.

Han mener det spesielt vil gå ut over de klientene som vanlige verger ikke orker å ta på seg fordi belastningen er stor.

– Jeg vet at Fylkesmannen har problemer med å finne verge for klienter med store psykiske problemer, sier han.

Selv har han ikke samvittighet til å føre alle timene som går med til de klientene som krever mest.

– Vergemålsforvaltningen bør i samarbeid med advokatene se nærmere på

hvordan man kan tilrettelegge for at advokatvergene kan delegere dagligdagse gjøremål til medarbeiderne sine til en sats som faktisk dekker kostnadene, mener han.

– PENGENE STYRER

Trondheims-advokat Kyrre R. Osmundsen, som er daglig leder i Adnor Advokat og leder av Trøndelag krets i Advokatforeningen, reagerer også.

– Det som skjer nå, er at Statens sivilrettsforvaltning via Fylkesmannen kommer med nye vedtak både i saker som har vært løpende i flere år, og i nyopprettede oppdrag. De sier at «du er ikke oppnevnt fordi du er advokat. Din advokatbakgrunn og -erfaring er ikke nødvendig for å utføre dette oppdraget lenger. Du kan godt være advokat, men du får bare honorert 400 kroner timen». Ikke bare reduserer man advokatens inntekt med over femti prosent på slike løpende saker, men man

skader også i flere tilfeller de personlige og økonomiske interessene til den vergetrengende, sier Osmundsen.

– Nå er ikke Sivilrettsforvaltningen lenger villig til å betale for best mulig hjelp; det er pengene som styrer. Det finnes mange private verger som er kjempeflinke og jobber for 400 kroner timen, men de har ikke alltid det nødvendige systemet for oppfølging, tilgjengelighet og kompetansebredde som et advokatfirma har. Dette er en meget negativ utvikling for dem som trenger hjelp aller mest, mener han.

LIKE GJERNE ANNEN VERGE

Statens sivilrettsforvaltning ser ikke noe problem i at advokater må ta på seg færre oppdrag som verge.

– Selv om et vergeoppdrag er krevende, er det ikke slik at det nødvendigvis er behov for en advokat som verge. Krevende oppdrag kan i mange tilfeller håndteres godt av en fast verge,

sier avdelingsdirektør Anne Live Jensvoll i Statens sivilrettsforvaltnings vergemålsavdeling på Hamar.

Hun minner om at hovedregelen er at verger får en årlig fast sats, og at det vanligvis er godt nok å oppnevne en verge som lønnes etter vanlige satser, men som kan sørge for advokathjelp hvis det trengs.

– Det er bare i de tilfellene hvor advokaten er oppnevnt i egenskap av å være advokat, og vergeoppdraget fordrer juridisk kompetanse, at vedkommende skal godtgjøres etter offentlig salærsats.

Sivilrettsforvaltningen mener at de tidligere kommunale overformynderiene har oppnevnt advokater som verger når det ikke har vært nødvendig.

– Hovedregelen er at personen med verge skal dekke utgiftene med egne midler. Det vil kunne oppfattes som urimelig for en person med verge å måtte betale offentlig salærsats i tilfeller hvor det ikke er grunnlag for det ut fra det arbeidet som utføres, sier Jensvoll.

– Når dette gjennomføres kan jeg ikke ta på meg like mange vergeoppdrag som jeg kanskje ellers kunne, fordi jeg i mindre grad kan bruke saksbehandler på de dagligdagse oppgavene, sier Arvid Mellingen. (Foto: Privat)

ANNONSE

TIMEREGISTRERING

Med Advisor blir føring av timer en naturlig del av dagens gjøremål.

advisor

telefon: 33 48 43 00 • helpdesk@advisor.no • www.advisor.no

Må være mer enn bare «flink pike»

I Sverige har advokatbransjen de samme kjønnsutfordringene som i Norge. Kvinnene må selv ta ansvar for å være mer enn bare «flinke piker», mener generalsekretær Anne Ramberg i Sveriges Advokatsamfund.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

STOCKHOLM: – Det holder ikke å være en kjempeflink jurist. Man må kunne drive prosjekter, engasjere folk, og selge advokatfirmaets tjenester. Da hjelper det ikke bare å være «flink pike». Jeg påstår absolutt ikke at alle kvinner er «flinke piker», men jeg mener firmaene kanskje ikke har vært så flinke til å tydeliggjøre hvor mye arbeid partner-rollen krever, sier Anne Ramberg.

For elleve år siden tok hun initiativ til et nettverk for å hjelpe kvinner opp og frem, ikke bare som advokater, men i hele jus-bransjen.

– Vår målsetning var, og er fremdeles, å styrke kvinner i deres profesjonelle utvikling, så de vil ta på seg lederroller, slik at de faktisk velger å bli partnere i advokatselskapene. Men vi arbeider med hele rettsvesenet, og det har generelt sett skjedd en stor forbedring. I dag har vi for eksempel mange kvinnelige sjefer i de største domstolene, sier Ramberg.

Nettverket Ramberg dannet består i dag av fire ulike prosjekt: Månedlige lunsjforedrag, en årlig konferanse, og to mentorordninger.

– BEDRØVELIG FÅ

Advokatbladet møter Advokatsamfundets generalsekretær i organisasjonens staselige lokaler i et ambassadestruk i ut-

kanten av Östermalm, et par kilometer øst for Stockholms sentrumsjerne. Rambergs romslige kontor har en herlig sjoutsikt – en hvilken som helst toppsjef verdig.

– Når det gjelder advokatbransjen har vi ikke kommet like langt. Omtrent tretti prosent av advokatene er kvinner. Men man skal huske på at da jeg begynte her på begynnelsen av 2000-tallet var andelen bare femten prosent, påpeker hun.

– Og om man titter på den kvinnelige partnerandelen i de store byråene ser det bedrøvelig ut, innrømmer hun, før hun raskt tillegger;

– Blant advokatene som ansettes i dag er nesten seksti prosent kvinner, så utviklingen går i riktig retning.

Men hva kan man egentlig gjøre? Generalsekretæren mener at bransjen må ta grep.

– Men jeg er ikke enig i dem som sier at kjønnsubalansen bare skyldes mannlige strukturer og fordommer. Det største hinderet er nok de ubeviste fordommene vi har, der må man være veldig oppmerksom.

– MÅ PRIORITERE

Ramberg mener at kvinnene selv må bære en del av ansvaret.

– Som ung tror jeg også man må være litt realistisk. Advokater gifter seg

ofte med hverandre, da er det to som skal gjøre karriere. Da må man faktisk sette seg ned å bestemme hvordan man vil organisere livet sitt, sier Ramberg.

Hun mener å se eksempler på at mange unge kvinner vil få til alt.

– Man kan ikke gjøre karriere som partner, ha tre barn man skal hente klokken fire på ettermiddagen, trene, bake boller, og ha samme sosiale omgang med venner som før. Det fungerer bare ikke. Da må man gjøre valg. Jeg opplever innimellom at mange har vanskelighet med å gjøre dette valget – man vil liksom gjøre alt.

Inntjeningskravet blant advokatselskapene er ifølge Ramberg noe av det som gjør det tøffest å være partner.

– Derfor kan vi ikke sammenligne oss helt med domstolene. I vår bransje er det veldig stor konkurranse. Og digitaliseringen bidrar på en måte positivt at man kan være tilgjengelig hjemmefra. Samtidig er det mye som tyder på at det også er en stressfaktor, påpeker Ramberg.

– FREMDELES ULIKE

Hun tror det kommer til å ta lang tid før totalandelen kvinner menn blant advokatpartnere nærmer seg femti-femti.

– Mange kvinner er ikke klar for å kjenne på det stresset, uberegnelig-

heten, og følelsen av å ikke kunne ha balanse i livet, og leve opp til de forventninger familien har. Da gjør kvinner valg og prioriterer det fremfor å gjøre karriere og tjene penger. Der tror jeg faktisk man er ulike, selv om man liksom ikke skal si det. Enn så lenge vil jeg hevde at så lenge kvinner føder barn kommer det til å være en forskjell på menn og kvinner.

– Jentene som kommer inn i bransjen går gjerne ut av både skolen og universitetet med de høyeste karakterene. Så kommer de til advokatfirmaene der det er enorm konkurranse om

hvem som skal bli partner. For guttene er dette selvsagt, men for jentene er det ikke sånn. De har ikke trent på det, de har jo alltid vært best! Dette er i ferd med å endre seg, og kommer til å forandre seg enda mer fremover – og dermed kommer det til å komme opp flere dyktige kvinnelige partnere, tror Ramberg.

NORDISK TABU

– I tillegg har vi den ekstraraktoren her i Norden at vi gjerne skal gjøre alt selv. Alt fra å bake perfekte muffins til å hente barna i barnehagen klokken fire.

I vår kultur er det litt tabu å ha hjelp til slikt. Da sønnen min var liten, drev jeg egen virksomhet, og var gift med en advokat som også jobbet mye. Jeg hadde faktisk aldri klart meg uten barnepike på den tiden.

– Hvordan ser du tilbake på den perioden?

– Med jätteglede! Jeg vil påstå at jeg har engasjert meg vel så mye i min sønn som andre foreldre har gjort i sine barn. Jeg tror faktisk han vil si at jeg har engasjert meg aldeles for mycket, selv om jeg jo samtidig jobbet veldig mye, sier Ramberg leende.

– Man får inte seje så, men: Gutter og jenter er faktisk ulike. Gutter er gjerne vant til å sloss fra lagsporter som fotball og hockey. Flere kvinner driver med idrett nå enn før – det tror jeg er bra. Innen idretten lærer de seg å konkurrere, sier generalsekretær Anne Ramberg i svenske Advokatsamfundet.

Her er alle forsvarerne kvinner

Sammen med fem andre kvinner er Ulrika Borg partner i det hun hevder er verdens første kvinnelige forsvarsadvokat-selskap.

– Om noen ønsket starte opp noe tilsvarende i Norge, hadde det vært morsomt. Det burde vært slike selskaper overalt, sier partner i Krim advokatbyrå, Ulrika Borg.

STOCKHOLM: – Mange tror vi bare forsvarer kvinner også. I så tilfelle ville vi raskt gått konkurs – det er ikke så mange kvinner som blir mistenkt for kriminalitet, sier Ulrika Borg til Advokatbladet.

Mens det finnes mange kvinnelige bistandsadvokater og aktører, er det helt unikt at seks kvinner har slått seg sammen og dannet et rent kvinnelig straffettsfirma. I firmaet er det også fem andre ansatte, hvorav en mannlig sekretær.

Mens oppdragene står i kø, er anerkjennelsen fra kollegene stor. I fjor kom Ulrika Borg på andreplass i kåringen «Advokatenes advokat» – en kåring der topplasseringene tidligere har vært dominert av menn.

BARE FORSVARERE

Borg har i mange år drømt om å danne et rent forsvarsadvokatfirma. For tre år siden ble drømmen til virkelighet, og firmaet med seks kvinnelige partnere kunne flytte inn i lokalene på Kungsholmen, et steinkast unna Stockholm sentralstasjon.

– Jeg vil ikke ha de andre fag-områdene i firmaet – og visste at andre kvinnelige advokater tenkte på samme måte. Vi ønsket å etablere et kvinnelig forsvarsbyrå. Det kjentes med en gang riktig. I en mannsdominert bransje er det klart det gir oss en markedsfordel å være det eneste firmaet som bare har kvinner, påpeker partneren, og understreker at de ikke ønsker komme i trøbbel med diskrimineringslovverket.

– Vi sier ikke nei til en mann som ønsker seg hit på grunn av kjønn. Men de som ønsker seg hit vet jo hva slags byrå det er, sier Borg.

UFORUTSIGBAR HVERDAG

Når hun kommer på jobb vet hun aldri hva dagen vil bringe.

– I morges skulle jeg hatt to møter her på kontoret, men måtte dra ut i et avhør i stedet. Når man driver eget foretak må man alltid stå på. I det ligger det at det er vanskelig om man stadig er hjemme fra jobb med barna. De av advokatene her som har små barn her lever i likestilte forhold – noe annet hadde ikke gått. Pappaene er nok like ofte hjemme med sykt barn, om ikke oftere fordi pappaene ikke er advokater, påpeker Borg, som selv er gift og har en voksen sønn.

I tillegg til å drive advokatfirma underviser Borg også på universitet.

– Vennene mine forteller meg stadig at jeg jobber hele tiden. Men man kan ikke bare si «nå er det helg ring tilbake på mandag» når klientene tar kontakt på en lørdag, mener Ulrika.

– Men er det sånn at man er lei, får man heller slutte. Selv kan jeg ærlig talt ikke tenke meg noe annet, jeg synes det er utrolig morsomt med strafferett, og samtidig få masse input fra studentene. Det tror jeg gjør at jeg orker å leve slik. Ibland kan det selvfølgelig bli litt vel mange telefoner i helger og på kveldene, sier Borg.

– KREV LIKESTILLING

Hun har lært seg til å gi pårørende noen klare regler, om at kun et fami-

liemedlem skal være kontaktperson når hun eksempelvis forsvarer rusmisbrukere.

– De fleste respekterer det. Det sparer meg for masse tid, påpeker Borg.

– Hvordan kobler du av?

– Koble av? Det gjør jeg egentlig ikke, men det hender jeg tar noen uker ferie og reiser vekk på sommeren. Da hjelper vi partnerne hverandre. Vårt mål er at klienten skal få omtrent samme behandling uavhengig hvem av oss han møter.

– Men mannen min og jeg har et landsted, som vi drar ut til stadig vekk. Bare det å jobbe der i et annet miljø er deilig. Det eneste er at huset er litt nære Stockholm – så om det hender noe, kan det være jeg må reise inn igjen på jobb, sier Ulrika Borg og smiler.

– Hva sier du til kvinnelige studenter som vurderer å starte opp et lignende firma?

– Da ber jeg dem skaffe en likestilt mann før de får barn. Da er det ikke noe problem. Man må bare avklarer hvilke regler som gjelder. Men det gjelder også gutter: For å orke å kombinere det å være så tilgjengelig for jobb med en familie, må man ha støtte fra en annen. I dag blir flere advokat før de får barn. Den eneste løsningen da er at de deler på arbeidet – en ganske enkel løsning – men kanskje ikke om man blir forelsket i en gutt som har det han mener er en enda viktigere jobb.

MÅL: 50/50

Et av Sveriges største advokatfirmaer, Vinge, har satt konkrete mål om likestilling blant de nye partnerne. – Det var mennene som pushet på om et ambisiøst mål, sier managing partner Maria-Pia Hope.

STOCKHOLM: Maria-Pia Hope har 21 års erfaring fra Vinge advokatfirma. Hun har to små barn, noe som ikke hindrer henne i en karriere som managing partner i det som er et av Sveriges aller største forretningsselskaper.

I 2015 satte firmaet et klart mål: I en femårsperiode fra 2015 til 2020 skal

– Vi er på vei mot målet. I fjor hadde vi presis femti-femti prosent kvinner og menn blant de nyansatte partnerne, sier Maria-Pia Hope.

det gjennomsnittlig bli ansatt minst halvparten kvinnelige partnere.

– For når mer enn halvparten av de nye advokatene er kvinner, synes vi det er rimelig at dette gjenspeiles i seniorposisjonene også. Før vi satte opp målet, spurte vi oss om det var realistisk å klare å oppnå det. Vi kom frem til at det ville vi kunne gjøre, men at det ville kreve litt mer fokus, sier Hope.

UTVIKLET SEG

Likestilte advokat-team er ifølge henne noe også klientene etterspør. Hun tror mange kvinner kan ha behov for en litt annerledes støtte enn mange menn.

– Forskning fra McKinsey sier at kvinner generelt tror det er vanskeligere å bli partner enn det egentlig er, mens menn tenker «hvor vanskelig kan det egentlig være?», sier Hope.

Etter flere år i London, ser hun flere fordeler ved det nordiske samfunnet.

– Det finnes en prisverdig barneomsorg her, som fungerer, selv med foreldre som har krevende karrierer. Samtidig har det nok blitt mer akseptert her i Sverige enn bare for ti år siden å ha hjelp i hjemmet. For meg har det vært kjempeviktig for å få vårt liv til å gå opp, påpeker Hope.

– Ja, vi jobber mye, men når jeg ser på andre næringslivskarrierer, så synes jeg ikke vi skiller oss ut så mye ut.

GJØR DET ORDENTLIG

Hun mener advokatfirmaer som vurderer å sette like konkrete mål som hennes selskap bør være bevisste på om det i det hele tatt er realistisk.

– Man må forsikre seg om at målsettingen faktisk er mulig å oppnå, hvis ikke blir det ikke «på ordentlig». Kjenner man at det ikke er det, er det bedre å gjøre det på en annen måte. Da kan man eksempelvis i stedet sette seg en konkret ambisjon. Da er det utrolig

viktig at alle i ledelsen står bak denne – også mennene. Hos oss har det absolutt ikke vært bare meg. Det var faktisk mennene i vår ledelse som mente vi burde sette oss et mål å strekke oss etter, sier Hope, som gleder seg over at en bedret likestilling ikke har gått utover lønnsomheten.

– Vi er nå en fjerdedel kvinner i partnerskapet samtidig som vi var mer lønnsomme enn noensinne i fjor. Selvfølgelig er ikke det nødvendigvis bare kvinnes fortjeneste, men det viser i alle fall at vi ikke gir avkall på kvalitet og lønnsomhet. Kanskje blir vi faktisk enda bedre av større mangfold?

ANNONSE

Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper

Ole Andenæs, Stig Berge, Margrethe Buskerud Christoffersen
3. utgave, 2016

I boken behandles rettsreglene om aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper på grunnlag av lovene av 1997.

Boken er en oppdatert versjon i forhold til 2. utgaven fra 2006 av Mads Henry Andenæs.

Mads Henry Andenæs / Calax AS
Tlf: 22 75 66 66
e-post: calax@online.no

Livredd for å bli glemt

– Jeg gruet meg veldig! Jeg var forelsket i jobben min i alle år, og tenkte at den dagen jeg sluttet kom jeg til å være helt ulykkelig.

TEKST: HANNE EIDE ANDERSEN

FOTO: OLA SÆTHER

Navn: Sven Ole Fagnæs (72)

Tittel: Advokat

Bosted: Oslo

Sivil status: Samboer med Kirsti Coward

Barn: En sønn

Hvilke aviser og nettaviser leser du daglig: Aftenposten, Klassekampen og Dagens Næringsliv på papir, VG og Dagbladet på nett, Svalbard-posten og Morgenbladet en gang i uken.

Favorittnettsted: Yr.no

Favoritt-tidsskrift: Apollon, forskningsmagasinet for Universitetet i Oslo

Hvilken bok leste du sist? Arv og Miljø av Vigdis Hjorth

Hvilken app bruker du mest? «Flightradar» som viser flyenes bevegelse.

Lager du matpakke? Nei

Med lette, kvikke skritt loser Sven Ole Fagnæs oss opp i gatene bak Oslo Tinghus, til kontorfellesskapet han deler med ni tidligere næringslivstopper i Peder Claussøns gate. Det nærmer seg to år siden han gikk av som regjeringsadvokat.

– Jeg elsket jo menneskene der, unge flinke mennesker som fortalte meg hva jeg skulle se på Netflix og hvilke apper jeg må ha. Alle sånne ting som gjør at du føler deg ung og tiltar deg nye ting, sier Fagnæs.

– Men så plutselig ble jeg virvlet inn i en masse, spennende oppgaver. Sorgen ble ikke så tung som jeg hadde trodd.

REDD FOR Å BLI GLEMT

Ved kaffemaskinen på felleskjøkkenet møter vi tidligere generaldirektør i Hydro, Egil Myklebust og tidligere Statoil-direktør, Harald Norvik. I tillegg til individuelle virksomheter driver kontorfellesskapet et lederutviklingsprogram sammen.

– De er ikke like gode på Netflix her. Men jeg trives svært godt i mitt

«Når jeg ser i avisen at en 70-åring døde, tenker jeg at 'han var jo en gammel mann'. Og så kommer jeg på at jeg er godt over sytti år selv. Jeg går fortsatt rundt med dette indre bildet av meg selv som ung og lovende.»

Sven Ole Fagnæs

nye miljø, erklærer Fagnæs når møteromsdøren har lukket seg bak oss.

Hver dag starter han og samboeren, tidligere høyesterettsdommer Kirsti Coward, dagen med frokost på senga og aviser.

Noe av det første han gjorde som «pensjonist», var å evaluere kunnskapssektoren sammen med tidligere sentralbanksjef Svein Gjedrem, og deltok som medlem i et utvalg som vurderte styringen av sykehusene og helseforetaksmodellen. Nå sitter han i utvalget som skal revidere forvaltningsloven, og i utvalget som skal gi ny lov om Statistisk Sentralbyrå, og er nestleder i Gjenopptakelseskommisjonen.

En del runder i retten har han også rukket de siste to årene.

I festskriftet til 70-årsdagen hans da han sluttet som regjeringsadvokat, hintes det om lakenskrekk og frykt for å gå glipp av noe. Selv sier han at han er livredd for å bli glemt.

– Ja, det er jeg oppriktig redd for. Det er derfor jeg har tatt på meg så mye.

DRAMATISKE KLIMAENDRINGER

Han er også styremedlem ved klimaforskningssenteret Kings Bay i Ny-Ålesund.

– Et av de viktigste stedene i landet, sier han.

– Der drives det avansert klimaforskning som er viktig for verden..

Fagnæs får polarstjerner i øynene og en egen varme i røsten når han snakker om 2005, året han var konstituert sysselmann på Svalbard. Spennende gjester så vel som fastboende. Dramatiske redningsaksjoner med helikoptre og redningsbåt, store, interessante forvaltningssaker. Svalbard åpnet også øynene hans for de enorme konsekvensene av klimaendringene som merkes best i Arktis.

– Det er mye mer dramatisk enn folk er klar over, og vi gjør altfor lite, sier han.

– Jeg er oppriktig engstelig og føler at forståelsen ikke er der. Det er så vanskelig å få et engasjement for snikende problemer som kommer ti år senere basert på det vi gjør nå.

Fagnæs sitter også i Den Norske Turistforeningens Oslo-avdeling, naturen betyr mye for ham. Brevandring, fjellturer og padling er gamle lidenskaper. Alt dette, må vite, kommer i tillegg til at han spiller tennis med svigerdatteren, løper med samboeren, løfter vekter tre ganger i uken og spiller et meget bredt utvalg ballspill.

– Å drive sport, og særlig ballspill, er det viktigste og morsomste jeg gjør i livet!

Hver fredag ettermiddag spiller han basketball med den samme, gamle kompisgjengen fra juristmiljøet, før de tar en øl på Theatercafeen.

– Og så starter helgen, aldri før. Dette har vi gjort i over femti år. Det er hellig for meg.

KASTET UT FRA STORTINGET

Sven Ole Fagnæs vokste opp i Husebygrenda i Oslo, den lille, radikale enklaven midt på vestkanten. Grenda var stappfull av unger og intellektuelle, politisk engasjerte foreldre i etterkrigstiden.

– Et kjempespennende miljø, sier han.

Far var skattedirektør, mor var lærerinne. Storesøster Ellen Åse Fagnæs er bedre kjent som programleder Toppen Bech. Etter Oslo Katedralskole valgte han jussen. Han var en god 68'er, en radikal og ivrig formann i juridisk studentutvalg under de store studentemonstrasjonene. «Kånkrett svar nå!» ropte de fra Stortingsgalleriet da de demonstrerte mot stipendordningene.

– Og så ble vi pælma ut av vaktene, ler han.

Etter studiene begynte han i lovavdelingen i Justisdepartementet, ble forelsket i sjefen sin, Kirsti Coward. En reise til Island ble starten på et lykkelig, livslangt samboerskap, en sønn og to barnebarn.

Kirsti Coward har erklært seg inhabil i alle sivile saker staten har hatt. Men Fagnæs og Coward har alltid visstnok snakket lite juss og jobb på hjemmebane.

– Vi har så forskjellig tilnærming. Jeg liker å smake på det og se i den ene og

– Dramaturgien i retten er fascinerende, og preger livet ditt veldig når det pågår. Alt dreier seg bare om saken, og alle som er rundt deg i familien, blir borte.

andre retningen, hun vil være klarere og raskere bestemme seg. Men vennene våre er i stor utstrekning jurister, så vi har vært i et veldig juridisk miljø sammen.

– Juss-eliten?

– Det kan du godt si. Vi er et lite land, det er få toppjobber innen jussen.

– Det er ikke problematisk?

– Det oppstår lett habilitetsproblemer. Små miljøer har sine skyggesider når man skal være uavhengig og ikke bli påvirket av hverandre, det er det bare å erkjenne.

OPP FOR DEN LILLE MANN

Han kom til regjeringsadvokatens kontor i 1976, i 1994 ble han utnevnt som regjeringsadvokat etter fire år som konstituert. I festskriftet som ble laget til hans avgang, tegner kollegaer og venner et bilde av en stor, faglig kapasitet, et vennlig og lystig humør, gode, sosiale evner og solide kvaliteter som medmenneske. Fagnæs tilskrives æren for å ha drevet frem kontorets identitet og kultur som et faglig knallsterkt, dyktig, og samtidig sosialt og hyggelig elitested som tiltrekker seg unge, talentfulle jurister. Selv snakker han uhemmet ungdommen opp og frem.

– Jeg sykler alltid! Fordelen er at jeg kommer fort mellom alle disse stedene, sier Fagnæs, og sikter til de mange utvalgene og styrene han sitter i.

– De unge er kjempeflinke og veldig kvalifiserte. På min tid var det jo lett å komme inn på jussen. Jeg ble utrolig imponert over de som søkte hos regjeringsadvokaten, alt de hadde gjort, reist og hvor språkmektige de var, sier han.

KULTURARV GIR YRKET STATUS

I motsetning til det store flertallet hos regjeringsadvokaten, er Fagnæs mangeårig medlem av Advokatforeningen.

– Den gjør en god jobb med kompetanseutvikling, og det var bra de fikk hevet de offentlige satsene, som bør økes ytterligere, sier han.

– Men de er mindre gode på å være kritiske til veksten i advokatsalærene i de store private forretningsadvokatfirmaene. Da viser de gjerne til at gjennomsnittslønnen ikke er så høy.

Fagnæs er kjent for sin gjentatte kritikk av de høye advokatsalærerene i forretningsadvokatfirmaene.

– Noen der ute vil nok gjespe høyt hvis jeg sier noe om det igjen, tror han.

– Men hvis du syns det er passende å bruke, så er jeg veldig glad i dette sitatet.

Han fisker en sammenbrettet papirlapp opp av lomma. På lappen står det et sitat av professor Rune Slagstad: «Advokatene vegeterer på en kulturell arv de ikke vedlikeholder, men som er den egentlige kilden til yrkets status og kredibilitet, ikke lønn og honorarer».

– Det er det som har gitt yrket status, at man ivaretar rettsikkerhet for mange og stiller opp for den lille mann, og ikke penger, salærer og inntjening, sier Fagnæs.

RETTIGHETSNIKVÅET ET DILEMMA

I perioden 1998 – 2001 var han konstituert departementsråd og ledet en historisk, og i hovedsak hyllet, slanking av Justisdepartementet. Nå tar han til orde for mer slanking, av både Justisdepartementet og andre departementer og direktorater.

– Norsk forvaltning er veldig god, men bør bli noe mindre, sier han.

– I Norge er også vårt høye rettighetsnivå et dilemma i møte med de enorme utfordringene vi står ovenfor, sier han, og løfter frem en aldrende befolkning, klimautvikling, og innvandring- og integreringsspørsmål som noen av de største.

– Vi bruker for mye ressurser på å fordele rettigheter i Norge. Vi blir nødt til å begrense pengebruken, forenkle og digitalisere mange avgjørelser. Større, grovere regler som er lettere å administrere, vil gi mer velferd til flere, mener han.

Fagnæs er også bekymret for utviklingen med at flere kilder, mange nye regler, lover og forskrifter og internasjonale konvensjoner, fører til store, kompliserte rettsprosesser med usikkert utfall og vaghet rundt viktige, juridiske spørsmål.

«Vi bruker for mye ressurser på å fordele rettigheter i Norge.»

Sven Ole Fagnæs

HØYRØSTET JULEMIDDAG

Det er ikke alltid han klarer å overbevise om at han snakker for fellesskapets interesser.

– Søsteren min tviler litt på mine utgangspunkter, og særlig på julaften er det

en viss tradisjon for at vi blir uenige, sier han plutselig.

– Søsteren min har et godt blikk for enkeltmennesker og utviser mye empati for andre. Hun er opptatt av å tegne samfunnet nedenfra med utgangspunkt i enkeltmennesket. Jeg lager samfunnet sett ovenfra og hevder at mitt samfunn vil bli bedre for mange mennesker. Hun antyder da at jeg mangler empati og følelser.

Den høyrøstede stemningen rundt julemiddagsbordet går alltid over før kveldene er omme, forsikrer Fagnæs.

– Vi samles alltid og begynner om igjen neste julaften.

– Utøvere som blir dopingtatt har som regel hverken ressurser eller kunnskap til å stå imot, mens antidoping-myndighetene stiller med de juristene og medisinerne de mener de trenger for å kjøre saken, og kan nærmest lene seg tilbake fordi utøver må bevise sin uskyld. Det svekker rettsikkerheten til utøveren, sier idrettsjurist Morten Justad Johnsen.

Krever tydeligere skille i dopingsaker

Leder i Norsk Idrettsjuridisk forening, advokat Morten Justad Johnsen, mener man må skille tydeligere på dopingsaker der utøveren med viten og vilje har jukset, og saker der utøver har fått i seg doping ved et uhell – som Johaug-saken.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Advokat Morten Justad Johnsen jobber til daglig med idrettsjuridiske problemstillinger i Bull & Co Advokatfirma AS. Vi møter ham til intervju på idrettshistorisk grunn ved Bislett stadion i Oslo. Denne vinteren har idrettsjus vært brennhett, med utestengelsen av langrennsess Therese Johaug som den største saken. Dommen har fått flere til å reagere, både folk som mener den er for streng, men også flere som mener den er for mild. Mens Johaug valgte å godta dommen, ble den anket av FIS.

– Dommen greier ikke å gjenspeile det faktum at Johaug ikke leste doping-advarselen på pakken, til tross for at medisinen var ukjent for henne og ble

kjøpt i et fremmed land, fastslår FIS i anke- begrunnelsen.

Saken vil komme opp i voldgifts-domstolen CAS i Lausanne i Sveits i løpet av de nærmeste månedene.

BEVISBYRDEN SNUS

I en kronikk i Aftenposten skrev lagdommer i Borgarting lagmannsrett, Christian Lund, nylig at skyldvurderingen i Johaug-dommen er i strid med det som følger av de prinsipper som brukes i de alminnelige domstoler. «Det bør ikke pålegges et uaktsomhetsansvar som er umulig å håndtere. Etter min mening har Domsutvalget i sin dom gjort nettopp det», skrev Lund.

Advokat Justad Johnsen understreker at Norge har godtatt premissene for regelverket ved å skrive under på internasjonale avtaler.

– I kjølvannet av Johaug-saken har det kommet en debatt med spørsmål om dette er riktig jus, og om slik praksis er i strid med menneskerettighetene. Det som derimot har forsvunnet litt i debatten er at dette regelverket er utarbeidet av WADA (World anti doping agency), og gjelder for nærmere enn to hundre land. Det er ikke slik at Norge bare kan endre på dette etter eget for godtbeholdende. Staten har også forpliktet seg til å støtte WADA aktiviteter gjennom Unescos internasjonale konvensjon mot doping

Therese Johaug ble nylig utestengt i tretten måneder for brudd på dopingreglementet etter å ha fått i seg det anabole steroidet clostebol via en leppekrem innkjøpt i Italia. Dommen er anket av FIS. Foto: Kristian Kalve

i idretten, og WADA har vurdert regelverket opp mot menneskerettighetene, påpeker Johnsen.

Han tar jevnlig saker som forsvarsadvokat i dopingsaker.

– Jeg er kritisk til regelverket slik det er i dag, og mener det bør endres på tre sentrale punkter. Først og fremst bør beviskravet endres slik at enhver rimelig tvil skal komme vedkommende til gode. Videre må man skille tydeligere mellom dopingsaker der hensikten har vært å jukse, og mindre forseelser. I tillegg burde regelverket lagt opp til langt lavere straffer for mindre forseelser. Det var det som ble så feil i Johaug-saken, sier Justad Johnsen.

UENIG STRAFFENIVÅET

Han mener det aldri burde blitt kalt dopingsak når man har fått i seg et stoff ved et uhell og stoffet ikke har hatt prestasjonsfremmende virkning.

– I strafferetten skiller man mellom straff og forseelser. Debatten har imidlertid fått media til å skille mellom de ulike sakene, og det er positivt. Hadde en russer kommet med samme forklaring som Johaug, hadde vi sannsynligvis ikke trodd på den. Det er heller ikke sikkert at regelverket hadde fungert etter hensikten dersom det hadde vært tilstrekkelig å kun undersøke med landslagslegen, Det er nettopp dette som er dilemmaet i Johaug-saken, understreker Bull-advokaten.

– Hva mener du hadde vært en riktig straff da?

– Rent juridisk, ut fra dagens praksis og regelverk, er straffen satt ganske riktig med tretten måneders utestengelse. Men jeg er som sagt uenig i straffenivået i regelverket.

– Men du er jo også forsvarer i dopingsaker, og har incentiver til å ønske lav straff, vil man kunne innvende?

– Det er riktig. Men når det er sagt jobbet jeg i Idrettsforbundet i mange år på regelsiden. Sånn sett føler jeg at jeg ser saken fra forskjellige sider.

– SVEKKER RETTSSIKKERHETEN

En direkte konsekvens av at bevisbyrden snus så fort doping blir påvist i utøverens kropp, kan ifølge Justad Johnsen være at utøverens rettsikkerhet svekkes.

– I dopingsaker må utøveren bruke masse ressurser på å forsvare seg. Normalt sett ser vi at utøver ikke har disse ressursene. Dette står i sterk kontrast til alminnelige straffesaker hvor påtalemyndigheten må bevise skylden.

– Jeg tror Johaug-saken er første gang en dopingtatt utøver i Norge har hatt økonomiske muskler til å forsvare seg. Selv om Norge har en særordning jeg synes er flott, hvor Idrettsforbundet bekoster forsvarer – er det begrenset hvor mye midler de får, og det blir en kamp mot Goliat. Antidopingmyndighetene har nærmest ubegrensede ressurser, mens utøver står alene. Regelen om omvendt bevisbyrde kan derfor bare forsvares dersom det settes av tilstrekkelig med midler slik at utøverne

NORSK IDRETTSJURIDISK FORENING

- Arrangerer seminarer med foredrag og diskusjoner, og fungerer som et bindeledd og nettverk for ulike aktører som til daglig jobber innenfor feltet idrettsjuss.
- På seminarene bringer foreningen inn erfarne foredragsholdere for å belyse dagsaktuelle saker.
- Samarbeider med tilsvarende organisasjoner i andre land, og er åpen for både personlige medlemmer og firmamedlemmer.
- Har i dag om lag 50 medlemmer hvorav ca halvparten er advokater.

får et forsvarlig forsvar av sin sak, fastslår Justad Johnsen.

Norges skiforbund har bestemt seg for å fortsette å dekke Therese Johaug kostnader. Til nå skal forbundet ifølge NTB ha brukt om lag 700.000 kroner på saken. Det er ifølge Justad Johnsen ikke klart hvor mye av dette som dekkes av Idrettsforbundets ordning med oppnevnt forsvarer.

STILLINGSANNONSE

Advokatforum er et av Norges best etablerte og største kontorfellesskap med 25 advokater. Vi har kontorer i Oslo. Advokatene har bred erfaring innen sivil- og offentlig rett og driver utstrakt prosedyrevirksomhet. Vi bistår privatpersoner, bedrifter og foreninger over hele landet. Vi har som felles mål å yte advokatbistand av høy kvalitet, og har utviklet solide fagmiljøer for å fremme dette.

For mer info, se www.advokatforum.no

ADVOKATER

Advokatforum får ledige kontorplasser og søker etter omgjengelige kollegaer med god faglig forankring. Egen portefølje vil være en fordel, men ikke et absolutt krav.

Vi kan tilby:

- hyggelige kollegaer med høy kompetanse
- uformelt og godt sosialt miljø
- sentralt beliggende og representative lokaler i Grensen 12 B
- lave felleskostnader

Ta kontakt med:

Advokat Sven Knagenhjelm, sk@advokatforum.no
Tlf. 22 40 36 40 / 932 49 354.

Advokat Bengt Haadem Hoff, bhh@advokatforum.no
Tlf. 22 40 36 40 / 908 49 690

Advokat Liv Solveig Pettersen isp@advokatforum.no
Tlf. 22 40 36 40 / 977 89 344

Advokatforum, Grensen 12 B, 0159 Oslo • tlf. 22 40 36 40 • www.advokatforum.no

Advokat

Advokatfirmaet Engelsen DA søker etter 1–2 dyktige advokater med eller uten portefølje.

Advokatfirmaet Engelsen DA har drevet advokatvirksomhet tilbake fra 1951, og vi er for tiden fire advokater, en advokatfullmektig og to sekretærer. Vi holder til i moderne og trivelige lokaler i Ålesund sentrum. For ytterligere opplysninger om advokatfirmaet Engelsen DA se advo.no.

For nærmere opplysninger kontakt: Advokat Christian Garmann, e-post christian@advo.no eller Advokat Torgeir H. Langva, e-post: torgeir@advo.no

Søknad med CV sendes innen 07.04.2017 til mlo@advo.no. Tiltredelse etter avtale. Alle henvendelser behandles konfidensielt.

ADVOKATFIRMAET ENGELSEN DA, M.N.A
Adresse: Kongensgate 19, 6002 Ålesund.
Telefon 70 16 18 00. Telefaks 70 16 18 20
E-mail: firmapost@advo.no Org.nr. 976 149 475 MVA

Vi søker etter en ADVOKAT/KONTORFELLE

Vi er i dag fire advokater i kontor-fellesskap i Niels Juels gate 12 (på Skillebekk) i Oslo. Det er nå én ledig kontorplass til en advokat. Rette vedkommende kan påregne tilgang til nye oppdrag innenfor familie- og arverettsområdet.

Advokatene som er her i dag, arbeider med litt forskjellige fagområder, men hovedvekten er på familie, arv, skifte, generasjons-skifte, småbedrifter, skatt og fast eiendom.

Kontoret har sekretær og sentral-bord. Lokalene er hyggelige, nyoppussede og sentralt beliggende. Gunstig kostnadsnivå.

Henvendelse til advokat Inger Méd, advokat Tom Helverschou eller advokat Kjell Morten Méd på telefon 22 55 72 40.

Advokatene Helverschou, Méd og Méd

Niels Juels gate 12, 0272 Oslo
epost: kontor@med-law.no

TEMA / PLAN- OG BYGNINGSRETT I ET NØTTESKALL

FORELESER ADVOKAT TONE GJERTSEN, ADVOKATFIRMA DLA PIPER

Oslo Kongressenter
Folkets Hus 1.-2. juni

ADVOKATENES FAGDAGER.NO 2017

NORDIA

Advokatfirmaet NORDIA DA består av 11 partnere samt to ansatte advokater/fullmektiger. Vi er en del av et nordisk advokatfirma med kontorer i Stockholm, Göteborg, København, Helsinki og Oslo. NORDIA er medlem av advokatnettverket Eurojuris. Gjennom Eurojuris Norge er NORDIA leverandør av juridiske tjenester til NHO og NHOs medlemsbedrifter i Oslo og Akershus.

Vi bistår klienter innen et bredt spekter av forretningsjuridiske områder. Med vår nordiske struktur og vårt internasjonale nettverk arbeides det regelmessig med grenseoverskridende løsninger.

ADVOKATFIRMAET NORDIA DA SØKER ETTER NYE PARTNERE

Advokatfirmaet NORDIA DA har flyttet inn i moderne og sentralt beliggende lokaler rett ved Oslo rådhus, og ønsker flere nye partnere.

Vi ønsker å komme i kontakt med deg som er faglig sterk og som fortrinnsvis har egen portefølje med fokus på forretningsjus. Det er også ønskelig å komme i kontakt med dyktige advokater uten portefølje, men som har ambisjoner og mål om partnerskap på kort sikt.

Vi legger vekt på kommersiell forståelse, faglig dyktighet, samt evne til og ønske om å jobbe spesialisert. I NORDIA samarbeider vi på tvers av fagfelt når dette er til det beste for klienten. Derfor er det viktig at du har gode samarbeidsevner. Du ønsker å tre inn i et partnerskap som vil utvikle NORDIA til å bli et enda bedre advokatfirma for våre klienter og for advokatene som jobber her.

Vår partnermodell legger til rette for frihet under ansvar der du som partner styrer dine dager selv. Vi har et uformelt miljø med faglig dyktige advokater og fornøyde klienter. Vi leverer forretningsjuridisk bistand av høy kvalitet.

Hvis du er interessert i å diskutere muligheten for et samarbeid så tar vi gjerne en uforpliktende samtale. Vi behandler alle henvendelser konfidensielt.

For ytterligere informasjon ta kontakt med partner Fabian Skaane på tlf. 92 60 23 87/e-post: fabian.skaane@nordialaw.com eller partner Johan Mohn på tlf. 91 80 39 66/e-post: johan.mohn@nordialaw.com. Henvendelser behandles fortløpende.

Advokatfirmaet Nordia DA
Roald Amundsensgate 6
0161 Oslo

JUSNYTT nr. 3/2017

Advokatens fagsider er skrevet av lagdommer i Borgarting lagmannsrett, Per Racin Fosmark. Han har over 25 års erfaring som advokat og møterett for Høyesterett. Fosmark er leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester og er redaktør av Lovdatas sivile flaggsaker.

E-post: per.racin.fosmark@domstol.no

Telefon: 21 55 85 56

► Rekkevidden av «som den er»-forbehold

Høyesterett avsa 15. februar 2017 enstemmig dom – **HR-2017-345-A** – som avklarer rekkevidden av «som den er»-forbehold i **avhendingsloven § 3–9**. Saken gjaldt krav om prisavslag etter kjøp av en leilighet hvor det oppsto fuktskade i perioden mellom *besiktigelsen* og kjøpernes *overtagelse* av eiendommen. Leiligheten ble solgt «i den stand den var ved kjøpers besiktigelse, jf. avhendingsloven § 3–9». Spørsmålet var om skaden gikk inn under «som den er»-forbeholdet i kjøpekontrakten.

Høyesterett uttalte at nye skader som ikke var til stede ved besiktigelsen, er ikke dekket av selgernes ansvarsbegrensning, ettersom slike skader innebærer at eiendommen ikke lenger er «i den stand den var ved kjøpers besiktigelse». Nye skader er noe annet enn eksisterende skader som blir avdekket. Skjulte skader som var til stede ved besiktigelsen, men som blir avdekket før overtagelsen, vil være feil som kjøperne har overtatt risikoen for etter kjøpekontrakten. Tidspunktet for oppdagelsen av feilen er uten betydning etter kontrakten. Om feilen likevel utgjør en mangel, må vurderes etter avhendingslova § 3–9. På samme måte som vanlig slitasje i perioden mellom besiktigelsen og overtagelsen ikke innebærer at det foreligger en mangel, vil heller ikke normal videreutvikling av en eksisterende skjult feil i denne perioden utgjøre en mangel.

I saken var det imidlertid ikke alene tidens tann som hadde tæret fra besikti-

gelsen til overtagelsen, men det hadde oppstått nye skader; lekkasjer som gjorde at to 19 år gamle bad ikke kunne brukes. Det var utvilsomt at leiligheten ved overleveringen ikke var i samme stand som ved besiktigelsen. Ved besiktigelsen var badene fungerende bad uten fuktproblemer. Ved overtagelsen var badene ubrukelige. De nye skadene var oppstått før kjøperne overtok risikoen for leiligheten, hvilket i utgangspunktet innebar at kjøperne ikke skulle ha risikoen for skadene, og at selgerne dermed ikke hadde levert kontraktsmessig.

Hovedspørsmålet var om ansvarsfraskrivelsen også omfattet nye skader som oppstod før risikoens overgang, når skaden hadde sammenheng med skjulte feil ved eiendommen. Høyesteretts konklusjon **avsnitt 43–44**:

«Uansett hvordan man måtte vurdere det økonomiske, er det etter mitt syn [Webster] ikke grunnlag for å fravike kontrakten – og lovens – utgangspunkt om at leiligheten skulle ha vært levert «i den stand den var ved kjøpers besiktigelse». At skjulte feil og svakheter ved badene gir seg utslag i nye skader før overtagelsen, er dermed omstendigheter selgerne er nærmest til å bære risikoen for i et tilfelle som her hvor det ikke dreier seg om en gradvis utvikling av en eksisterende skade.

Lagmannsretten har lagt til grunn at skadene utgjorde en mangel som gjorde kjøperne berettiget til prisavslag. [...]

Kjøperne var dermed berettiget til å holde tilbake deler av kjøpesummen.»

Kjøperne holdt tilbake kr 200 000, men måtte i tingretten betale kr 18 000 til selgerne, som var differansen mellom tilbakeholdt beløp og utbedringskostnader fratrukket verdiøkningen av nye bad. Selgerne måtte betale til sammen kr 433 150 i saksomkostninger til kjøperne for tre instanser.

Ikraftttredelse nye lover

1. mars 2017

Barne- og likestillingsdepartementet: **LOV-2017-02-17-7** om Forbrukerklageutvalget (**forbrukerklage-loven**). Den nye forbrukerklageloven skal behandle tvister om kjøp av ting til forbruker, tvister etter angreretteloven og tvister etter håndverker-tjenesteloven. **Lov nr. 18/1978** om behandling av forbrukertvister **opphevet**. Se nærmere omtale i *Jusnytt* nr. 2/2017.

3. mars 2017

Helse- og omsorgsdepartementet: **LOV-2017-03-03-08** om endringer i helseberedskapsloven (**beredskapsregistre mv.**) gir hjemmel til å opprette helseregistre i en beredskapssituasjon. Endringer også i folkehelseloven og smittevernloven.

► Endelig punktum satt i «Kristin-saken»

Høyesterett avsa 1. februar 2017 enstemmig dom – **HR-2017-241-A** – i «Kristin-saken». Høyesterett kom til at domfelte ikke har krav på å få prøvd skyldspørsmålet i to instanser etter at saken er gjenåpnet til hans ugunst, jf. **straffeprosessloven § 400** og **SP artikkel 14 nr. 5**.

Tiltalte ble dømt i tingretten i 2001, men Agder lagmannsrett avsa frifinnende dom i 2003 uten realitetsbehandling, da påtalemyndigheten innstilte straffeforfølgningen. Saken ble gjenåpnet i 2015 til tiltales ugunst, og han ble i Borgarting lagmannsrett i 2016 dømt til fengsel i 13 år. I anke til Høyesterett gjorde han gjeldende at lagmannsrettens dom måtte oppheves, fordi hans rett til å få skyld-

spørsmålet prøvd i to instanser var krenket. Anken ble forkastet.

Høyesterett tok utgangspunkt i straffeprosessloven § 400 første og andre ledd. Ordlyden i bestemmelsen er entydig, og bestemmelsen er resultat av et bevisst lovgivervalg, se **Ot.prp. nr. 70 (2000-2001) side 48 – 49**. Straffeprosesslovutvalget har foreslått § 400 videreført uten realitetsendringer i **utkastet § 41-22**, se **NOU 2016: 24 side 82**. Førstvoterende drøfter forståelsen av SP artikkel 14 nr. 5, som gir den domfelte krav på overprøving av både skyldspørsmålet og straffutmålingen, i **avsnitt 18 – 26**. Det springende punkt var om gjenåpningssaken skal sees som *en fortsettelse av den opprinnelige*

saken, eller om den skal vurderes som *en ny sak*. Vurderes det som en ny sak, er vilkårene i SP artikkel 14 nr. 5 ikke oppfylt. Konklusjonen **avsnitt 27**:

«Det synes etter dette – både i intern norsk rett og i folkeretten – å være en oppfatning at gjenåpningssaken er en fortsettelse av den opprinnelige saken. Etter mitt syn er dette en riktig tilnærming. På den bakgrunn har jeg ikke holdepunkt for å fastslå at SP artikkel 14 nr. 5 krever full prøving i to instanser etter gjenåpningen. Det kan da ikke være aktuelt på generelt grunnlag å sette til side straffeprosessloven § 400 første og andre ledd, som altså er uttrykk for en klar og sterk lovgivervilje.»

Ankende part hadde til støtte for sitt syn også fremhevet konkrete omstendigheter i saken. At domfellelsen i 2016 bygger på et helt nytt bevis, som ikke ble vurdert i den opprinnelige saken, og det lange tidsforløpet. Momentene måtte enkeltvis eller sett i sammenheng gi domfelte krav på full prøving i to instanser etter gjenåpningen. Dette var Høyesterett imidlertid ikke enig i.

Dommere i saken var: Bergsjø, Arntzen, Bull, Matheson og Webster.

Innsynsrett i spørsmål til EFTA-domstolen

Høyesteretts ankeutvalg avsa 16. januar 2017 beslutning – **HR-2017-110-U** – hvor det ble bestemt at spørsmålsskriv til EFTA-domstolen er rettsavgjørelser som faller innenfor allmennhetens innsynsrett, jf. **tvisteloven § 14-2**.

Skatteregler for pensjon i strid med EØS-avtalen?

EFTAs overvåkingsorgan ESA mener at norske regler om skattefradrag og skattebegrensning for pensjoner motatt fra Norge, er i strid med EØS-avtalen. ESA skriver i et brev datert 8. februar 2017 til Finansdepartementet at de norske reglene, som hindrer pensjonister som ikke er bosatt i Norge å utnytte fradrags- og skattebegrensningsregler, med mindre de mottar hele eller nesten hele inntekten sin fra norske kilder, er i strid med **EØS-avtalen artikkel 28** om **fri flyt av arbeidskraft**.

Saken har sammenheng med at Norge i 2010 innførte **kildeskatt på pensjoner**. Selv om en person ikke er bosatt i Norge, kan pensjonsutbetalinger fra Norge likevel beskattes på visse vilkår. Denne kildeskattesatsen utgjør 15 prosent. Personer som er bosatt i et annet EØS-land kan likevel kreve fradrag på lik linje med

personer som er fullt skattepliktige i Norge, dersom hele eller tilnærmet hele inntekten til personen i inntektsåret skattlegges i Norge. De kan også kreve skattebegrensning i tråd med reglene om skattebegrensning for lav alminnelig inntekt.

ESA mener at dette innebærer en forskjellsbehandling mellom de skatteytterne som er bosatt i Norge og de som ikke er bosatt her, og at dette er i strid med EØS-avtalen. ESA mener at reglene kan medføre at hverken bostedslandet eller Norge tar hensyn til skatteytterens personlige og familiemessige forhold ved fastsettelse av skatteplikten, og at skatteyttere, som ikke er bosatt i Norge, blir straffet kun fordi de har benyttet retten til fri bevegelse etter EØS-avtalen. Norge har to måneders frist til å svare. **Kilde: Stortingets EU/EØS-nytt – 1. mars 2017**.

► Straffeloven (2005) § 83 – fullstendig isolasjon

Høyesterett avsa 9. februar 2017 enstemmig dom – **HR-2017-290-A («Vollen-drapet»)** – som først og fremst gjaldt spørsmålet om bruk av forvaringsstraff overfor en jente som hadde begått overlagt drap da hun var 15 år. Høyesterett kom til at det forelå «helt ekstraordinære omstendigheter» i henhold til straffeloven (1902) § 39 c (ny lov § 40), og at hun skulle idømmes forvaring. Retten tok imidlertid også stilling til hva som ligger i **«fullstendig isolasjon» i straffeloven (1902) § 60 første ledd/straffeloven (2005) § 83 andre ledd**.

Det fremgår av **Ot.prp. nr. 66 (2001-2002) side 57** at fullstendig isolasjon er definert som det å være fratatt muligheten til samvær med andre innsatte, jf. også straffeprosessloven § 186 a første ledd. I **Rt-2005-1226 avsnitt 21** uttalte Høyesteretts ankeutvalg at det avgjørende for skillet mellom fullstendig og delvis isolasjon er om den fengslede overhodet har adgang til fellesskap med noen andre innsatte. Isolasjonsfradrag gjelder ikke bare der retten har truffet beslutning etter § 186 a, men også når politiet eller fengselsmyndighetene har besluttet isolasjon, jf. f.eks. **Rt. 2006 side 1469 avsnitt 10**.

Domfelte hadde i store deler av varetektsperioden ikke hatt samvær med andre innsatte eller pasienter. Hun har imidlertid hatt delvis døgnkontinuerlig oppfølging av ansatte og helsepersonell. Spørsmålet var følgelig om hun da kunne sies å ha vært holdt i fullstendig isolasjon.

Høyesterett kom til at straffeloven § 60 (straffeloven 2005 § 83) ikke gir rom for unntak i slike situasjoner, og at domfelte hadde krav på fullt isolasjonsfradrag for den perioden hun har vært isolert fra andre *innsatte*.

Sivilombudsmannen: Tilsetting i kommunale lederstillinger uten utlysning

Sivilombudsmannens uttalelse – **SOM-2016-2418** (publisert 12. januar 2017) – gjaldt at Sarpsborg kommune sommeren 2016 hadde tilsatt – uten utlysning av stillingene – teknisk kommunesjef og kommunesjef for oppvekst. Én av stillingene hadde aldri vært utlyst. Den andre hadde vært utlyst i januar 2015, men ut fra søkerlisten ble det besluttet å utsette tilsettingen. Den nå tilsatte var ikke blant

søkerne i 2015. Ombudsmannen uttalte at det var klart i strid med **arbeidsmiljøloven § 14-1** at kommunen unnlot å kunngjøre stillingene *internt*. I motsetning til for statlige stillinger, jf. reglene i tjenestemannsloven, fremgår det ikke uttrykkelig av lovverket at ledige stillinger i kommunen skal lyses ut *eksternt*. Det er likevel den klare hovedregel. Hovedregelen om eksternt utlysning av offent-

lige stillinger bygger på det ulovfestede kvalifikasjonsprinsippet. Også likhets-hensyn tilsier at forvaltningen skal gi alle interesserte kandidater de samme muligheter. Stillingene skulle derfor også vært offentlig utlyst. Kommunens oppfatning om at det forelå tilstrekkelige grunner til å fravike hovedregelen om eksternt utlysning, var ikke rettslig holdbar.

Hensikten ikke avgjørende for om avtaler er forbudte konkurransebegrensninger

EFTA-domstolen avgav 22. desember 2016 rådgivende uttalelse som svar på spørsmål fra Høyesterett om tolkningen av **EØS-avtalen artikkel 53** og forbudet mot konkurransebegrensende avtaler. **Konkurranseloven § 10** svarer til denne bestemmelsen. Bakgrunnen for saken var at Ski Taxi og Follo Taxi i 2001 opprettet selskapet SFD, som er et felleseid driftsselskap. SFD hadde inngitt anbud i flere anbudskonkurranser, med bevillingshavere tilknyttet til de to taxi-selskapene som underleverandører.

Konkurransetilsynet kom til at konkurranseloven § 10 var overtrådt og ila overtredelsesgebyr. Follo tingrett kjente vedtaket ugyldig, mens Borgarting lagmannsrett kom til motsatt resultat (LB-2013-75034). Spørsmålet for Høyesterett er om inngivelsen av felles tilbud utgjør en overtredelse av § 10 første ledd. EFTA-domstolens uttalelse er omtalt i **EuroRett nr. 2/2017**, hvor konklusjonen er gjengitt slik:

«En avtale anses å ha et konkurransebegrensende formål i strid med forbudet i EØS-avtalen artikkel 53, der den fremstår som tilstrekkelig skadelig for konkurransen. Dette er bare tilfelle når den skadelige natur lett lar seg påpeke. Det må i vurderingen tas hensyn til avtalens innhold, formålet og den økonomiske og rettslige sammenheng avtalen inngår i. Partenes hensikt er ikke avgjørende, men kan tas i betraktning.»

Saken er berammet i Høyesterett til 30. mai 2017.

► Voldsoffererstatning og Utøya-ofre som befant seg på landsiden 22. juli 2011

Høyesterett avsa enstemmig dom 13. februar 2017 – **HR-2017-352-A** – som klargjør grensene for statens ansvar etter voldsoffererstatningsloven. Tre ungdommer deltok på AUFs sommerleir i 2011. De befant seg på landsiden da terroristen slo til på Utøya. Derfra observerte de det som skjedde og bisto ofre som etter hvert kom svømmende i land. Senere utviklet de ulike psykiske skader. Voldsoffererstatningsloven § 1 første ledd første og andre punktum, og § 1 andre ledd bokstav b lyder:

«Den som har lidd *personskade* som følge av en straffbar handling som krenker livet, helsen eller friheten, eller dennes etterlatte, har rett til voldsoffererstatning fra staten etter reglene i loven her. Hvis et barn har opplevd vold mot en *nærstående* person, og dette er egnet til å skade barnets trygghet og tillit, har barnet rett til oppreisning utmålt etter § 6. [...]

Voldsoffererstatning kan dessuten ytes ved personskade som har oppstått b) i forbindelse med *hjelp* til ofre for en straffbar handling som krenker liv, helse eller frihet, eller for å avverge eller begrense skadefølgene av den straffbare handlingen.» (kursivert her)

Høyesterett kom til at de tre ikke hadde krav på erstatning etter voldsoffererstatningsloven § 1 første ledd første punktum. Ungdommenes psykiske skader kvalifiserte til «personskade» i lovens forstand. Statens ansvar måtte imidlertid, i et tilfelle som dette med mange rammede, avgrenses ut fra graden av nærhet til så vel voldshandlingene som til de direkte ofrene.

Høyesterett kom videre til at den yngste av ungdommene (13-åringen) ikke hadde krav på erstatning etter § 1 første ledd andre punktum, som gir barn som har opplevd vold mot nær-

stående, krav på erstatning. Høyesterett tok ikke stilling til om et søskenbarn med bl.a. omsorgsansvar for henne på leiren, var tilstrekkelig nær. Det ble lagt vekt på at 13-åringen ikke direkte hadde observert vold mot søskenbarnet, som heller ikke ble skadet.

Alle tre fikk imidlertid medhold i at Erstatningsnemnda for voldsofres vedtak måtte oppheves etter § 1 andre ledd bokstav b. Høyesterett kom til at de tre hadde ytet tilstrekkelig «*hjelp*» til terrorofre som kom svømmende i land. Uttalt at det i begrepet «hjelp» ligger at vedkommende har ytet bistand til ett eller flere ofre nokså umiddelbart etter at den straffbare handlingen er utført, med sikte på å avverge eller begrense skadefølgene. Bistanden ble også i stor grad gitt før ambulansepersonellet kom til stedet og overtok arbeidet. Slik denne bestemmelsen er formulert, blir det, når dette vilkåret er oppfylt, opp til nemnda å avgjøre om de skal tilkjennes erstatning.

Utmåling av ekspropriasjonserstatning for salgsverdi

Høyesterett avsa 9. februar 2017 enstemmig dom – **HR-2017-333-A** – som gjaldt utmåling av ekspropriasjonserstatning for salgsverdi etter **vederlagsloven § 5**. I forbindelse med bygging av ny E 6 i Gudbrandsdalen ble det ekspropriert flere eiendommer som noen år frem i tid kunne vært utnyttet som næringsseiendommer. Ved utmålingen av erstatning for eiendommene, oppstod spørsmålet om det var dagens salgsverdi eller den fremtidige salgsverdien av eiendommene som skulle erstattes. Høyesterett kom til at

det var *dagens salgsverdi* man skulle frem til, dvs. hva en rasjonell kjøper i dag ville betale for en eiendom som først kan utnyttes frem i tid.

Et annet spørsmål var om den standardiserte kapitaliseringsrenten på fire prosent skulle anvendes. Høyesterett kom til renten må fastsettes skjønnsmessig og uttalte **avsnitt 59**:

«Ved beregning av salgsverdi etter § 5 er det [...] ikke muligheten for avkastning ved reinvestering som skal

vurderes, men hva et frivillig salg i dag ville innbrakt. Det er da andre hensyn enn tapsbegrensning- og tilpasningsplikt som gjør seg gjeldende. Ved fastsettelse av rente bør det blant annet tas hensyn til risikoen som knytter seg til den fremtidige utnyttelsen av eiendommen. Salgsprisen på ekspropriasjonstidspunktet vil være påvirket av at kjøperen må vente i flere år før eiendommen kan benyttes. Ved slik erstatningsutmåling skal derfor renten fastsettes skjønnsmessig.»

► Grensedragningen mellom lån og egenkapital

Høyesterett avsa 15. februar 2017 enstemmig dom – **HR-2017-350-A (Rauma Energi)** – som er et ytterligere bidrag til grensedragningen mellom lån og egenkapital, jf. **skatteloven § 6-40 første ledd**, som lyder slik:

«Det gis fradrag for renter av skatteyters gjeld.»

Rauma Energi AS fikk ikke medhold i at selskapet kunne kreve rentefradrag i skatten som følge av en avtale med Rauma kommune om ansvarlig lån, da lånet i realiteten var et egenkapitalinnskudd.

Fradragsretten beror på om en kapitaltilførsel har karakter av lån. Dersom det er egenkapital og ikke lån, gis det ikke fradrag for utgifter til kapitalavkastningen.

Det skal foretas en samlet vurdering av kapitalinnskuddets egenskaper, jf. **Rt. 2001 side 851 (preferansekapital)** på side 863 og **Rt. 2010 side 790 (Telecomputing)** avsnitt 44. Det avgjørende er om kapitaltilførselen har størst likhet med lån eller med egenkapital. Høyesterett har en grundig gjennomgang av de relevante momenter:

- Partenes formelle behandling av kapitalinnskuddet
- Krav på tilbakebetaling
- Manglende misligholdsbeføyelser
- Om kapitalen er rentebærende eller overskuddsavhengig
- Kapitalens tapsabsorberende evne under løpende drift
- Kapitalens prioritet ved insolvens eller likvidasjon
- Kontroll og styringsrett

Høyesteretts konklusjon **avsnitt 71**: «En samlet vurdering av avtalen tilsier etter mitt syn [Noer] at kapitaltilskuddet skatterettslig må klassifiseres som egenkapital. Selskapets utbetaling av avkastning kan da ikke trekkes fra som renter på gjeld. Av størst betydning for mitt syn er at kommunen har frasagt seg retten til å kreve tilbakebetaling av kapitalen så lenge kommunen er eier av selskapet. Jeg viser også til at det var uten reell betydning for partene at kommunens kapitalinnskudd i selskapet var splittet i egenkapital og «ansvarlig lån». De andre momentene i saken trekker i ulik retning, og har uansett ikke tilstrekkelig vekt til å oppveie mangelen på tilbakebetalingsplikt.»

► Skatterett – summarisk fellesoppgjør

Høyesterett kom i enstemmig dom 15. februar 2017 – **HR-2017-344-A** – til at begrepet «*ansatte*» i **skatteforvaltningsloven § 12-4 første ledd** (saken gjaldt nå opphevede ligningsloven § 9-5 nr. 8) omfatter arbeidstagere både i og utenfor tjenesteforhold. Skatteforvaltningsloven § 12-4 første ledd gir skattemyndighetene adgang til å foreta en forenklet etterberegning (summarisk fellesoppgjør) av skattetrekk og arbeidsgiveravgift. Bestemmelsen knytter vilkåret for gjennomføring av summarisk fellesoppgjør til arbeidsgivers uriktige eller ufullstendige oppgaver over ytelser til «ansatte».

Høyesterett uttalte at det er «arbeidsgiver» som er det styrende eller operative begrepet i bestemmelsen. De underliggende pliktene som begrunner bestemmelsen om summarisk fellesoppgjør bygger på en todeling av ulike kategorier tjenesteytere: arbeidstagere «i og utenfor tjenesteforhold» og oppdragstagere som utover selvstendig næringsvirksomhet. Viktig er at arbeidsgivers plikter til å inn- gi lønnsoppgaver, foreta forskuddstrekk og betale arbeidsgiveravgift følger klart av regelverket. Skulle forskuddstrekk eller arbeidsgiveravgift ikke være innbetalt i samsvar med disse bestemmelsene, er arbeidsgiver i utgangspunktet fortsatt ansvarlig for beløpene, jf. **skatte-**

betalingsloven § 16-20 første ledd og **folketrygdloven § 24-3**.

Avsnitt 41: «Jeg [Arntzen] peker avslutningsvis på at en snever tolkning av begrepet «ansatte» i praksis vil forhindre summariske skatte- og avgiftsoppgjør hvor behovet kanskje er størst, nemlig ved fiktiv fakturering der arbeidstakere eller omfanget av den enkeltes arbeid ikke kan identifiseres.»

Det følger av **skatteforvaltningsforskriften (FOR-2016-11-23-1360) § 12-4-1 tredje ledd** at summarisk fellesoppgjør også kan omfatte arbeidstakere som ikke kan identifiseres.

► Omstøtelse i konkurs

Høyesterett avsa 14. februar enstemmig dom – **HR-2017-370-A** – hvor krav om omstøtelse i konkurs etter den objektive omstøtelsesregelen i **dekningsloven § 5-5** – ekstraordinær betaling – førte frem. Det aktuelle alternativet i saken var betaling «med beløp som betydelig har forringet skyldnerens betalings-evne». Ikke enhver betaling av betydelige beløp som svekker skyldnerens betalingssevne, er omstøtelig. Det er et tilleggsvilkår at «betalingen etter forholdene allikevel ikke fremtrådte som ordinær».

Høyesterett kom til at de omtvistede betalingene ikke var omfattet av ordinærreservasjonen. Det ble lagt vekt på

at betalingsmottagerne var selskapets nærstående, og at avtalene var uvanlige. Betalingene hadde heller ikke skjedd som ledd i en redningsoperasjon for å sikre fortsatt drift av virksomheten. Situasjonen var derfor en annen i tidligere høyesterettspraksis, hvor vanlige betalinger i denne forbindelse har blitt godtatt, se **Rt. 2001 side 1136** (*Kjell's Markiser*) og **Rt. 1993 side 289** (*Gamvikfisk*). Saksforholdet hadde for øvrig likhetstrekk med **Rt. 2008 side 1170** (*Rema 1000*).

Dommen avklarer videre innholdet av kriteriet «beløp som betydelig har forringet skyldnerens betalingssevne», når

det foretas flere utbetalinger til samme person. Det var riktig å summere betalingene og anvende et *addisjons-prinsipp*. Høyesterett viste her til *Högsta Domstolens* dom i **NJA 2008 side 1208**. Betalinger til forskjellige fordringshavere må i helt spesielle unntakstilfelle også kunne sees i sammenheng. Dette kan være aktuelt der det er nært økonomisk felleskap mellom fordringshaverne, eller der mottagerne må sees som en gruppe, for eksempel ved utbetaling av utbytte til aksjeeierne, jf. Giertsen, «Selskapsrettslig tilbakeføring og konkursrettslig omstøtelse», **Jussens Venner 2003 side 249 flg.**

► Høyesterett: Opprydding etter skipshavari

Høyesterett avsa 9. februar 2017 enstemmig dom – **HR-2017-331-A** – som gjaldt vrakfjerning og økonomisk oppgjør etter et havari som førte til en kostbar oljevernaksjon. Myndighetene gav pålegg om å fjerne vraket av akterskipet, som ligger under vann ved havariet. Vrakfjerningspålegget og det økonomiske oppgjøret etter aksjonen har ført til flere tvistespørsmål. Fra Høyesteretts sammendrag:

«Forurensningsloven gir myndighetene adgang til å pålegge «eier» fjerning av vrak dersom vraket er skjæmmende eller til skade eller ulempe for miljøet. Vedtaket i saken var basert på at vraket var skjæmmende, og departementet hadde som klageinstans ikke tatt stilling til om det også var til skade eller ulempe.

Høyesterett kom til at domstolene ikke kunne prøve gyldigheten av vedtaket på grunnlag av et annet vilkår i loven enn det departementet hadde bygget på. Loven gir

myndighetene et skjønn som domstolene ikke skal overprøve, med hensyn til om vrakfjerningspålegg skal gis, og det var ikke gitt at departements konklusjon ville ha blitt det samme basert på det vilkåret departementet ikke hadde tatt stilling til.

Høyesterett kom videre til at begrepet «eier» [forurensningsloven § 37 andre ledd] ikke omfattet det selskapet som hadde i oppdrag å drive skipet (managementselskapet).

På den annen side fikk staten medhold i at plikten til å etterkomme vrakfjerningspålegget ikke var begrenset av de økonomiske rammene i det begrensingsfondet som var opprettet i medhold av sjølovens regler. Disse reglene gir anledning til å sette av midler i et fond som begrenser det økonomiske ansvaret etter ulykker til sjøs.

Staten fikk videre medhold i at merverdiavgift som Kystverket hadde betalt

til leverandører under aksjonen, kunne kreves refundert fra redersiden selv om merverdiavgiften allerede var kommet inn i statskassen gjennom systemet for oppkreving av merverdiavgift. Derimot fikk staten ikke medhold i at den også kunne kreve refusjon for merverdiavgift som enkelte kommuner feilaktig hadde beregnet på sine krav overfor staten til dekning av kommunenes utgifter under oljevernaksjonen, og som staten hadde betalt.

Dommen klargjør domstolenes adgang til å prøve gyldigheten av forvaltningsvedtak basert på vilkår i loven som forvaltningen selv ikke har lagt til grunn, når vedtaket også er basert på en skønnsutøvelse som domstolene ikke skal overprøve. I dommen har Høyesterett også tatt stilling til forholdet mellom forurensningslovens regler om vrakfjerning og sjølovens regler om begrensingsfond, og om staten kan kreve erstatning for merverdiavgift.»

Fremragende om tvisteløsning

Jens Edvin A. Skoghøy har nå utgitt 3. utgave av *Tvisteløsning*.

Alle viktige allmennprosessuelle spørsmål behandles, og boken er ajourført med ny lovgivning og rettspraksis frem til utgangen av oktober 2016.

Skoghøys bok har seks deler. Første del omfatter blant annet domstolens organisasjon og kompetanse, samt vilkårene for å være dommer. Nå som boken nærmer seg 1500 sider, kan det diskuteres om kapittelet om dommerne bør utgå i senere utgaver, særlig dersom fokuset er på tvisteloven. Andre del dekker hovedsakelig prosessforutsetningene, men også

et kapittel om virkninger av saksanlegg. Denne delen utgjør den største delen av boken med tre hundre sider.

I del tre redegjøres det for saksbehandlingen, mens fjerde del behandler bevis og partsdisposisjoner. Femte del gjelder rettsavgjørelser og rettskraft, og sjette del behandler rettsmidler samt sakskostnader.

I en kort anmeldelse av en så omfattende bok er det umulig å kommentere samtlige deler. Generelt må det sies at en lesning av boken etterlater et usedvanlig imponerende inntrykk. Gjennomgående er alt bunnsolid og særdeles presist – ikke uventet fra en kapasitet som Skoghøy.

De fleste sivile saker avgjøres på basis av sakens faktum og vurderingen av bevisene. Særlig for profesjonsmarkedet, som er bokens hovedmålgruppe, er dette derfor spesielt interessant. Skoghøys fremstil-

ling av bevismidler, bevisbedømmelsen og rettens forhold til partenes prosesshandlinger er ikke bare førsteklasse, men også så godt strukturert og oversiktlig bygget opp at brukeren – tross omfanget – temmelig omgående kan finne frem til det som måtte være av interesse.

Skulle man pirke litt, måtte det være at Skoghøy fortsatt velger ikke å omtale bruk av provokasjoner, som i praksis brukes ganske ofte, men kun behandler tvistelovens regler om bevis tilgang.

Oppsummert kan det ikke være tvil om at Skoghøys bok, sammen med kommentarutgaven til tvisteloven, må anses som selve grunnstenen innen tvisteløsningslitteraturen. Boken gis de aller beste anbefalinger.

Jens Edvin Skoghøy, *Tvisteløsning*, 3. utgave, Universitetsforlaget, 1488 sider, 1799 kroner.

ANNONSE

Fag- og forretningssystemer for advokater

Advocate Desktop

Saks- og klientbehandlingssystem spesielt utviklet for advokater. Programmet er enkelt i bruk og inneholder unike funksjoner for alt en advokat trenger i sin hverdag

- Oversiktlig klientregister
- Egen modul for salær oppgave og strafferett
- Brukervennlig time-/utleggsregistrering
- Fortløpende oppdaterte offentlige registre; advokater, domstoler, rettsvesen, myndigheter
- Fakturering, reskontro og klientmidler
- Fullt integrert med Outlook og Microsoft Office
- Statistikk- og rapportfunksjoner inkludert budsjett og prestasjonsavlonning
- Integrasjon med regnskapssystemer fra Visma

Kontakt oss i dag for en uforpliktende prat eller for en demonstrasjon av programmet

Tlf: 07692 (920 60 510)
Epost: post@jussys.no

C. J. Hambros plass 5 0164 Oslo
Org nr. 867 599 002

Bøker og lesestoff

PRESENTERT AV JURIST IDA MOEN ØDEGÅRD

Vergemålsloven og utlendingsloven kapittel 11 A med kommentarer

Boken presenterer samlede kommentarer til de nye reglene i vergemålsloven av 2010 og utlendingsloven av 2008 som trådte i kraft 1. juli 2013. Boken skal gi en grundig innføring i de nye reglene om vergemål og representantordningen for enslige mindreårige asylsøkere. Forfatterne har valgt å samle de to regelverkene i samme kommentarutgave, på bakgrunn av den nære tilknytningen mellom lovene. Begge regelsettene ble utredet av samme lovutvalg, og en rekke av reglene i vergemålsloven er gitt tilsvarende anvendelse for enslige mindreårige asylsøkere.

Vergemålsfeltet skal være lite omtalt i den juridiske litteraturen, samtidig som det er et område med lite rettspraksis. Fra ikrafttreddelsen av lovene og frem til dag er det likevel fattet en rekke avgjørelser knyttet til fratakelse av rettslig handleevne. Dette blir inngående behandlet i denne fremstillingen. Når en lov er forholdsvis fersk, vil det oppstå en rekke spørsmål som kan by på tolkningstvil. Forfatterne har derfor i fremstillingen forsøkt å peke på de bestemmelsene hvor lovanvendelsen kan by på en slik tvil.

Eldbjørg Sande, Trine Eli Linge og Mona Choon Rasmussen, Gyldendal juridisk, 896 sider, 890 kroner.

Faktaundersøkelse

Hvordan håndtere vanskelige og konfliktfylte arbeidsmiljøforhold? Altså saker og situasjoner som er preget av personkonflikter og påstander om mobbing og trakassering, eller saker der det er varslet eller klaget med påstander om destruktiv eller helsefarlig ledelse? Her presenteres

en lang rekke prinsipper for hvordan ledere og andre skal og bør jobbe med slike saker. Prinsippene er basert på forskning om rettferdighet, arbeidsmiljølovens bestemmelser, og juridiske retningslinjer for god saksbehandling. Den presenterer nyere metoder for konflikthåndtering, herunder særlig faktaundersøkelse. Boken gjennomgår både det faglige og det juridiske grunnlaget for faktaundersøkelse som metode og hvordan metoden i praksis kan og bør gjennomføres. Fremstillingen angir også de systemene og prosedyrene som virksomheten bør ha på plass for å tilfredsstille lovens krav til internkontroll.

Ståle V. Einarsen, Helge Hoel og Harald Pedersen, Gyldendal Akademisk, 264 sider, 399 kroner.

Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, 3. utg.

Boken skal gi en sentral og systematisk fremstilling av aksjeselskapsretten i Norge. Den behandler rettsreglene om aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper på grunnlag av lovene av 1997. Lovenes anvendelsesområde, selskapets rettsevne og identifikasjon av selskap og aksjonær behandles inngående. I tillegg belyses spørsmålene rundt vedtekter, aksjonæravtaler, selskapets stiftelse, aksjer og aksjonærer, selskapets formuesforhold, endringer av selskapet, selskapets opphør, erstatningsansvar, samt et utvalg av spesielle emner. Denne tredje utgaven er først og fremst oppdatert med nytt rettsstoff. Systematikken og kapittelinnholdet er beholdt, men på bakgrunn av nye lovreformer på aksjeselskapsrettens område er deler av boken likevel blitt omskrevet. I tillegg har det kommet flere sentrale rettsavgjørelser, samt ny litteratur. Boken inneholder videre et utførlig doms-, litteratur- og stikkordsregistre bak i boken. Fremstillingen skal være ajourført pr. 1. desember 2016.

Mads Henry Andenæs, 3. utgave ved Ole Andenæs, Stig Berge og Margrethe Buskerud Christoffersen, Calax forlag, 744 sider, 1500 kroner.

Menneskerettighetene og Norge

Hvilken betydning har de internasjonale menneskerettighetene hatt for utviklingen av norsk rett? I hvilken grad er Stortingets makt blitt begrenset av den internasjonale rettsliggjøringen? Dette kartlegges i boken, og forfatterne spør om utviklingen representerer en forbedring, om hvem som tjener på menneskerettighetene, og om Stortingets handlefrihet er beskåret. Bidragsyterne ønsker med dette å bidra til at debatten om menneskerettighetenes innflytelse i større grad baseres på kunnskap. Boken er blitt til som en del av virksomheten ved PluriCourts, et senter for fremragende forskning ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Flere forfattere fra ulike fagfelt.

Andreas Føllesdal (red.), Morten Ruud (red.), Geir Ulfstein (red.), Universitetsforlaget, 336 sider, 499 kroner.

Straffesaker i utlandet

Hvilke rettslige og faktiske muligheter har norske myndigheter til å bistå norske borgere som blir involvert i straffesaker i utlandet, enten som offer, gjerningsperson eller vitne? Ved en straffesak i et annet land er det alltid dette landets lover og regler som kommer til anvendelse. Boken belyser minimumsgarantiene som skal sikre alle under rettergang. Boken tar opp en rekke emner som statsborgerskapets

betydning, rettigheter ved pågrepelse og fengsling, konsulær beskyttelse, mulighetene for straffesak i Norge, samt forberedelse og gjennomføring av straffesak i utlandet. Videre belyses blant annet det internasjonale politisamarbeidet, rettsanmodninger og statlig samarbeid, soningsoverføring, og bøter som blir ilagt i utlandet. Boken er rettet mot alle som kommer i befattning med straffesaker i utlandet, som advokater, politi, øvrige myndigheter og pårørende.

Morten Ruud, Universitetsforlaget, 272 sider, 499 kroner.

Merverdiavgift i et internasjonalt perspektiv

Er det behov for en større endring av merverdiavgiftslovens regler for grenseoverskridende transaksjoner, og da særlig reglene for tjenester, slik at de leder til resultater som samsvarer med EU-retten? Spørsmålet ligger under flere av artiklene i denne boken, der materialet springer ut av avgiftsrettsmiljøet som Ole Gjems-Onstad og Tor S. Kildal har utviklet ved Handelshøyskolen BI. Boken er inndelt i tolv kapitler. Blant det som behandles er norsk merverdiavgiftsrett i et internasjonalt perspektiv, internasjonale rettskilder og EU-praksis som rettskilde på merverdiavgiftsretts område, OECDs merverdiavgiftsretningslinjer, elektroniske tjenester og de norske VOES-reglene, tollovens bestemmelser om beregningsgrunnlaget for innførselsmerverdiavgift og et nytt system for denne, samt vilkår for fradragsrett for innførselsmerverdiavgift. Videre drøftes det om vi bør ha mer omfattende regler om omvendt avgiftsplikt i Norge, og om avgiftsfri innførsel og midlertidig bruk av utenlandsregistrert motorvogn i Norge.

Cecilia Aasprong Dyrnes og Anders B. Mikelsen (red), Gyldendal Juridisk, 208 sider, 520 kroner.

JUS

På tide å tenke nytt om compliance?

Norske selskaper har fått en hverdag som er mer global, kompleks og uforutsigbar enn tidligere, noe som krever at de må tenke nytt om regulatoriske krav og endringer.

FAGFORUM I COMPLIANCE

Første samling har temaet «styring under kontroll med datterselskaper og felleskontrollert virksomhet i utlandet». Fagforumet ledes av advokat Thomas Brandi i Selmer, chief compliance officer Aud Gravås i DNO og advokat Kjersti Reinsos i Norges Bank.

27. april – 23. november, Oslo, 14.800 kroner.

FIFTY WAYS TO LOSE YOUR LICENCE

Advokaters autoritet bygger på tillit, som henger sammen med faglig dyktighet, og evnen til å opprettholde en høy etisk standard. Dette krever en bevissthet om mulige problemer og trening i etisk refleksjon. Kurset går gjennom utvalgte og særlig viktige punkter i Regler for god advokatskikk.

27. april, Oslo, 2700 kroner.

Advokat Kjersti Reinsos i Norges Bank har tidligere jobbet med compliance og omdømmerisiko i Goldman Sachs, og er nå en av tre ledere av Fagforum i compliance.

ENTREPRISEDAGEN

Økt bruk av totalentrepriser i fremtiden fører til at bransjeaktørene vil vurdere hvilken standardkontrakt som skal ligge til grunn ved prosjektene for å oppnå et godt resultat. Utfordringen er også å ha tilstrekkelig kompetanse til å håndtere dem på holdbart vis. Fokus på ulike kontraktsformer, ulemper og fordeler.

26. april, Oslo, 3750 kroner.

ANKEFORBEREDELSE OG PROSEDYRE FOR HØYESTERETT

Kurset har som formål å gi et best mulig grunnlag for å håndtere en sivil sak for Høyesterett. Foredragsholdere er Wiersholm-partner Jan Fougner og høyesterettsdommerne Per Erik Bergsjø og Arnfinn Bårdsen. Også nyttig om man foreløpig ikke har fått henvist en sak til behandling.

8. mai, Oslo, 3750 kroner.

MEKLINGSAKADEMIET

Et stort antall saker som løses i retten burde vært løst utenrettslig, for eksempel gjennom mekling. Mekling vil i fremtiden bli mer og mer brukt i advokatbransjen og alle fullservice advokatfirmaer bør ha en sertifisert mekler.

1. – 7. november, Jeløy Radio, 43.500 kroner.

De oppgitte prisene gjelder for medlemmer av Advokatforeningen.

ANNONSE

Få tilgang til over 30.000 juridiske litteraturreferanser med Bibjуре

Bibjуре biblioteksystem gir fullstendig oversikt over hva som finnes av nordisk juridisk litteratur. All litteratur er klassifisert inn i Bibjуре indeks, for presise søk etter emneord eller fagområde. Bibjуре kan brukes med strekkodeleser og holder orden over ditt eget bibliotek og utlån.

Les mer om Bibjуре på www.jussys.no eller kontakt oss på post@jussys.no eller telefon **07692**

jussystemer

– Vi må tåle kritiske spørsmål

Advokat Stig E. Mortensen i Svolvær i Lofoten er ikke så sikker på at advokat-tjenestene til kolleger i de største byene er så mye bedre enn det distrikt-advokater leverer.

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

Tidligere het kontorfellesskapet Kystadvokat. Fremdeles er kysten og fiskeriene en viktig del av jobben for Stig E. Mortensen og kollegene i Advokathuset Lofoten, men oppdragene spenner fra strafferett og barnevern til næringsliv og eiendom.

Hva er den største utfordringen for din advokatvirksomhet akkurat nå?

Rekruttering. En av kollegene mine sluttet i sommer og gikk over som dommer. Det å få på plass en erstatning for henne, viste seg å være vanskelig. Det gikk helt frem til nå før vi bestemte oss for å ansette en fullmektig i stedet for en advokat. Nå har vi ansatt en advokatfullmektig som begynner etter sommeren.

Og den største utfordringen for bransjen som helhet?

Omdømme og troverdighet. Vi er satt under et konstant kritisk lys fordi vi ses på som en gruppe med gjennomgående høye inntekter – i hvert fall gjelder det de mest profilerte advokatene. Vi er i en begunstiget posisjon, og den må forvaltes med fornuft. Vi må akseptere at det stilles kritiske spørsmål til oss, til rollen vår og til det vi leverer. Samtidig blir det veldig kontrastfylt for oss som driver advo-

katvirksomhet ute i distriktene å møte motparter som har tilhørighet i de større byene og se kostnadsnivået, som er så forskjellig. Til syvende og sist er det klientene som må betale, og jeg er ikke nødvendigvis sikker på at tjenestene blir så mye bedre selv om prisen blir høyere.

Den største saken du har jobbet med det siste året, hva handlet den om?

Den var innenfor fast eiendom. En konkret sak som handler om erstatning etter feil og mangler i forbindelse med oppføring av et boligkompleks. Den er anket og ikke avgjort ennå.

Er det utviklingstrekk i advokatyrket som du er kritisk til?

Nei, stort sett mener jeg at vi skjøtter oss vel. Jeg tror, som jeg sa, at vi har fått tildelt et ansvar som vi må forvalte med fornuft.

Og trekk du synes er positive?

Mulighetene som ligger i digitalisering, med samhandling med domstolene og politiet gjennom Aktørportalen. Det vil gjøre ting enklere, men samtidig er sikkerhet en utfordring som man selvfølgelig må ta på alvor. For oss som ikke sitter midt i de store byene, blir det enklere å kommunisere. Det

spiller mindre rolle hvor man befinner seg, også innenfor vårt yrke.

Hva er den viktigste saken for Advokatforeningen å jobbe med i år?

Det å få landet advokatloven, og så å fortsette å jobbe aktivt inn mot domstolstrukturen. I tillegg å fortsette den jobben som allerede er godt i gang på salær. Hvis jeg er i retten på Sortland, tar det minimum en time og tyve minutter å kjøre hver vei. Det er ikke kollektivtransport. Jeg har ingen mulighet til å jobbe på reise. Det virker som om departementet ikke er helt realitetsorientert om hvordan hverdagen er for det store antallet som befinner seg utenfor Oslo-gryta. Dessuten gjør personvern-hensyn og taushetsplikt at vi ikke kan sitte med dokumentene åpne på en laptop og jobbe på buss, T-bane eller tog.

Tror du at advokathverdagen din vil forandre seg i løpet av de neste ti årene?

Ja, og jeg vet ikke om jeg liker det, men jeg tror ting kommer til å fortsette å gå enda forttere. Jeg møter det litt med skrekkblandet fryd. Jeg synes i utgangspunktet at det går fort nok. Men dette er baksiden av medaljen når det gjelder effektivisering og den teknologiske utviklingen.

Stig Erik Mortensen synes han har drømmejobben som advokat i Svolvær, byen som er Lofotens største befolkningssted med cirka 4600 innbyggere, og som huser Lofoten tingrett. Byen er registrert med ti medlemmer i Advokatforeningen.

Hvor lenge har du arbeidet som advokat i Svolvær?

Jeg var første gang i Lofoten i 1994 da jeg var i militæret, og kom tilbake neste gang i 1997 da jeg hadde møtt henne som jeg er gift med nå. Jeg flyttet hit i mars 1998. Jeg har bakgrunn fra maritim forvaltning i Fiskeridirektoratet og Fiskeridepartementet, men begynte her som politijurist i 1998. Så begynte jeg som advokatfullmektig i 2000 og har jobbet som fullmektig og advokat siden.

Og hvor er drømmestedet å praktisere som advokat?

Jeg stortrives her og kunne ikke tenke meg å bo noe annet sted i verden. Havet, fjellene og ikke minst den friheten det innebærer å arbeide som advokat på et mindre sted. Men hvis jeg måtte velge noe annet, så måtte det blitt noe med kontrast – en av de større byene.

Jeg har bodd i Bergen i ti år, studerte der og trivdes veldig godt der.

Hvem er den svakeste parten i den norske rettsstaten, synes du?

Det er et vanskelig spørsmål å svare på. Ut fra sakene som jeg jobber med – jeg har endel forsvareroppgaver – så tenker jeg at den som nå er den svake part, er tiltalte i straffesakene. Jeg vil si at fornærmedes stilling har blitt betydelig styrket.

Jobber du noe pro bono?

Vi hadde en advokatvaktordning gjennom kommunen, men den er erstattet av at Jushjelpa i Tromsø kommer hit en eller to ganger i året. Det vi gjør nå, er ikke organisert, men mer dugnadsarbeid. For lag og foreninger, men også for enkeltpersoner hvis vi ser at det trengs. Frivillige organisasjoner vil som

Navn: Stig Erik Mortensen (48)

Stilling: Innehaver av Advokat Stig E. Mortensen AS, i kontorfellesskapet Advokathuset Lofoten

Spesialitet: Fast eiendom, i vid forstand

Familie: Gift, to døtre på 16 og 14 år

Bosted: Svolvær

Opprinnelig fra: Horten

regel aldri ha råd til å betale for advokat-tjenester.

Hvis du fikk være justisminister for en dag, hva ville du ha gjort?

Det er en jobb jeg ikke kunne ha tenkt meg. Veldig snevert ville jeg ha tatt grep på salærbestemmelsene og ryddet opp i dem. Og så ville jeg gjort noe med reglene for asylsøkere som har vært her i mange år uten identitet. Det som skjer, er uverdig.

– Store dilemmaer i verge-rollen

Det er ikke uvanlig at det oppstår konflikter mellom verger og bistandsadvokater. Nylig møttes politiet, Bistandsadvokatutvalget og representanter fra Oslo tingrett til dialogmøte.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Skal en verge på vegne av sin mindreårige fornærmede søke om erstatning fra en dømt forelder om dette kan gå utover familieøkonomien? Hvor tydelig må man forklare en mindreårig at hennes forklaring kan føre til at barnets far eller mor må i fengsel? Og hva kan man gjøre om et barn plutselig trekker forklaringen sin etter press fra foreldrene?

Dette var blant spørsmålene som ble drøftet i dialogmøtet, som fant sted i Juristenes Hus i februar.

– Bakgrunnen for møtet var at det stadig oppstår situasjoner hvor vergen står overfor ulike dilemmaer og problemstillinger som ikke nødvendigvis lar seg løse på en enkel måte. Det hender også at det kan oppstå en konflikt i forhold til hva bistandsadvokaten mener er den beste løsningen for barnet, og hva vergen mener er den beste løsningen. Det kan eksempelvis være spørsmål om en henlagt straffesak bør påklages, eller om den voldsutøvende far eller mor bør ilegges et besøksforbud mot å oppsøke barnet, forteller leder i Bistandsadvokatutvalget, Hege Salomon.

MÅ FÅ KONSEKVENNS-INFO

I møtet ble det også diskutert situasjoner som oppstår når forsvarer innstevner vergen som vitne. Forsvarer spør da gjerne om hvorfor man velger å fremme et erstatningskrav. Fylkesmannen i Oslo og Akershus (FMOA) ga uttrykk for at de mener det er problematisk om vergen settes i vitneboksen, ettersom vergen har absolutt taushetsplikt. Fra vergehold ble det oppklart at man forklarer seg om begrunnelsen for erstatningskravet, ikke om hva barnet har sagt. FMOA fortalte at det pr. i dag ikke er noen som kan frita vergen fra taushetsplikten. Et lovforslag som gjelder dette er til behandling.

– KAN BLI FÆRRE DOMFELTE

På møtet ble Høyesterett kjennelse fra i fjor, der en jente på 14 år var avhørt som fornærmet i en straffesak mot faren, diskutert. Retten kom til at når det ikke tydelig fremgår av situasjonen at man står overfor en mulig straffesak, må barnet gis tilstrekkelig informasjon, slik at barnet forstår at forklaringen kan bli brukt i en straffesak. I kjølvannet av kjennelsen har Riksadvokaten gitt nye direktiver.

– De nye retningslinjene kan de føre til at færre blir dømt, men samtidig er det jo et poeng at barnet gir et informert samtykke til å avgi forklaring, sier Hege Salomon.

Representanter fra bistandsadvokatutvalget, politiet, og Oslo tingrett var representert på møtet.

ANNONSE

VOGT ADVOKATFIRMA
Marbella - Spania - Etablert i 1999

- ❖ Fast eiendom
- ❖ Arv/Skifte
- ❖ Skatt
- ❖ Forretningsjuss
- ❖ Regnskap & Selvangivelser
- ❖ Skatte representant

Vogt Advokatfirma España S.L.
Ricardo Soriano 65 · 2º-3 // 29601 Marbella · Spania
Telefon: (+34) 952 776 707
E-post: info@vogtlaw.com //www.vogtlaw.com

Rettsstatens sikkerhetsnett

Da Stortinget i 1980 vedtok rettshjelploven, var intensjonen at dette skulle være «en sosial støtteordning med formål å sikre nødvendig juridisk bistand til personer som ikke selv har økonomiske forutsetninger for å kunne ivareta et rettshjelpsbehov av stor personlig og velferdsmessig betydning.» Siden den gang har rettshjelpsordningen år for år blitt strammet inn, fragmentert og svekket.

Mange tenker altfor snevert når de hører ord som rettsstat og rettshjelp. De tror at disse begrepene kun handler om ting som skjer i retten, og ikke om ting som skjer i hverdagen og i livene våre for øvrig. I virkeligheten handler disse begrepene om hvordan forvaltningen og helt sentrale institusjoner fungerer, om hvordan man blir møtt av institusjoner og myndigheter, om tilgangen til viktige rettigheter, og ikke minst – om i hvilken grad samfunnet klarer å levere den helt sentrale verdien «likhet for loven».

Alle som er opptatt av fordeling og sosial utjevning, bør være opptatt av folks tilgang til rettshjelp. Dette er nemlig rettsstatens viktigste sikkerhetsnett. Uten rettshjelp vil samfunnets svakeste stilte komme bakerst i køen også på dette området.

Rettsliggjøring av viktige velferdsgoder er ment å sikre svake grupper. Dette er bra. Problemet er at uten tilgang til fri rettshjelp for de samme gruppene, kan effekten bli motsatt. Da kan man oppleve at det primært er ressurssterke grupper som evner å nyttiggjøre seg rettighetene, mens svake grupper ikke kjenner rettighetene, eller klarer å hevde dem.

Jeg mener det er et problem at den politiske debatten i for stor grad handler for mye om hvilke rettigheter

befolkningen skal ha, og i for liten grad om hvordan utsatte grupper skal evne å orientere seg om hvilke rettigheter som faktisk finnes, om innholdet i dem – og om deres evne til å gjøre dem gjeldende. I en stortingsmelding fra 1999 om fri rettshjelp sa daværende regjering: «Det er påkrevet med et betydelig kunnskapsnivå, både når det gjelder rettsregler som fordeler byrder, som skattesystemet, og rettsregler som fordeler goder, som trygd eller behandling. Mange sentrale velferdspolitiske fordelingsprinsipper kan ikke fungere tilfredsstillende uten en omfattende informasjonsinnsats.»

En fersk høring om grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming, synes jeg Advokatforeningens høringssvar beskriver problemet meget godt: «Vi mener en stor del av de til dels svært kritikkverdige forhold det redegjøres for, skjer til tross for et lovverk som gir materielle og prosessuelle rettigheter hvis innhold innebærer at det beskrevne tjenestetilbud allerede i dag er ulovlig. Hovedutfordringene i dagens helse- og omsorgstjeneste synes å være betinget av andre forhold enn den rettslige reguleringen.»

Politikerne er opptatt av hva det koster å gi rettshjelp. Det er ikke noe galt i dette, for det er mange gode formål som slåss om de samme pengene. Jeg ønsker å trekke frem betydningen av to minst like viktige perspektiver:

1. Det er viktig av og til også å tenke på hva det koster ikke å gi rettshjelp. Urettmessige oppsigelser i arbeidsforhold og manglende oppfølging av bekymringsmeldinger til barnevernet er to eksempler på hva kostanden av manglende rettshjelp kan være. I det

ene tilfellet i form av offentlige utgifter, fordi vedkommende som burde ha beholdt lønnet arbeid, havner hos NAV. I det andre tilfellet i form av personlige lidelser og kanskje en redusert evne til å leve et normalt liv.

2. Slik politikerne skryter av hvor mye penger de ønsker å bruke på helsetjenester og andre gode formål, bør de skryte av pengene de gir til rettshjelp. Hvorfor gjør de ikke det? Vi som ser hva rettshjelp betyr for enkeltmenneskers mestring av eget liv, trygghet for egne verdier og sikring av egen velferd, synes det er rart politikerne ikke i større grad ser verdien av å bruke penger på dette rettsstatlige sikkerhetsnettet.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet inviterte i samarbeid med Advokatforeningen til seminar om fremtidens rettshjelp på Stortinget den 9. mars i år. Jeg vil takke de to partiene for det engasjementet seminaret var et uttrykk for. Og jeg håper dette kan være starten på en prosess som ender opp med en ny og bedre rettshjelplov – som er egnet til å møte de utfordringer rettsstaten og samfunnslivet preges av i vår tid.

LEDER
i ADVOKATFORENINGEN
jens.johan.hjort@steenstrup.no

ER TIDEN NÅ MODEN FOR Å GI SKADELIDTE PARTSRETTIGHETER?

Av ADA SOFIE AUSTEGARD,
generalsekretær,
Stine Sofies Stiftelse

Spørsmålet om fornærmede skulle gis generell partsstatus i straffeprosessen lå i mandatet da Fornærmedeutvalget ble nedsatt i 2004. Utvalgets flertall svarte nei, siden de nye rettighetene som ble foreslått, uansett ville bety en betydelig styrking av fornærmedes rettslige posisjon, og partsrettigheter ble ansett av mindre praktisk betydning. Undertegnede, som var i mindretall, mente det ville ha stor betydning for fornærmede å kunne benytte seg av ankemuligheten, både i skyld- og straffeutmålingsspørsmål, men også hvor det var begått saksbehandlingsfeil.

De 57 lov- og forskriftsendringene som ble innført i 2007, ble ansett som revolusjonerende i det juridiske miljøet, og det var de på mange måter også. De innebar en viktig styrking av fornærmede og etterlattes rettssikkerhet.

I dag er det en selvfølge at fornærmede vitner først, at denne har en stol ved siden av bistandsadvokaten, og kan være tilstede under hele rettsaken. Før 2007 måtte den skadelidte sitte på gangen under tiltaltes forklaring. I dag er det en selvfølge at bistandsadvokaten selv kan føre vitner, og kommentere og stille spørsmål til andre vitner om en mener at saken ikke blir belyst godt nok fra aktorats side. Dette er rettigheter som nyutdannede jurister tror har eksistert lenge, og de vet ikke at dette var nyteknisk så sent som på 2000-tallet. Dette er endringer undertegnede mener man ikke kan takke jurister og advokater for å ha tatt initiativet til, men som heller må tilegnes skadelidte selv som har stått frem med sin frustrasjon og

fortvilelse. Debatten og engasjementet rundt temaet var, den gang som nå, mistenkelig fraværende i de juridiske kretser.

Den sosialistiske siden i norsk politikk har i flere tiår sørget for å ivareta den «svake» parten i straffesaken, dette gjennom en god kriminalomsorg. Engasjementet for de fornærmedes rettigheter i straffeprosessen har ikke, på langt nær, vært like stor. Høyresiden har vært tro mot det gamle systemet og vegret seg for endringer.

Det har gått ti år, og det juridiske miljøet har forhåpentligvis klart å venne seg til endringene som kom i 2007. Det er fortsatt noen kritiske røster som vil tilbake til der vi var før, og som hevder at fornærmede og etterlatte har fått for mange rettigheter, men de er i absolutt mindretall.

Saker med nye juridiske utfordringer kommer nå til overflaten, blant annet i forbindelse med overgrep mot barn. Som et eksempel kan det nevnes de sakene hvor gjerningspersoner bestiller overgrep via nettet, der mennesker i nød betales for å begå grusomme overgrep, mens bestilleren gjennom PC-skjermen i et annet land begeistres og nyter smerten og lidelsen til barn.

Ved fjorårets slutt var det en slik sak i Hordaland, der en 66 år gammel mann i Bergen tingrett ble dømt til åtte års fengsel for en rekke overgrep mot barn i Norge og på Filippinene. Dommen var i tråd med aktor Marit Bakkeviks påstand. Bakkevik uttalte i media at det var en svært omfattende sak, og det var få andre saker å sammenligne med.

Bistandsadvokat Kristin Jensen Undheim representerte to av de norske ofrene. Hun presiserte alvor og det store omfanget i saken: Domfelte var i besittelse av om lag ett hundre tusen bilder og over syv hundre filmer med grove overgrep av barn, han har tidligere sonet for grove overgrep og begått nye overgrep i prøvetiden. Undheim fant det underlig at aktor ikke la ned påstand om forvaring, og skulle gjerne sett at straffutmålingen og spørsmålet om forvaring ble behandlet av Høyesterett, da dette er et område som manglet rettspraksis.

Dette er et godt eksempel på manglende rettsikkerhet for skadelidte som lett kunne vært løst ved partsrettigheter der de selv ble gitt mulighet til å påklage. I stedet er man avhengig av at aktor selv ønsker å anke. Noe som selvfølgelig ikke blir gjort når retten har idømt påstanden som ble fremlagt. Dommen vil dermed bli stående som veiledende rettspraksis for nye saker av lignende karakter.

Stine Sofies Stiftelse synes dette er skremmende, og viser med all tydelighet den manglende rettssikkerhet, urettferdighet – samt frustrasjon over hvilken statsadvokat en får tildelt – som skadelidte. Derfor er tiden nå inne for å gi fornærmede og skadelidte rettigheter slik at de som er direkte berørt, også kan være med å forme rettsutviklingen fremover. Rettsikkerheten for denne gruppen må nå høyere opp på agendaen hos politikere, juridiske miljøer og menneskerettighetsforkjempere. Tiden er overmoden for det juridiske miljøet til å ha konstruktive debatter rundt dette spørsmålet, det er mistenkelig stille.

«Dette er endringer undertegnede mener man ikke kan takke jurister og advokater for å ha tatt initiativet til.»

Ada Sofie Austegard

UETTERRETTELIG OM OVERGREP MOT BARN

Av LEIF PETTER OLASSEN,
professor emeritus ved
Institutt for kriminologi og
rettsosologi, UiO

I et debattinnlegg i Aftenposten 30.12.2016 hevdet tre advokater, Fridtjof Piene Gundersen, Trude Trønnes og Thea Totland, at dommerne er subjektive og «tror ikke på barn som forteller om seksuelle overgrep i barnefordelingssaker». Beviset består i at lagmannsrettene tar barns påstand til følge i bare 10–16 prosent av sakene. De tre finner dette urimelig, siden «internasjonal forskning indikerer at 90 prosent forklarer seg sannferdig om mulig vold og overgrep i foreldretvistsaker». Tilsvarende hevdes i en artikkel i *Advokatbladet* (februar 2014) av advokat Totland og cand.polit. Susanne Ramberg: «På overordnet nivå er det relativt solid grunnlag i forskningen for å anta at en svært høy andel (90–98 prosent) snakker sant når de forteller om vold/overgrep i barnefordelingssaker. Det er derfor påfallende at retten tilsynelatende praktiserer som om det skulle være omvendt».

Jeg har sjekket den eldste og den nyeste publikasjonen de viste til som belegg. I det første arbeidet fant forskerne bare grunnlag for at overgrep (abuse) var begått i halvparten av sakene. Forfatteren av det nyeste arbeidet skriver at mellom 1 og 5 prosent av alle rapporter om «sexual abuse» som var fremsatt i familietvistsaker, var bevisst usanne. Dette betyr selvsagt ikke at 95–99 prosent er sanne, og andel bevisst usanne påstander blir lav fordi det er vanskelig å fastslå at noe er bevisst usant.

Det er ufattelig at Totland og Ramberg kan påberope seg disse arbeidene som belegg for at 90–98 prosent snakker sant i familietvistsaker. Dette rimer heller ikke med to lignende undersøkelser fra Canada, en om barnevernsaker i 1998, den andre om 2003, med svært like resultater.

I 1998-sakene ble 42 prosent av anklager om mishandling (maltreatment) ansett som bekreftet, 23 prosent kunne mistenkes, 31 prosent var uavklart, og 4 prosent ble ansett som bevisst falske. Det var anklager fra mange personer/instanser i sakene. Saker med anklager fra barn og foreldre utgjorde knapt 14 prosent. Summen av bevisst falske og ubekreftede anklager utgjorde 29 prosent av klager fra foreldre med daglig omsorg for barnet (i hovedsak mødre), 29 prosent av klager fra barnet, og 52 prosent med klager fra foreldre uten daglig omsorg for barnet (i hovedsak fedre).

Videre fant de vesentlig høyere andel bevisst falske anklager (12 prosent) i saker med konflikt om omsorg/samvær mellom foreldrene, enn i saker uten slik konflikt (3 prosent). I en rapport med fokus på seksuelle overgrep skriver forskerne at 54 prosent ikke ble bekreftet av annet materiale, men var framsatt i god tro, mens 5 prosent ble vurdert som bevisst falsk anklage. I saker med omsorgs-/samværskonflikt mellom foreldrene var det en klart høyere andel bevisst falske anklager, 14 prosent.

For saker med påstand om seksuelt overgrep mens foreldrene var separert, ble bare 11 prosent ansett som bekreftet, 34 prosent kunne mistenkes, 36 prosent var ikke bekreftet, men fremsatt i god tro, og 18 prosent ansett som bevisst falsk anklage.

Resultatene fra de canadiske undersøkelsene stemmer bra med konklusjonen i en litteraturstudie fra 2015 av en rekke engelskspråklige undersøkelser av sannhetsgehalten i påstander om seksuelle overgrep i skilsmisssaker. Forskerne konkluderte at andel ubekreftede/falske anklager trolig er mellom 1/8 og 1/7 (12,5 og 14,3 prosent). Også dette stemmer dårlig med påstanden til de tre advokatene. Deres påstand om forskningsbelegg virker uetterrettelig.

Å hevde at 90–98 prosent snakker sant, er så fjernt fra det det er forskningsmessigbelegg for, at påstanden vanskelig kan være forenlig med god advokatskikk, hvis advokater skal bidra til å fremme sannhet og sikre barns rettigheter – inklusive rett til likeverdig kontakt med begge foreldre.

De tre advokatene tar feil når de hevder at dommere ikke tror på barn. En høy andel som snakker sant er fullt forenlig med at bare omkring 15 prosent av familietvistsaker får et utfall der påstander om overgrep/vold er tatt til følge. Siden de aller fleste barn ikke utsettes for vold og overgrep, kan en relativt liten andel som snakker usant, bringe et så stort antall usanne anklager inn i domstolene at de vil utgjøre flertallet av sakene. Dette bør alle advokater som vil fremme korrekte domstolsavgjørelser, bidra til å avdekke.

Les en lengre versjon av dette innlegget på www.advokatbladet.no.

DEBATTINNLEGG

sendes til
redaksjonen@advokatbladet.no.
Frist til neste utgave er 6. april.
Skriv maks 4700 tegn, inkludert mellomrom, eller etter avtale med redaksjonen. Legg ved bilde av forfatteren. Debattinnlegg kan også bli publisert på Advokatbladet.no.

FLINKE FOLKS FORBANNELSE

Av HÅKON BORUD,
seniorrådgiver i First House

Robotene kommer, algoritmene er her og sensorer kobler snart den minste ting direkte til internett. Kravet til samarbeid på tvers av fagområder øker i en tid der gamle forretningsmodeller knuses.

For å lykkes som advokat, må du levere kvalitet, levere timer og være en god selger, sa avtroppende leder i Advokatforeningens kvinneutvalg, Kristine M. Madsen, i en artikkel i Advokatbladet en stund tilbake. Hun kunne lagt til: Være en god kommunikator og forstå den lynraske teknologiutviklingen.

Advokat flest er flinke folk. Som mange andre flinke folk, har imidlertid også mange advokater vært unødig plaget av det vi i First House ofte kaller «flinke folks forbannelse». Kort oppsummert: Folk som er flink til noe, har en tendens til å føle at man er flink til alt.

Dette er i ferd med å endre seg, og årsaken til det tror jeg enkelt forklart er digitaliseringsbølgen som skyller over oss alle.

De mest påkoblede leserne har alt oppdaget en feil i denne kommentaren. Det er nemlig ikke sant at robotene kommer. Robotene er her allerede. Også inne i advokatkontorene. La meg ta to eksempler:

- Etter å ha fått en rekke parkeringsbøter, lagde den 19 år gamle Stanford-eleven Joshua Bowder chatboten DoNotPay fordi han var lei av den tungroddede klageprosessen i parkeringsetaten. Kort tid etter lansering hadde chatboten sendt inn klager på 250.000 bøter på vegne av sine brukere. DoNotPay vant 160.000 av disse sakene, en suksessrate på over 60 prosent.

- Det amerikanske advokatfirmaet BakerHostetler, med fjorten kontorer og ni hundre partnere og advokater, ansatte i fjor konkursrettspesialisten Ross. Ross studerte verken på Harvard eller Yale, men fikk sin opplæring hos IBM. Ross er en advokat-robot. Den trenger aldri hvile eller spisepauser. Den kan lese og finne mønstre og strukturer i ustrukturert data – bøker, forskningsartikler, lovverket, aviser og andre kilder – og lærer av sin egen research. Ross er allerede satt til å utvikle egne hypoteser og til å utfordre advokatenes hypoteser i ulike konkurssaker.

I en slik verden er det risikabelt å føle seg flink til alt. Både for advokater og kommunikasjonsrådgivere. Å være faglige fyrtårn er fortsatt helt nødvendig, men det er ikke lenger nok.

Nye teknologier i eksponentiell utvikling knuser gamle forretningsmodeller i bransje etter bransje. Kravet til innsikt, tempo og spesialisering i arbeidsoppgaver øker. Kundene krever mer informasjon, bedre analyser og større gjennomslagskraft. Ofte til lavere pris.

Dette øker kravet til spesialkunnskap, med påfølgende behov for samarbeid på tvers av fagområder. Og det er nettopp det som er i ferd med å skje.

I First House jobber vi stadig tettere med ulike advokater og advokatselskaper. Vi utvikler kommunikasjonsplaner og bygger synlighet for å hjelpe til med posisjonering i markedet. Vi analyserer det politiske landskapet. Vi holder kurs i salgskommunikasjon for partnere som ønsker å skjerpe den interne salgskulturen. Vi har mange rådgivere med lang ledererfaring. Personer som selv har stått i stormen, og som derfor ofte opplever som nyttige samtalepartnere når

ledere skal bygge sin egen plattform, utvikle en internkultur eller endre en organisasjonsstruktur.

Stadig oftere jobber vi også sammen med advokater på vegne av felles kunder. Vi hjelper selskaper med kommunikasjonen ved børsnoteringer, oppkjøp og sammenslåinger. Vi bidrar i risikoanalyser og omdømmeutfordringer. Der kunden ber om juridisk hjelp fra advokatkontorene, kan vi bistå med politisk analyse eller teknologisk forståelse i den samme saken.

Sammen kan vi avstemme en mediehåndtering slik at den ikke skader, men tvert imot styrker en eventuell juridisk behandling. Vårt samarbeid med advokatene finner stadig nye former. Vi lærer av hverandre, utvikler hverandre og selvfølgelig viktigst av alt – gjennom gjensidig utnyttelse av hverandres innsikt øker verdien av rådene vi i fellesskap gir kunden.

Ingen kan med sikkerhet si hvilke endringer som vil følge den lynraske teknologiutviklingen, og vi bør alle føle litt på den usikkerheten det skaper. Det advokatkontor, eller kommunikasjonsrådgiverselskap, som ikke makter å integrere utviklingen inn i sin egen forretningsmodell, vil få betydelige utfordringer i årene fremover. Teknologienes muligheter må forstås, men begrensningene skal vi heller ikke glemme. I First House ønsker vi endring velkommen. Vi liker å bli utfordret. Mens vi venter på at robot-Ross flytter til Norge, vil vi derfor reflektere over hvordan teknologi kan bryte vei for enda flere spennende samarbeidsformer. Det gjør vi stadig oftere sammen med offensive advokathus og andre ledende kunnskapsmiljøer. I en usikker verden er i hvert fall en ting sikkert: Å sitte stille i håp om at det går over er ikke løsningen.

«I First House jobber vi stadig tettere med ulike advokater og advokatselskaper.»

Håkon Borud

ETIKK VS. JUS – ET KONSTRUERT PROBLEM

Av GEORG ABUSDAL
ENGEBRETSEN,
advokat i Wiersholm

og JAN FOUGNER,
advokat i Wiersholm

I Advokatbladet nr. 2, 2017, gjengis flere påstander fremsatt av Berit Reiss-Andersen. Reiss-Andersens beskriver norske selskapers compliancearbeid som «etikk-fokus» og essensen i hennes budskap er at dette har gått på bekostning av spørsmålet om «rett og galt». Det underliggende premisset for budskapet er dels at compliance er noe annet enn rett og galt, og dels at det er en motsetning mellom compliance og rett og galt.

Begge deler er feil. Selve kjernen i virksomhetens arbeid med compliance er å sikre etterlevelse av de regler som gjelder, hvilket begrepet i seg selv klart indikerer. Dette arbeidet bygger nettopp på hva som er rett og galt.

Reiss-Andersen har rett i at mange norske virksomheter har for dårlige kunnskaper om hva som er rett og hva som er galt. Det uføret som mange virksomheter har kommet i, kan et stykke på vei tilskrives denne kunnskapsmangelen. Når compliance med god grunn har fått en sentral plass i norske virksomheter, er det for å unngå å havne i det samme uføret. Det er derfor uheldig om leserne av Advokatbladet tenker at norske virksomhe-

ter kan trappe ned på det forebyggende compliancearbeidet, og i stedet satse på å unngå straffeansvar hvis uhellet er ute.

Høyesteretts uttalelser i Ruter-dommen om at handlinger kan være kritikkverdige uten at de er straffbare, kan ikke tas til inntekt for Reiss-Andersens syn. Vår opplevelse er ikke at slike uttalelser, tatt ut av kontekst, er styrende for norske selskapers risikostyring. I den grad et generelt bilde kan tegnes, viser dette heller at styre og ledelse tar disse vanskelige og stadig skiftende problemstillingene på alvor. God selskapsstyring utøves uten at etikk i snever forstand går på bekostning av rettslige forpliktelser. Eksempler på at norske selskap bryter norsk lov i sin higen etter å opptre etisk, kjenner vi ikke. Ei heller at et

«Reiss-Andersen har rett i at mange norske virksomheter har for dårlige kunnskaper om hva som er rett og hva som er galt.»

Jan Fougner og Georg Abusdal Engebretsen

etisk forankret tankesett og selskapsstyring leder et selskap inn i straffeansvar.

I tillegg er det viktig å merke seg et nytt utviklingstrekk som absolutt må tas hensyn til når etikk og forretningsdrift settes på dagsorden; et økende antall rettsregler visker ut det tradisjonelle skillet mellom rett og etikk ved å stille krav til etisk forretningsdrift.

Som eksempel kan nevnes at det i forslag til ny regnskapslov foreslås at store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Anskaffelseslovens har fått en ny bestemmelse hvor det fremgår at oppdragsgiveren kan stille egnede krav og kriterier knyttet til ulike trinn i anskaffelsesprosessen, slik at offentlige kontrakter gjennomføres på en måte som

fremmer hensyn til miljø, innovasjon, arbeidsforhold og sosiale forhold.

Strafferettslige regler blir i økende grad harmonisert gjennom vedtagelse av internasjonale standarder for forbudte handlinger. Grunnleggende internasjonale arbeidsstandarder, for eksempel om tvangsarbeid, barnarbeid med videre, er berørt av dette, i likhet med økonomisk kriminalitet som hvitvasking og korrupsjon.

Etikk handler derfor ikke lenger kun om godhjertethet og moral. Etiske normer utgjør i økende grad rettslige forpliktelser som næringslivet må og bør innrette seg etter. Også i dette perspektivet blir det feil å konstruere en motsetning mellom rett og etikk.

ANNONSE

HJERTØY
Advokatfirma Tor Erik Hjertøy

Beregningsbistand for erstatningskrav ved bruk av Compensatio

Advokat Tor Erik Hjertøy tilbyr beregningstjeneste av erstatningskrav i personskadesaker.

Tjenesten kan brukes for å utforme et svar eller som en kontroll av mottatt tilbud/krav. Du sender forutsetningene med post eller epost, og du vil få personlig oppfølging og motta fullstendig utmålingsdokumentasjon med utskrifter fra Compensatio.

Hjertøy har over 15 års erfaring fra Trafikksforsikringsforeningen og Yrskesskadeforsikringsforeningen 1979-1994, og deretter egen advokatvirksomhet i 22 år.

C. J. Hambros plass 5, 0164 Oslo

Telefon: 22 33 69 50

Mobil: 908 26 883

E-post: toerik@advokathjertoy.no

www: http://advokathjertoy.no

Inhabil etter kritikk av barnevernet

Høyesteretts ankeutvalg har stadfestet at psykolog Sverre Asmervik var inhabil som fagkyndig meddommer i en barnevernssak, etter at han skrev en kritisk artikkel om barnevernet i Aftenposten, samt kritiserte barnevernet i domspremissene.

TEKST: NINA SCHMIDT

I kronikken «Hatet mot (det norske) barnevernet», som stod på trykk i Aftenposten i juli i fjor, tok psykolog Sverre Asmervik utgangspunkt i en konkret barnevernssak om et norsk-rumensk ektepar som ble fratatt sine fem barn.

«Med 25 års praksis som sakkyndig psykolog har jeg sittet i adskillige fylkesnemnder og domstoler. Inntrykket er at kampen forelderen (det er ofte kun én) kjemper mot barnevernet, ikke sjelden er «rätt parti», skrev Asmervik i innlegget.

KJØPT OG BETALT?

Barnevernet vet, i motsetning til den private parten, å benytte seg av habile advokater, og når barnevernet går inn for omsorgsovertakelse, er dette noe de fleste offentlige etater «refleksjonsløst støtter», fortsatte han.

«Et tredje problem er at barnevernet kan oppnevne sakkyndige som de antar vil støtte deres syn. Noen synes å ha gjort seg økonomisk avhengige av slike oppdrag. Da en advokat spurte en sakkyndig hvordan han i all verden kunne være enig med barnevernet i en konkret sak, kan man rolig si at svaret nok kom fra hjertet: «Vet du, jeg har ikke råd til å være uenig med barnevernet, jeg», skrev Asmervik.

BABY FRATATT FORELDRE

I en barnevernssak som gikk for Sør-Gudbrandsdals tingrett, utgjorde

Faksimile av Asmerviks innlegg i Aftenposten.

Inhabil: Psykolog Sverre Asmervik.

Asmervik, som fagkyndig meddommer, flertall sammen med den andre meddommeren. Saken handlet om omsorgsovertakelse av en ni uker gammel baby. Kommunen hadde tapt saken i Fylkesnemnden, men anket til tingretten.

I domspremissene heter det blant annet: «Flertallet savner selvrefleksjon hos barnevernets ulike representanter. (...) En kan ikke finne spor av at etaten har spurt seg, til tross for at dette gjelder det mest inngripende tiltak i barnevernloven: Er dette nødvendigvis riktig? (...) Flertallet har det inntrykk at etaten er for ukritisk til egen rolle, og at man har både rett og troverdighet simpelthen i kraft av at man arbeider i barneverntjenesten.»

Asmerviks og meddommerens avgjørelse ble opphevet av Eidsivating lagmannsrett i november i fjor. Lagmannsretten kom til at Asmervik skulle ha veket sete som inhabil, og tolket avis-kommentaren som en generell kritikk av barnevernet. Foreldreparet anket til Høyesterett, og anførte at lagmannsretten har lest Asmerviks artikkel feil.

Ankeutvalget tillater ikke anken fremmet, og mener at avisartikkelen og deler av flertallsvolumet «utgjør et slikt særlig forhold som etter en objektiv målestokk gir omverden rimelig og saklig grunn til å tvile på dommerens upartiskhet».

BEGRENSER YTRINGSROMMET

Advokat Per Danielsen representerte foreldreparet, og synes prinsipielt sett

at Høyesteretts kjennelse er betenkelig.

– Den vil virke hindrende på at dommere deltar i samfunnsdebatten, og vi trenger deltagelse fra spesialister i det offentlige ordskiftet. Jeg frykter at kjennelsen vil begrense ytringsrommet, sier Danielsen.

– Jeg er også uenig med Høyesterett i den konkrete forståelsen av innlegget i Aftenposten. Kronikken gjaldt bare den såkalte Naustdalsaken spesielt, og har ikke betydning for det dommeren ga uttrykk for i premissene i tingrettsdommen, sier Danielsen.

Samfunnet trenger en vid ytringsfrihet for dommere, påpeker han.

LEGGER LOKK PÅ DEBATT

Advokat Tom Schjelderup Mathiesen i Oslo, spesialist i barnerett, er bekymret for at kjennelsen kan legge lokk på kritikk mot barnevernet fra folk som jobber innenfor systemet.

– Jeg kan ikke se at kritikken Asmervik fremsetter i Aftenposten, er oppsiktsvekkende. Deler av forholdene er påpekt både i offentlige utredninger og fra statsrådshold. Jeg er bekymret for at fagfolk som ytrer offentlig kritikk mot hvordan barneverntjenesten fungerer, blir inhabile dersom de påpeker lignende forhold i enkeltsaker, sier Mathiesen.

Psykolog Sverre Asmervik ønsker ikke å kommentere saken på det nåværende tidspunkt.

ADVOKATFORENINGEN SJEKKER LOVLIGHETEN AV ISOLASJON!

Har du opplevd isolasjon på glattcelle og/eller isolasjon i fengsel, og er usikker på om behandlingen av deg var innenfor reglene?

Advokatforeningen har nedsatt en Isolasjonsgruppe som vil se på din sak, og vurdere om den bør overføres til advokat for videre behandling i rettssystemet.

Ved bruk av politiarrest er vi særlig interessert i saker hvor noen

- har sittet på glattcelle i over 48 timer.
- er plassert på glattcelle i forbindelse med en planlagt pågrep uten at politiet har noe opplegg ved innbringelsen.

Ved bruk av isolasjon besluttet av kriminalomsorgen, er vi særlig interessert i saker hvor

- noen har vært isolert i lengre perioder
- isolasjonen helt eller delvis er begrunnet med bygnings- og bemanningsmessige forhold

Advokatforeningens Isolasjonsgruppe består av advokat Bendik Falch-Koslund (leder), advokat Frode Sulland, advokat Nora Hallén, advokat Thomas Horn og Ingrid Agnes Keenan fra fengselsgruppen til Jussbuss.

Dersom du har en sak du tror egner seg for prosjektet, oppfordrer vi til å sende en søknad per post til:

Advokatforeningen

Juristenes Hus, Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

Merk konvolutten «Isolasjonsgruppen»

Vi gjør oppmerksom på at vi ikke kan motta søknad på e-post!

Ta kontakt med Jussbuss for å få tilsendt et søknadsskjema:

Telefon: 22 84 29 00 – tilgjengelig alle hverdager mellom 10.00 og 15.00

Faks: 22 84 29 01

Adresse: Skippergata 23, 0154 Oslo

ADVOKATFORENINGEN
THE NORWEGIAN BAR ASSOCIATION

Jussbuss

En mann er drept i fengsel. Det må aldri skje igjen.

Av INGRID AGNES
KEENAN, Fengselsgruppa

#Jussbuss

Totalt 6042 saker i 2016

Saksområdene med størst pågang:

- Utlendingsrett (1041 saker)
- Fengselsrett (818 saker)
- Arbeidsrett (756 saker)
- Husleierett (712 saker)
- Gjeldsrett (535 saker)
- Trygderett (335 saker)
- Sosialrett (206 saker)

Vi vet ennå ikke så mye om hva som skjedde i Ringerike fengsel lørdagsettermiddagen i slutten av februar. Men vi vet at en tidligere drapsdømt igjen er siktet for drap, og at en innsatt, siktet for gjentatte overgrep, er død.

Offeret i denne saken er Christian Alexander Borge. Han var tidligere dømt for overgrep, og var på nytt siktet. Aftenposten mente han burde dømmes til forvaring. Nå blir det aldri noen ny dom. Men debatten om hvordan Borge ble et offer for det første drapet i et norsk fengsel siden 1982, bør vi ikke legge bort med det første.

Saken er fremdeles hos politiet, og Jussbuss' oppgave er ikke å spekulere rundt den konkrete årsaken til hvordan dette kunne skje. Men vi mener en debatt om hva som kan forhindre at noe lignende skjer i fremtiden, er helt nødvendig.

På tross av at innsatte ikke utgjør en viktig velgergruppe eller genererer stor sympati i befolkningen, har situasjonen i norske fengsler nådd et punkt som krever oppmerksomhet og handling fra politikerne. Jussbuss mener fokuset for justispolitisk debatt bør skiftes fra soningskø og fengselsplasser til sikkerhet, innhold og rehabilitering.

Regjeringen har, som en del av en sektorovergripende effektiviseringsre-

form, kuttet i Kriminalomsorgens driftsbudsjetter. Det er helt sikkert penger som kan spares i Kriminalomsorgen. Men jeg tviler på at politikerne så for seg den situasjonen fagforeningene nå beskriver: Ved sykdom og ferieavvikling har man rett og slett ikke nok ansatte til å fylle alle vaktene i fengslene.

Sikkerheten, både for ansatte og innsatte, blir dårligere hvis det ikke er nok folk på jobb til å avverge og håndtere situasjoner som oppstår. I dag vet vi at innsatte i økt grad blir satt til å sone i isolasjon for å avhjelpe bemannings-situasjonen. Å bli isolert kan være direkte skadelig, og isolasjon oppleves som svært inngripende for de innsatte. Når frustrasjonsnivået blant de innsatte øker, så øker også risikoen for farlige situasjoner.

Rehabiliteringstiltak er også noe av det første som ryker når pengesekken minker. Det burde være en selvfølge at overgrepssøkte får tilgang på rehabiliteringsprogrammer som forhindrer at de begår nye overgrep når de er ferdige med soningen. Virkeligheten er en helt annen: Mange norske fengsler tilbyr ikke et eneste rehabiliteringsprogram. Like graverende er det at informasjonen om hvilke fengsler som tilbyr ulike programmer ikke er tilgjengelig for innsatte. Jussbuss har opplevd at over-

grepssøkte ikke har fått veiledning om hvor de kan søke hjelp når de sitter i fengsel.

Hva blir den kortsiktige løsningen for å bedre sikkerhets- og rehabiliteringssituasjonen i norske fengsler? Jussbuss er pådrivere for at leieavtalen med Norgerhaven fengsel i Nederland ikke skal forlenges når den går ut i 2018. De 270 millionene som årlig går til dette prosjektet, kan heller brukes til å finansiere bemanning og innhold i fengsler i Norge.

Soningskøen kan minskes ved at man utvider rammene for soning med elektronisk fotlenke. I dag har man kun mulighet til å få sone med elektronisk fotlenke dersom straffen er kortere enn fire måneder, eller det er fire måneder igjen til forventet løslatelse. Ved å utvide tidsrommet for når man kan sone hjemme, frigjør man plasser i høysikkerhetsfengsel.

Drapet i Ringerike er tragisk. Selv om Borge både var dømt og på nytt siktet for grusomme handlinger, så håper jeg hans historie kan lære oss noe. Sikkerhet og rehabilitering må settes i sentrum for norsk straffegjennomføring. For å bedre situasjonen, kan vi starte med å sikre Kriminalomsorgen nok økonomiske ressurser til å gjøre jobben de er satt til å gjøre.

I denne spalten omtaler vi rettssaker rettet mot advokater, og advokaters ansvar. Spalten lages av advokat Toralf Wågheim ved Advokatfirmaet Riisa & Co i Bergen. Wågheim er forfatter av boken *Advokaters erstatningsansvar*.

Henvendelser til redaksjonen@advokatbladet.no

Ansvar for bistand under klientens soning av dom

En klient mente at advokaten ikke hadde ivaretatt hans interesser, deriblant vedrørende en Rolls Royce, en Jaguar og femti fots båt, mens han selv satt i fengsel og sonet en straffedom. Klienten fikk ikke medhold i sine erstatningskrav.

Dette fremkommer i en avgjørelse fra Borgarting lagmannsrett (LB-2016–2770, avsagt 3. januar 2017). Bakgrunnen for saken var at klient A engasjerte advokat B mens A sonet en fengselsstraff. Kontakten mellom dem ble etablert av C, som var en bekjent av A, og tidligere klient av advokat B. Oppdraget gikk ut på at advokat B skulle bistå A med en rekke rettslige oppgaver vedrørende disponering av A's eiendeler under soningen. A ga i denne forbindelse en fullmakt til advokat B til å inngå avtaler, foreta salg, og ellers handle på vegne av A for å ivareta hans interesser.

Klient A sa etter hvert opp advokatoppdraget. Partene ble uenige om sluttfakturaen fra advokat B. Salærkravet ble behandlet av disiplinærmyndighetene, som fastsatte salærkravet til 118.906,25 kroner. Advokat B begjærte deretter arrest for å sikre salærkravet, og fikk medhold i arrestkravet fra tingretten. Klient A tok deretter ut søksmål mot advokat B

med krav om erstatning oppad begrenset til fem millioner kroner.

A anførte også at salæret måtte bortfalle i sin helhet. Som grunnlag for disse krav ble det anført at advokat B ikke hadde utført de oppgavene han skulle, og at det utførte var i strid med fastsatte instruks. Videre anførte A at advokat B bevisst hadde påført ham tap i samarbeid med C. Det ble også gjort gjeldende at C hadde handlet som fullmektig for advokat B og etter hans instruks, slik at advokat B var ansvarlig for skade voldt av C. Advokat B tok til motmæle mot erstatningskravet og fastholdt kravet på salær.

VINSAMLING OG ANTIKVITETER

Lagmannsretten fant ikke grunnlag for erstatningskravene. Advokat B fikk også medhold i salærkravet. Etter bevisvurderingen ble det lagt til grunn at advokat B ikke hadde engasjert C som sin fullmektig. Retten la til grunn at C handlet etter direkte instruks fra A. Advokat B hadde således i utgangspunktet ikke noe ansvar overfor A for eventuelle ansvarsbetingende handlinger fra C.

Hva gjaldt de nærmere anførte erstatningsbetingende forhold, la retten til grunn at advokat B ikke hadde utvist uaktsomhet. Vedrørende en bobil og flere personbiler ble det lagt til grunn at advokat B's rolle var begrenset, blant annet til juridisk kontakt mot myndighetene som

hadde tatt beslag i enkelte av personbilene. Eventuelle etterfølgende skadevoldende disposisjoner fra C vedrørende eiendelene kunne ikke føre til ansvar for advokat B.

A fikk heller ikke medhold i at advokat B skulle ha undersøkt eiendeler som A hadde stående på et lager i Sverige, som ble anført å være stjålet. Dette gjaldt blant annet en vinsamling med 1152 flasker samlevin, antikviteter og chesterfield-møbler. Det var ikke ført bevis for at advokat B hadde foretatt handlinger eller unnlatelser i forbindelse med at eiendelene var gått tapt.

Heller ikke fant lagmannsretten bevis at advokat B hadde foretatt erstatningsbetingende handlinger vedrørende en Rolls Royce og en Jaguar som var eid av A, som ble henholdsvis tvangssolgt og verdiforringet. Det forelå heller ikke uaktsomhet fra advokat B i forbindelse med at en femti fots båt som tilhørte A sank ved kaien etter at strømtilførselen til lensepumpen ble kuttet.

Advokat B ble således frifunnet i erstatningskravet. Det var heller ikke grunnlag for å redusere salærkravet slik dette var fastsatt av disiplinærmyndighetene. Klient A tapte således saken og måtte dekke sakskostnadene for ting – og lagmannsrett, med 106.380 kroner og drøye syv tusen kroner. Dommen er anket til Høyesterett, men det er ikke tatt stilling til om saken slipper inn til behandling.

Månedensjurist

Knut-Magnar Aanestad er sjef for innovasjon i Kluge, og tester nå robotteknologi for å gjøre kildesøk.

TEKST: NINA SCHMIDT
FOTO: OLA SÆTHER

Aktuell fordi: Advokatfirmaet Kluge – med kontorer i Stavanger, Oslo og Bergen – er langt fremme i implementeringen av nye, teknologiske løsninger som representerer helt nye muligheter for klientene. Knut-Magnar Aanestad leder satsningen, og mener at advokater i større grad må lære seg å bruke ny teknologi, slik som kunstig intelligens for å jobbe mer effektivt, og gi klientene bedre resultater.

Aanestad har en fortid som juridisk rådgiver i Advokatforeningen, og gikk derfra til stillingen som Knowledge Manager i Arntzen de Besche. Derfra gikk turen til Schjødt, hvor han satt i ledergruppen og var sjef for kunnskap og teknologi. Han har vært i Kluge siden høsten 2015.

Hvordan merker Kluges klienter firmaets satsning på kundevennlige, teknologiske løsninger?

Vi tilbyr rådgivning gjennom vår digitale portalløsning, en overordnet strukturering av juridiske instrumenter som blant annet får frem risikoelementer i bedriftenes dokumenter, typisk i kontrakter. Vi hjelper også kundene med å strukturere sin kontraktsdatabase i samme portal. Portalen kan også inneholde ulike grunnleggende standarddokumenter som kundene kan bruke, skreddersydde for deres virksomhet, og det vi kaller et «live datarom» med alle virksomhetens juridiske dokumenter. Portalen blir også et grensesnitt for effektivt samarbeid mellom klientene og våre advokater.

Hva annet kan denne teknologien tilby?

Neste steg er å finne en modell for kunstig intelligens som kan gi klientene

våre en virtuell advokat som for eksempel kan vurdere risiko ved en avtale man ønsker å inngå, eller som kan beregne risiko på hele kontraktsporteføljen som grunnlag for fremtidige beslutninger. Ved å automatisere denne type oppgaver kan advokatene bruke mer tid på klientenes mest komplekse problemstillinger.

Når kan en slik løsning komme, tror du?

Teknologien finnes i dag, men det finnes fortsatt enkelte barrierer for en operativ løsning. Blant annet må det utvikles forretningsmodeller som støtter denne delen av teknologien. I tillegg må det utvikles en modenhet hos klientene. Vi merker at en slik modenhet vokser frem. Jeg tror at denne typen teknologi vil være i bruk innen et år.

Hva slags robot-teknologi har dere allerede tatt i bruk?

Vi har i test en agent som gjør kildesøk på rettsavgjørelser. Agenten kan lese dokumenter, og gjøre søk og finne frem relevante rettskilder. Det interessante er jo at dette er arbeid som mange advokater bruker mye tid på i dag. Tradisjonelt er kildesøk en stor del av advokaters virksomhet, og noe av inntektsgrunnlaget. Og dette rokker denne nye teknologien ved. Advokater blir ikke borte i morgen, og det vil fortsatt være behov for menneskelige hjerner, men vi har i dag ingen anelse om hvor langt automatiseringen vil gå i advokatvirksomheten.

Det vi skimter konturene av, er bare toppen av isfjellet, tenker jeg. Utviklingen går veldig raskt. I fjor var det revolusjonerende at det amerikanske advokatselskapet BakerHostetler tok i bruk advokat-roboten Ross i arbeidet med konkursrettsaker. Ross var en dyr investering utviklet på IBMs kraftfulle AI-teknologi, Watson. Men nå, bare syv måneder senere, kan jeg ringe flere selskaper i England og få dem til å sette opp et produkt, som øker verdien og hastigheten i enhver dokumentgjen-

nomgang, til en overkommelig pris. Dette illustrerer hvor fort utviklingen går, og hvor kommersielt interessant denne utviklingen er for mange teknologileverandører.

Du har tittelen Head of Innovation, hva består jobben din av?

Jeg har lederansvar for utvikling av tjenestene våre, gjennom kvalitet-, teknologi- og kunnskapsutvikling i firmaet, med hovedansvar for de teknologiske løsningene vi leverer. Min oppgave er å finne nye måter å jobbe på, og hvordan vi kan bruke teknologien til å gjøre det mulig, slik at vi leverer bedre og raskere til klientene våre. Vi begynner aldri med teknologien i seg selv, men med å forbedre arbeidsprosessene, og så ser vi på hvordan teknologien kan være med å gjøre prosessene både bedre og mer effektive. Vårt mål er å skape trygghet for raske og gode forretningsbeslutninger som helt eller delvis er juridisk motiverte hos klientene. Dette kommer til å bli viktigere og viktigere. Vi vil være en partner som spiller klientene våre gode i det de gjør i det daglige. Slik kan vi være med og utvikle både klientens virksomhet, og den generelle samfunnsøkonomien.

Er Kluge lenger fremme teknologisk enn mange andre store advokatfirmaer?

Det er ikke slik at vi over natten er superhypermoderne. Det viktigste som jeg opplever annerledes her enn hos mange andre, er holdningene til teknologi og til det mulighetsrommet teknologi gir. Det er en vilje i partnerskapet og hos de ledende klientansvarlige til å bli med på ting. Vi har ikke alltid en kommersiell oppside i prosjektet, men løsningene vi tilbyr, kan gi en stor oppside for klientene våre, og det betyr noe i Kluge. Kulturen i Kluge skaper et rom for nytenkning, det viktigste for at jeg tror vi er i frontlinjen.

Knut-Magnar Aanestad

Hos Kluge på Aker brygge osrer til og med lokalene av innovasjon, forteller Knut-Magnar Aanestad. Blant annet vises en kunstinstallasjon på video på glassveggene ut mot bryggen.

Hvordan orienterer du deg om den teknologiske utviklingen i bransjen?

Seminarer i utlandet er en ting, og så bruker jeg LinkedIn veldig mye som læringskanal. Jeg har et stort kontaktnett og et godt internasjonalt nettverk, og har en relasjon til mange av kapasitetene på området. Jeg følger også med på ny litteratur på feltet.

Hvordan er mottagelsen blant kundene på de teknologiske løsningene?

Jeg har bare vært i Kluge i halvannet år, men er nå i en fase hvor jeg av og til blir med ut i salgsmøter. I enkelte tilfeller har jeg opplevd at teknologien er en avgjørende grunn til at kunden har falt ned på oss, at løsningene våre har vært tungen på vektskålen. Vi kommer med noe de ikke har forventet. Løsningen bidrar med struktur og syste-

matikk som er juridisk fundert, noe klientene blir positivt overrasket over.

Advokatfullmektigene på huset er kanskje ikke så begeistret for deg og det du jobber med?

Tvert imot! Jeg opplevde raskt, da jeg begynte her, at det var en del fullmektiger her som kan nesten like mye som meg om disse tingene, både her i Oslo, og i Stavanger og Bergen. Firmaet vårt springer ut fra Stavanger, og har hovedkontor der, og har vært med å rådgive inn i mye gründervirksomhet i oljeindustrien. Jeg opplever at fullmektigene her har et mindset for ny teknologi.

Har du et faglig forbilde, og i tilfelle hvem?

Man kommer ikke utenom Richard Susskind, som er en legende (forfatter og uavhengig IT-rådgiver, blant annet

Navn og alder: Knut-Magnar Aanestad (46)

Tittel: Head of Innovation, Kluge advokatfirma

Bosted: Bjørnsletta, Ullern i Oslo

Opprinnelsessted: Heddal i Telemark

Sivilstatus: Gift med Gjertrud, to barn, Oda Kirstine (13) og Edvard (11).

til Lord Chief Justice of England and Wales). Det er imidlertid mange som driver dette fremover, viktige ledestjerner er Chrissie Lightfoot (britisk «legal futurist», tech-rådgiver og advokat, se <http://entrepreneurlawyer.co.uk>) og Daniel Martin Katz (jusprofessor ved Illinois Tech, direktør for The Law Lab, se bloggen www.computationalLegalStudies.com).

Hvem mener du er Norges beste på ditt felt?

Foreløpig er det ikke så mange som har gått i dybden i dette, men det kommer ikke til å ta lang tid før vi har mange eksperter her også.

Hva er ditt morgenritual?

Jeg står opp en time før alle andre i huset, lager en «bulletproof coffee» som jeg koser meg med mens jeg lar tankene og kreativiteten få fritt spillerom i stillheten.

Beskriv en vanlig arbeidsdag.

Siden jobben min er å drive ting fremover, er jeg i den heldige situasjon at hver arbeidsdag er litt ny og uvanlig.

Hvilke TV-serier følger du med på?

Har fulgt flere av de populære danske seriene, og så følger jeg noen Netflix-serier; House of Cards, Suits, Breaking Bad og favoritten Orphan Black.

Les mer: Aanestad i fremtidsdebatt, se side 56. →

Hver måned fremover vil vi presentere en advokat som har gjort seg bemerket. Tips redaksjonen om aktuelle advokater.

Skriv til nina@advokatbladet.no

Marte Svarstad Brodtkorb ble gjenvalgt som leder av Oslo krets.

Fem tusen medlemmer

– Vi advokater er opptatt av jobben og samfunnsansvaret, og tar plass i debatter om aktuelle problemstillinger. Vi skal være tydelige og uredde, og kan være stolte av hvordan rettsapparatet og aktørene har behandlet Anders Behring Breivik og det uutholdelige den saken har brakt med seg.

Det sa Marte Svarstad Brodtkorb, leder i Oslo krets, da hun innledet på årsmøtet i begynnelsen av mars.

Oslo krets er landets største, med over fem tusen medlemmer, derav førti prosent kvinner, en oppgang fra 33 prosent i fjor. Kretsen har et høyt aktivitetsnivå, og har blant annet hatt suksess med møteserien *Rett på sak* i Litteraturhuset. Kretsen har arrangert en rekke kurs og debatter.

Kretsen har en egen advokatstøtteordning som kan gi råd i aktuelle situasjoner tilknyttet advokatyret. Gruppen fikk ingen henvendelser i løpet av 2016, men opprettholdes likevel.

Brodtkorb minnet også om at kretsen har advokatkapler til utlån som befinner seg i Juristenes Hus like ved Oslo tinghus, og at kretsen har sponset en kopimaskin i tinghuset som advokater kan benytte.

Oslo krets har advokatvaktordning i Oslo sentrum (50 advokater), Sandvika (21 advokater) og i Asker (7 advokater).

Hun oppfordret medlemmer til å spille inn ideer til interessante faglige samlinger til kretsstyret.

– Vi har også et eget fotballag i 2. divisjon som trenger spillere, så kom igjen, oppfordret Brodtkorb.

Kretsen har god økonomi, ifølge Brodtkorb. Inntektene for 2016 utgjorde 3,25 millioner kroner, mens utgiftene beløp seg til 3,24 millioner. Den største utgiftsposten er advokatetik og disiplinærordningen (1,19 millioner) og medlemstjenester og medlemskommunikasjon (1,6 millioner), mens det på gratis råd og rettshjelp til publikum ble brukt snau 250.000 kroner. Kretsen brukte 470.000 kroner på møteutgifter i fjor, inkludert årsmøtet.

Ærespris til «Kikki»

– Dere må gi dere, før jeg begynner å grine!

Det sa Kristian Andenæs da han mottok stående applaus fra en fullsatt sal, etter å ha fått Oslo krets ærespris for 2017.

Andenæs er jurist og var innvil i august i fjor professor i rettsosiologi ved Institutt for kriminologi og rettsosiologi ved UiO.

– Han er en av initiativtagerne til opprettelsen av Jussbuss, og har gjennom et halvt århundre vært sentral i driften av flere lavterskel rettshjelpstiltak, som Jussbuss og Gatejuristen. Et gjennomgående tema for ham, er myndighetenes behandling av svake grupper. Han har vært en markant bidragsyter i å heve still-

ingen til dem i samfunnet som ikke blir sett og hørt, sa prisudeler Marte Svarstad Brodtkorb.

Andenæs selv ble rørt av prisen.

– Jeg må takke Advokatforeningen for dette fantastiske påfunnet. Advokatforeningen har kommet langt siden de i desember 1971

skrev et brev til Juridisk fakultet og ville ha slutt på at Jussbuss ga rettshjelp, med den begrunnelsen at «intet råd er bedre enn et dårlig råd», sa Andenæs.

Han takket også Jussbuss for å ha vært en sentral pilar i hans yrkesaktivitet.

– Jeg setter også pris på initiativet til Advokatforenin-

gen om å gjøre noe med rettshjelp-systemet i Norge. Dette har vært min kjæpphest gjennom mange tiår. Unntaket om at fri rettshjelp ikke tildeles i saker mot det offentlige, er helt meningsløs!

Professor Kristian Andenæs var en svært populær prisvinner. Her med Marte Svarstad Brodtkorb.

SMÅ OG STORE BRANSJENYHETER
tips@advokatbladet.no

– Fortsatt behov for menneskelige advokater

Er advokaten klar for endring? Ja, ropte flere hundre advokater i kor da Oslo krets arrangerte årsmøte og fremtids-debatt i Oslo konserthus.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Den oppløftende starten på debatten til tross: De seks i panelet som var samlet for å diskutere fremtidsscenarier for advokatbransjen, var ikke like sikre.

– Stort sett er ikke norske advokater klare for å ta innover seg de mulighetene som ligger i teknologi, eller at det de bidrar med av verdi i virksomheten, kanskje kan gjøres på andre måter med vel så god kvalitet, sa Knut-Magnar Aanestad, advokat og Head of innovation i Kluge.

Yvonne Fosser, siviløkonom og HR-direktør i Innovasjon Norge, oppfordret til økt teknologi-fokus.

– Er dere like klare for disrupsjon som IT-bransjen ikke var for noen år siden, da omsetningen ble halvert og andre løsninger fra India dukket opp? Har dere kunnskap om law-tech? Tenker dere på hvilke muligheter algoritmene kan gi, og hvilke servicemodel-

ler dere kan bruke i fremtiden? For eksempel at en datamaskin kan foreta sannsynlighetsberegning i en skilsmisesak, så klienten kan sjekke sjansene for å vinne eller ikke, spurte Fosser.

ENDRING PÅGÅR

Help-sjef Johan Dolven sa at han tror at dagens forretningsmodeller vil tape.

– Jeg tror det vil komme helt nye teknologiske modeller, og flere kommer til å få tilgang til tjenestene dere tilbyr. Jeg er sikker på at endringene kommer til å komme forttere enn dere har sett til nå.

Erling Lind, partner i Wiersholm, sa at de store advokatfirmaene i Norge har vært veldig flinke til å endre seg, hele tiden.

– Da jeg begynte i firmaet i 1983 var vi elleve stykker, i dag er vi 150. Vi jobber i store team, og har skapt enorm effektivitet. Vi har tatt

i bruk teknologi, og nå gjør jeg det samme på en formiddag som jeg brukte en uke på da jeg begynte å jobbe. Vi har ansatt en egen sjef for digitalisering hos oss, sa Lind.

«DIGITALISERINGS-ROMANTIKK»

Asbjørn Strandbakken, dekan ved juridisk fakultet ved UiB, fikk applaus da han minnet om at roboter som løser mellommenneskelige problemer fortsatt ikke er konstruert.

– Jus handler om konflikter mellom mennesker, og det er til slutt mennesker som løser de menneskelige konflikter. Menneskelige advokater er det fortsatt behov for, sa han.

I advokatfirmaet Kluge tester man ut kunstig intelligens for å gjøre kildesøk, fortalte Knut-Magnar Aanestad.

– Dette er en jobb som vanligvis blir gjort av advokatfullmektiger. I dag

er det hyllevare å kjøpe teknologi som kan gjøre mye av arbeidet. Denne utviklingen har gått fort, det har skjedd mye bare de siste syv månedene, sa Aanestad.

Maria Ervik Løvold, advokat i DnB, oppfordret advokater til å dele kunnskap om nye teknologiske løsninger.

STORHETEN I YRKET

Advokaters omdømme var neste tema i debatten.

– Det er viktig å huske på at advokattittelen er vårt felleseie. Det skal vi være veldig oppmerksomme på,

og passe godt på etikken, sa Lind, og henvendte seg direkte til Help-sjef Johan Dolven, som i en serie reklamefilmer har fremstilt advokater som sleipe, egoistiske og grådige.

– Med all respekt, Johan, de reklamefilmene dine bygger ikke opp om storheten i advokatyret, sa Lind.

– Det er ikke noen menneskerett å krangle gratis om trær i naboens hage. Det er ikke et samfunnsproblem at folk ikke har råd til å bruke mitt firma til all mulig dill-dall. Men det at folk som trenger det, ikke får

rettshjelp til å gjennomføre barnefordeling og den type ting, det er et samfunnsproblem, og noe vi alle bør være opptatt av, sa Lind.

FLERE HJEMMEKONTORER

Erling Lind oppfordret advokater til å slå seg sammen i større enheter.

– Dere har ikke sjans på egenhånd. Dere vil ikke klare å frigjøre nok ressurser til å utvikle dere selv og produktene deres.

Å ha et åpent sinn om endringene som kommer, er viktig, og vil gjelde for alle, mente Strandbakken.

– Jeg tror at mange fremtidige advokattjenester vil leveres hjemmefra, fra hjemmekontor. Det vil være mye billigere, og fullt mulig med dagens teknologi.

Jurister må fokusere på det de kan, fremholdt dekan Strandbakken.

– Den juridiske tilnærmingen er rasjonell, uansett hvilken teknologi vi vil ha i fremtiden. Til slutt koker dette ned til at vi trenger mennesker til å løse konflikter. Og, som vi sier på Universitetet i Bergen; A fool with a tool is still a fool.

– Det er tech-firmaer som snuser på businessen deres, sa Yvonne Fosser (nummer tre fra venstre) i paneldebatten. Fra venstre Asbjørn Strandbakken, Johan Dolven, Fosser, debattleder Terje Lindberg, Knut-Magnar Aanestad, Maria E. Løvold og Erling Lind.

TILLATELSE TIL Å VÆRE ADVOKAT VED HØYESTERETT

Einar Drægebø, BERGEN

NYINNMELDTE

Bedriftsadvokater

Synne Ekevold, Sticos AS, TRONDHEIM

Advokatfullmektiger

Seiran Ahmadi, Advokatfirmaet Aro AS, OSLO

Christian Odland Amundsen, Deloitte Advokatfirma AS, HAUGESUND

Håvard Andreassen, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Sondre Aasen Aukland, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Silje Barlie, Advokat Mariann Barlie AS, SKI

Gry Berger, Advokatfirmaet Hein Bæra AS, OSLO

Mari Jøndal Bjertnæs, Advokatfirmaet Thallaug ANS, LILLEHAMMER

Marianne Marny Borge Brogård, Advokatfirmaet Hammervoll Pind DA, HALDEN

Jardar Bruun-Teigen, Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange DA, BERGEN

Anne Gøril Dynnes Brørs, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Ingeborg Collett, Wikborg Rein Advokatfirma AS, OSLO

Håkon Mathias Sterling Danielsen, KPMG Law Advokatfirma AS, OSLO

Hilde Eck-Olsen, Advokatfirmaet Hjort DA, OSLO

Kenneth Døvik Eliassen, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Oda Karoline Evensen, Advokatfirmaet Elden DA, OSLO

Thomas Nøkling Fiskå, Advokatfirmaet Fiskå, STAVANGER

Silje Borchgrevink Fjeldstad, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Mariel Frank, Advokatfirmaet Schjødt AS, STAVANGER

Kristiane Gjerde, Advokatfirmaet FossBrynildsen DA, OSLO

Karoline Gustafson Gloppen, Advokatfirmaet Thommessen AS, OSLO

Hilde Goflebakke, Advokatfirmaet Thallaug ANS, LILLEHAMMER

Marie Halbrend, Advokatfirmaet Thommessen AS, OSLO

Christian Halvorsen, Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS, SKJETTEN

Mathias Karlsen Hauglid, Advokatfirmaet Haavind AS, OSLO

Håkon Hellerud, Ro Sommernes Advokatfirma DA, OSLO

Ole Nikolai Tellemann Hemnes, Advokatfirmaet Thommessen AS, OSLO

Marius Henriksen, Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS, TROMSØ

Risten Inga Henriksen, Advokatfirmaet Bakke AS, TROMSØ

Sandra Ihlebæk, Gram, Hambro & Garman Advokatfirma AS, OSLO

Maria Sophie Kaiser, Advokatene Berg I Ditlev-Simonsen AS, OSLO

Peder Karijord, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Monica Baastad Karlsen, Deloitte Advokatfirma AS, OSLO

Hannah Advocaat Lund, Advokatfirmaet Schjødt AS, OSLO

Limita Lunde, Bing Hodneland Advokatselskap DA, OSLO

Line Christine Johannessen Lyche, Sentrum Advokater AS, VADSØ

Therese Sætre Løfsgaard, Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS, OSLO

Arnfinn Brenna Martinsen, Advokat Ann Kristin Bogen & Co AS, STANGE

Magnus Melsom, Advokatfirmaet Haavind AS, OSLO

Isak Esteban Sveinhaus Mendoza, Advokatfirmaet Haavind AS, OSLO

Maren Mikkelsen, Deloitte Advokatfirma AS, OSLO

Jacob Mjelde, Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS, OSLO

Mie Myhrvold, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Alf Harald Nordhus, Advokatfirmaet Wiersholm AS, OSLO

Ida Otterstad, Advokatene Graasvold & Stenvaag AS, OSLO

Torgeir Kvam Overøye, Deloitte Advokatfirma AS, STAVANGER

Durdica Pejic, Advokat Hanne Lilleby AS, GJØVIK

Omar Saleem Rathore, Advokatfirmaet Hjort DA, OSLO

Vilde Brunstad Riiser, Advokatfirma Raugland AS, OSLO

Kristine Sandall, Advokat Inge M. Evja AS, KVITSEID

Leif Olav Wetten Sandbakken, Advokatfirmaet Føyen Torkildsen AS, OSLO

Christine Schjerven, Advokatfirmaet CLP DA, OSLO

Christoffer Olstad Simonsen, Advokatfirmaet Grette DA, OSLO

Helge Hammerslund Skåland, Vierdal Advokatfirma AS, STAVANGER

Lene Sommerfelt, Advokatfirmaet CLP DA, OSLO

Eirin Strifeldt, Advokatfirmaet Shah AS, OSLO

Hedda Styrvold, Advokatfirmaet Grette DA, OSLO

Gro Elin Sæther Sønderland, Arntzen de Besche Advokatfirma Trondheim AS, TRONDHEIM

Marte Fossan Tingstad, Advokatfirmaet Thommessen AS, OSLO

Synnøve Lovise Torske, Advokatfirmaet Aksnes, Arnkvern, Halvorsen & Pedersen DA, OSLO

Kine Marie Utrimark, Advokatfirmaet Skarbøvig AS, OSLO

Sara Ørnevik, Advokatfirmaet Elden DA, OSLO

Sara Johanne Hjelmberg, Willis AS, OSLO

Hege Kristine Sjølie, AS Vinmonopolet, OSLO

Eva Kristine Sogn, Crawford & Company (Norway) AS, SANDVIKA

Jaime van der Eb, Hydor AS, OSLO

Mari Johanne Steine, Statens vegvesen Region Øst, LILLEHAMMER

Mari Johanne Steine, Statens vegvesen Region Øst, LILLEHAMMER

Mari Johanne Steine, Statens vegvesen Region Øst, LILLEHAMMER

Mari Johanne Steine, Statens vegvesen Region Øst, LILLEHAMMER

Mari Johanne Steine, Statens vegvesen Region Øst, LILLEHAMMER

Mari Johanne Steine, Statens vegvesen Region Øst, LILLEHAMMER

Håkon Andreas Riegels, KS Bedrift, OSLO

Privatpraktiserende advokater

Christine Hamborgstrøm, Advokat Christine Hamborgstrøm, OSLO

GJENINNMELDTE

Bedriftsadvokater

Ann-Cathrin Marcussen, Uninett Norid AS, TRONDHEIM

Elisabeth Bartnes Sylten, Castell Eiendom AS, TRONDHEIM

Fullmektig hos bedriftsadvokat

Johannes Notaker Velde, Willis AS, OSLO

Privatpraktiserende advokater

Kristine Geirsdatter Celius, Advokatfirmaet Tollefsen AS, SOGNDAL

Silja Eriksen, Advokatfirmaet Eriksen AS, FINNSNES

Christoffer Adrian Falkeid, Advokatene Lea, Haavik, Helland og Falkeid, HAUGESUND

50 år siden

ANGIVELSE AV ADVOKATERS NAVN I PRESSENS DOMSREFERATER

Hovedstyret behandlet saken på ny i møte den 13. februar 1967 på grunnlag av en henvendelse fra et medlem. Foranledningen til henvendelsen var at pressen hadde omtalt en dom hvor en advokat fikk kritikk fra retten for sitt forhold til sin klient. Advokatens navn ble ikke nevnt i avisens omtale av saken. Det finnes ingen bestemmelse som forbyr avisene å nevne yrke uten å angi navn.

Spørsmålet blir derfor om man skal søke å oppnå at avisene når de nevner at det gjelder en advokat, også nevner vedkommendes navn.

Grunnen til at man skulle søke å oppnå dette, er at hvis avisene omtaler

at en advokat er anmeldt eller tiltalt for et straffbart forhold, eller på annen måte har opptrådt uheldig, vil de øvrige advokater på stedet ha en viss interesse i at også navnet nevnes hvis tittelen nevnes.

(...)

Det vil på den annen side føles temmelig hardt og vil medføre betydelig skadevirkninger for en advokat å få sitt navn nevnt i forbindelse med en anmeldelse som kanskje blir henlagt. Eller hvor en senere straffesak fører til frifinnelse.

(...)

Når det gjelder de enkelte konkrete tilfelle, synes det være klart at det ikke

kan være noen oppgave for Hovedstyret å gripe inn.

(...)

Den eller de advokater som måtte finne grunn til det, kan selv rykke inn i avisene en meddelelse at det ikke er dem det gjelder. Men også en slik innrykning kan være et tveegget sverd.

Min konklusjon blir at dette ikke er en sak som kan løses på forretningsmessig basis. Den konferanse med Oslo-redaktørene som er nevnt av Informasjonsutvalget om dette spørsmål bør derfor ikke finne sted.

Generalsekretær Rolf Christophersen, Norsk Advokatblad mars 1967

Advokat Benjamin Agdestein har sluttet i Advokatfirmaet Selmer i Oslo, og trådt inn som partner i Advokatfirmaet Berngaard Sandbek i Oslo.

Advokat Eirik Kollerøy har sluttet i Bedriftsforbundet i Oslo, og begynt i Aurlien & Co Advokatfirma i Oslo.

Advokat Robert Jensen har sluttet i Advokatfirmaet Selmer i Oslo, og trådt inn som partner i Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange i Oslo.

Advokat Eline Hvidsten har sluttet i Advokatfirma Kontrakt i Oslo, og begynt i Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange i Oslo.

Advokat Maja Bentzon Skei har sluttet i Advokatfirmaet Schjødt i Oslo, og begynt i Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange i Trondheim.

Advokat Håkon Sandbekk har sluttet i Statkraft i Oslo, og trådt inn som partner i Advokatfirmaet Selmer i Oslo.

Advokat Ronny Rosenvold har sluttet i Arntzen de Besche Advokatfirma i Oslo, og begynt i Kluge Advokatfirma i Oslo.

Advokat Egil Stefan Eilertsen har sluttet i Advokatfirmaet Wiersholm i Oslo, og trådt inn som partner i Advokatfirmaet Harboe & Co i Oslo.

Advokat Øystein Anddal har sluttet i Advokatfirmaet Harboe & Co i Oslo, og begynt i Advokatfirmaet Price-waterhouseCoopers i Oslo.

Advokat John Marius Dybvik har sluttet i Advokatfirmaet Eide & Co i Kristiansund, og tiltrådt som senioradvokat i Advokatfirmaet Øverbø Gjørtz i Kristiansund.

Advokat Jon Petter Haaland har sluttet i Advokatfirmaet Wiersholm i Oslo, og begynt i Belvar i Oslo.

Advokat Marianne H. Dragsten har sluttet i Anskaffelsexperten i Drøbak, og trådt inn som partner i Advokatfirmaet Berngaard Sandbek i Oslo.

Advokat Morten H. Christophersen har sluttet i Ernst & Young Advokatfirma i Oslo, og trådt inn som partner i RSM Advokatfirma i Oslo.

Advokat Oddbjørn Slinning har sluttet i Wikborg Rein Advokatfirma i Oslo, og trådt inn som partner i Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange i Oslo.

Advokat Erling Grimstad har sluttet i BDO i Oslo, og startet opp Advokatfirmaet Erling Grimstad AS på Bekkestua.

Advokat Jørgen Bull har sluttet i Tax & Legal Advokatfirma i Billingstad, og trådt inn som ny partner i Hammervoll Pind i Oslo.

Advokat Thomas Stør har sluttet som advokat i Alvheim og Hansen i Bergen, og begynt i Hammervoll Pind i Bergen.

Advokat Charlotte Greger har sluttet i Advokatene Solvin & Larsen i Narvik, og begynt i Narvik kommune – Kommuneadvokaten.

Advokat Petter Sveen har sluttet i Advokatfirmaet Thommessen i Oslo, og begynt i Swedbank Norge NUF i Oslo.

Advokat Eirik Holter-Sørensen har i Akastor på Lysaker, og begynt hos National Oilwell Varco på Fornebu.

SE JOBB-BYTTET PÅ NETT

Nå publiseres også jobb-byttene fra Nytt om navn-spalten på nett på Advokatforeningens egen stillingsportal Advokatjobb.no. Der finner du ledige jobber i bransjen, samt traineestillinger.

Informasjonen om jobb-bytter hentes fra Advokatforeningens medlemsregister, eller fra bidrag sendt direkte til redaksjonen@advokatbladet.no. Om informasjonen hentes fra registeret, vil du bli kontaktet før publisering.

Neste frist for innsendelse er 3. april.

NB: Spalten er kun for Advokatforeningens medlemmer.

Fra stand-prat til partner-kolleger

For ti år siden oppdaget Fredrik Agerup daværende jusstudent Frank Aase på Arbeidslivsdagene. Nå er de partnere i samme selskap.

TEKST OG FOTO: HENRIK SKJEVESTAD

Det er nøyaktig ti år siden Frank C. Aase møtte opp som jusstudent på Arbeidslivsdagene 2007 hvor han snakket med Brækhus-partner, Fredrik Agerup. Praten endte i et intervju og påfølgende fullmektigstilling samme år.

– Frank var helt på tampen av jusstudiet, og det var like før han skulle ta fatt på arbeidslivet. Det er den optimale situasjonen for oss. Å ta inn studentene til en trainee-periode i fire uker, er kjempeflott. Jeg pleier faktisk å kalle det verdens beste jobbintervju. Vi har flere eksempler her på ansatte som har gått hele veien fra trainee til advokat, sier partner Fredrik Agerup.

GODE RÅD

Etter trettifem år som advokat, hvorav mer enn tjuefem som partner,

gleder han seg fremdeles over å møte håpefulle studenter på stand.

– Jeg henter så mye motivasjon, glød og glede i møtet med studentene – fra mitt første møte med Frank til å møte årets kandidater. Jeg pleier alltid å råde studentene til å ta et år på utveksling hvis de har mulighet det, og dermed forbedre engelsken. Å kunne engelsk godt er etter hvert blitt et must, påpeker Agerup.

DRO UT

Etter flere år som advokat i Brækhus Dege valgte Frank C. Aase i 2010 å forlate selskapet til fordel for en stilling som konsernadvokat i Nordea.

– Jeg kom til Brækhus rett fra studiene, og det eneste du kan da er jusens verden. Samtidig har du mange klienter du skal hjelpe som sitter med reelle problemstillinger du egentlig aldri har vært en del av. Jeg ville derfor over på andre siden, og få kunnskap om hvilke praktiske og juridiske utfordringer næringsdrivende opplever når de skal drive virksomhet. Med interesse for selskapers kapitalforhold og finansie-

Brækhus-veteran Fredrik Agerup gleder seg over å ha kollega Frank Aase tilbake i selskapet.

ring, ble det naturlig å gå over til banken. Finansiering er jo avgjørende for all type virksomhet.

Aase kom tilbake til Brækhus i 2015 og ble i 2016 leder for Brækhus' avdeling for Finans og insolvens, og partner i advokatfirmaet. – Nå har jeg en helt annen forståelse for bankenes utfordringer og hvilke risiko de er villig til å ta ved finansiering, sier Aase.

ANNONSE

Rettergang i sivile saker

Jo Hov
3. utgave, 2017

Til salgs hos bokhandlere og på nett

«Rettergang i sivile saker» er en ajourført fremstilling av norsk sivilprosess. Det er lagt vekt både på å gjøre rede for reglens innhold og for deres legislative bakgrunn. Det er tatt inn eksempler på rettsdokumentene i sivile saker.

Papinian AS / Calax AS
Tlf.: 22 75 66 66
e-post: calax@online.no

ANNONSE

JUS

Oslo
Kongressenter
Folkets Hus
1.-2. juni

ADVOKATENES FAGDAGER.NO 2017

TEMA / FAMILIE, ARV OG SKIFTE: GENERASJONSSKIFTE

FORELESERE / ADVOKAT HARALD HAUGE, ADVOKATFIRMAET HARBOE & CO OG ADVOKAT ELSA CHARLOTTE GILL, BULL & CO ADVOKATFIRMA

Arne Engesæth
i DLA underviste på
Advokatforeningens
meglerkurs i fjor.

Lanserer Mekling.no

Advokatforeningen har nylig lansert nettsiden Mekling.no. Målet er at mekling skal blir mer kjent blant folk flest og bedrifter – og at flere skal benytte seg av foreningens sertifiserte meklere.

TEKST: HENRIK SKJEVESTAD

– Selv om man har en konflikt behøver den ikke nødvendigvis havne i retten. Mekling er veldig utbredt i andre land – nå håper vi dette skal vokse i Norge også, sier advokat Anne Holst i Advokatforeningen.

Hun er sekretær for Advokatforeningens meklingsutvalg, og har hatt

Videoen forklarer fordelene med mekling.

ansvar for å utvikle nettsiden, der publikum kan finne meklere innenfor fagområdene arbeidsrett, arv, bolig og hytte, entrepriser, familie og barn, fast eiendom, kjøp, salg og leie, kontraktsrett og nabotvister.

Foreløpig er det 27 sertifiserte meklere knyttet til nettsiden.

Mekling har flere fordeler, fremhever Anne Holst.

– Felles for alle sertifiserte meklere er at de er spesialtrent i konfliktløsning, gjennom kurs i regi av Advokatforeningen. De har også spesifikk fagkompetanse som gir dem unik erfaring og innsikt i ulike rettslige områder. Klientene kan spare både tid og penger ved mekling, og komme frem til et resultat alle parter kan leve med, sier Holst.

Formålet med mekling.no er å informere om, og markedsføre mekling som alternativ til domstolsbehandling. Siden har også kontaktinfo til hver enkelt mekler og informasjon om deres kompetanse. Den inneholder også en videosnutt som enkelt forklarer hvordan mekling foregår.

ANNONSE

TEMA / FAST EIENDOM: LEIERS ERSTATNINGSPLIKT FOR SKADE

FORELESER / ADVOKAT OLE E. TOKVAM, BING HODNELAND ADVOKATSELSKAP

Oslo Kongressenter
Folkets Hus 1.-2. juni

JUS ADVOKATENES FAGDAGER.NO 2017

ANNONSER

Foto: Mario Travaini

GAVEN SOM REDDER LIV

En gave til Leger Uten Grenser kan være et godt og livsviktig alternativ i forbindelse med bryllup, bursdag eller jubileum.

Ring oss på tlf 08898, eller gå inn på www.legerutenengrenser.no
Kontonummer: 5005 06 36728.

Merk innbetalingen med navn på jublant/brudepar, samt navn på giver(e) av gaven.

ANNONSE

TRENGER DU EN TRANSLATØR?

ALLEGRO språktjenester

Juridisk oversetterekspertise

Våre erfarne statsautoriserte tolkatører gir deg rask og profesjonell service.

Kontakt oss gjerne på tlf. 55 30 17 30, post@allegro-as.no eller www.allegro-as.no.

Translatørservice as

Bred erfaring og kompetanse.
Kontakt oss på tlf. 810 33 333 eller post@translator.no

NOOR SABAH NAEL TRÅVIK

Tolk og oversetter

Dari (Afghanistan)

Farsi (Iran)

Tolkeutdanning fra UIO

Nemds og rettsmøte, HIO

Biologi Ingeniør

Medlem av tolkeforening

Tolkeutdanning fra universitetet /høgskole. Mangeårs erfaring med tolking i retts og nemdsmøter, tolking av monologer, flerkulturell forståelse i tolking.

+47 928 13 012

noomael@hotmail.com

Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalforeningen for folkehelsen har som mål å bekjempe hjerte- og karsykdommer og demens.

Testamentarisk gave til hjerteforskningen!

Nasjonalforeningen for folkehelsen er den største humanitære bidragsyteren til norsk hjerteforskning. Vårt arbeid finansieres med innsamlede midler.

Hjerte- og karsykdommer er årsak til flest dødsfall i Norge. Hver dag dør 47 mennesker på grunn av hjerte- og karsykdommer.

Dagens behandling er resultatet av tidligere forskning. En testamentarisk gave går direkte til hjerteforskningen og er en investering for framtidige generasjoner. Gaven er fritatt for arveavgift og kommer derfor i sin helhet forskningen til gode.

Postboks 7139 Majorstuen, 0307 Oslo Tlf: 23 12 00 00 Faks: 23 12 00 01 www.nasjonalforeningen.no

BOKTIPSET

Navn og alder: MARIANNE KARTUM, 45 ÅR
 Tittel: PARTNER/ADVOKAT
 Arbeidssted: ADVOKATFIRMAET
 SIMONSEN VOGT WIIG
 I TRONDHEIM

Marianne Kartum er gift, har to barn og bor i Trondheim. Hun har jobbet som advokat siden 2001 og jobber hovedsakelig med arbeidsrett og prosedyre. Hun er glad i det meste som innebærer å være i aktivitet. Hun liker både ski og seiling – og ekstra fornøyd er hun når disse to aktivitetene lar seg kombinere. Hun har alltid likt å lese, selv om hun med årene synes det er blitt mer utfordrende å sitte rolig.

Hvilken bok har gjort sterkest inntrykk på deg, og hvorfor?

Veien av Cormac McCarthy er uten tvil den boka som har gjort sterkest inntrykk på meg. Beskrivelsen av total ødeleggelse og håpløshet, samtidig som det skildres en sterk overlevelsesvilje og kjærlighet, har gjort et uutslettelig inntrykk.

Som forelder gjør det også sterkt inntrykk å få innblikk i en fars fortvilelse over manglende tro på en fremtid. Måten boka er skrevet på, gjør også sitt til at man tar den med seg videre. Jeg leste boka for en del år siden, men kan fortsatt huske enkelte setninger – og ikke minst følelsen de ga meg.

Hvordan velger du lesestoff?

Jeg er så heldig å ha en mor som leser opptil flere bøker hver uke, og som vet hva jeg liker. Hun gir meg bøker som hun er sikker på at jeg vil like – så da trenger jeg bare å prioritere mellom de bøkene som allerede har passert hennes nåløye. Når jeg da skal velge går det litt på «humøret» om det blir krim eller roman.

Hvis du skal kjøpe en bok til en god venn, hvilken vil du kjøpe?

Det vil avhenge av hvilke interesser min venn har. Jeg gir ofte bøker i gave, og da forsøker jeg å finne en bok jeg tror mottakeren vil like, heller enn å gi bort en bok jeg selv synes var bra. Valget kan da enten avhenge av sjanger eller forfatter.

Hvilken er den neste boken du skal lese?

Jeg har to bøker som venter på nattbordet. Det ene er en krim; *Sthlm delete* av Jens Lapidus, mens det andre er en roman; *Fordi det er bittert og fordi det er mitt hjerte* av Joyce Carol Oates. Begge bøkene skal leses, men rekkefølgen vil nok avhenge av hvor fort jeg blir ferdig med boka jeg leser nå. Nærmer det seg påsken, må det bli krim.

Kan du anbefale en fagbok?

Jeg jobber mye med arbeidsrett og synes boken *Omstilling og nedbemanning* av Fougner m.fl. er en god og nyttig bok.

Den har gitt gode innspill og vinklinger til problemstillinger i enkeltsaker, herunder også med en side til de tariffestede normer.

Leser du e-bøker?

Jeg er nok den tradisjonelle typen som helst vil ha bøkene i papir. Lydbok, derimot, kan være praktisk om man for eksempel skal kjøre langt, gjøre husarbeid eller bare ikke har lyst til å sitte i ro.

Hvem vil du utfordre (og litt om hvorfor)?

Jeg vil gjerne utfordre Kristin Bitnes. Kristin er trønder og vi har tidligere vært kollegaer. I dag arbeider Kristin i Wilhelmsen Logistics. Hun er et fyrverkeri av ei dame. Hun har bodd flere år i Asia, noe jeg regner med har gitt henne et litt annet bilde på verden enn det en gjennomsnittlig trønder har. Det hadde derfor vært interessant å høre hva som får henne til å sette seg ned med ei bok.

ten i et åpent brev til president Recep Tayyip Erdogan (bildet).

«Vi er veldig bekymret over at 227 dommere og påtalejurister den 20.februar i 2017 ble avskjediget som en del av etterforskningen av det mislykkede kuppet i juli 2016», skriver de åtte organisasjonene, deriblant The Law Society of England and Wales.

«Sparkingen av dommerne representerer en bekymringsfull uthuling av prinsippet om maktfordeling, og vi er svært bekymret for den negative effekten dette har for domstolenes uavhengighet og for rettssikkerheten i Tyrkia», heter det i brevet.

Også den internasjonale juristkommisjonen, ICJ Norge, er bekymret. I januar var ICJ Norge i Tyrkia sammen med Dommerforeningen og PEN for å kartlegge menneskeretts situasjonen.

«Vi møtte professorer, journalister, forfattere og advokater, inkludert advokater som representerer fengslede dommere. Alle fortalte det samme: Journalister som skriver noe myndighetene ikke liker, risikerer å bli fengslet. Advokatene som forsvarer dem, risikerer det samme. Dommere som frikjenner, løslater eller på annen måte dømmer i strid med den politiske linjen, blir ofte degradert eller avsatt – og i mange tilfeller – til og med fengslet. I skrivende stund sitter en tredjedel av Tyrkias dommere og aktører, 4 000 personer, i fengsel», skriver ICJ-medlemmene Grunde Almeland og Mari Gjefsen i en kommentar i Agenda Magasin.

FAMILIELIV VS. ADVOKATLIV

Arbeidsmengden i advokatbransjen har vært tema for en debatt i Dagens Næringsliv nylig. Jusstudent Pauline Sommerfelt Helle ved UiO startet debatten da hun i en kommentar skrev at advokatbransjen er i utakt med fremtidige arbeidstakers ønsker. «En side av debatten som er helt fraværende, er at utfordringen med å kunne ha et familieliv ved siden av å være advokat, også er et problem for nyutdannede menn. (...) Hvor mye feminisering av familien er det i advokatbransjen», spør Helle. Hun konkluderer med at det advokatfirmaet som setter familie på agendaen, «vil bli etterspurt også av de flinkeste blant oss».

Forretningsadvokat Merete Nygaard, gründer av nygaard.law, tar i et tilsvaret til orde for at dagens forretningsmodell må endres, for å hindre at kvinner og menn i 35-årsalderen forlater advokatyrket. En mulighet er å regulere advokatens timepris ut fra kompleksiteten i oppdraget, foreslår hun.

Jurist Marius G. Nordby skriver i et påfølgende innlegg at han har søkt over 100 jobber. «Når du kjemper med hundre andre om advokatjobb, stiller du ikke krav om henting i barnehage og pappaperm», skriver han.

ADVOKATER I NYHETENE

ADVOKATER I TYRKIA FENGSELES

En rekke tyrkiske advokater er arrestert og holdt tilbake i Tyrkia etter fjorårets mislykkede kuppforsøk, og i noen

tilfeller uten mulighet til å kommunisere med omverdenen. Åtte britiske juristforeninger uttrykker sin bekymring for advokater, dommere og den tyrkiske rettssta-

ANNONSE

JUS

Oslo
Kongressenter
Folkets Hus
1.-2. juni

**TEMA / AGENTURLOVEN
OG GRENSEDRAGNINGEN
MOT BESLEKTEDE
MELLOMMANNSFORHOLD**

FORELESER: ADVOKAT GEIR SVIGGUM,
WIKBORG REIN ADVOKATFIRMA

**ADVOKATENES
FAGDAGER.NO
2017**

X ORD

Lov fra 1992	Distri- buert	For- finede	Havn	Anlegg
Juristen	Tone			Kvinne- navn
→				
Gjen- nom- snittlig				
Insekt	Størst veteran			
→	Demning			
Fiske- redskap			Fuglen	
Total		Jfr.	Mis- unnelse	
→		Ånd		Fortæres
Opp- slags- verk		Pro- nomen		
Etse (omv.)	I ferd med å overta for «ki»	Gå gjennom		
→		Gud		
Avgasser		Penn		
Ærekren- kelsen		Die		
→				

Løsningsordet finner du ved å sette sammen bokstavene i de gule rutene til et ord eller et navn.

Send løsningsordet til redaksjonen@advokatbladet.no innen 6. april. Vi trekker ut en vinner som får fem flaxlodd i posten.

Vinneren av kryssordet i februar er Matti Hegseth i Trondheim. Vi gratulerer! Løsningsordet var SALÆR.

● På Twitter var jusprofessor **Hans Fredrik Marthiniussen** ved Universitetet i Bergen opptatt av dommen i den såkalte nazi-frisørsaken i Stavanger: «Hvordan i all verden er det mulig ikke å tilkjenne saksomkostninger til Løgnslaget i nazifrisørsaken?»

● Advokat **Brynjar Meling** svarte følgende: «Det får vi forhåpentlig svar av i lagmannsretten.»

● Også advokat og tidligere statssekretær **Ove Vanebo**, kastet seg inn i diskusjonen.

«Tja, tingretten er ganske bingo når det gjelder saksomkostnader...».

● Også **Anine Kierulf** stusset over det samme: «Nazi-frisør» ikke gr.lag for å stoppe revy, som forventet. Men rar omkostningsavgj: delt pga «vanskelig spørsmål»

● Advokat **Jon Christian Elden** var derimot ikke overrasket: «Ikke så rart. Retten mener vel at utsagnet er ugreit, men at hun må kreve erstatning i stedet for sensur. Nazi ikke lovlig...»

Han var samtidig kritisk til mediedekningen i samme sak: «De medier som påstår at tingretten har sagt det er lovlig å si nazifrisør, har et formidlingsproblem. Det er aldri sagt.» Og «De sa at evt ulovlig injurie ikke burde stoppes ved sensur, men ved erstatningstrussel og krav – som i USA»

● **JussHjelpa i Nord-Norge** var på besøk på Svalbard, og takket for seg med et tøft bilde på Instagram fra en snøscootertur.

● Litt lenger sør, ved **UiT Norges Arktiske Universitet** i Tromsø hadde de satt opp egen stol til så besøkende enklere kunne ta av broddene.

● Advokatforeningens leder **Jens Johan Hjort**, konstaterte på Twitter at foreningen hadde rett i sitt syn angående norske myndigheters utsendelse av fanger til Norgerhaven-fengselet i Nederland. Sivilombudsmannen har nå konstatert at dette bryter med internasjonale menneskerettighetsforpliktelser.

● På Facebook gledet **JussBuss** seg over at to av deres medarbeidere, **Karina Kviebakk Mauren** og **Mira Christine Marcussen** gikk helt til topps i Elsas nasjonale prosedyrekonkurranse. (se bildet over)

● Bergensadvokaten **Anders Wyller** moret seg over nære familieband i forsvarer-teamet i drapssaken i Ringerike fengsel.

Henrik@advokatbladet.no

Følg Advokatbladet på Facebook, Twitter og Instagram

@Advokatbladet

ANNONSEINFO

ANNONSEANSVARLIG

Jannicke Isaksen
marked@advokatbladet.no
Mobil: 414 14 440

26.000 LESERE (TNS GALLUP)

ANNONSEPRISER 1. JANUAR 2017

1/1 – 216 x 286 (inkludert 3 mm utfallende)	kr. 19.400
2/3 – 116 x 234	kr. 17.200
1/2 – 176 x 123	kr. 14.250
1/4 – 176 x 58/116 x 83	kr. 9.400
1/6 – 56 x 123/116 x 58	kr. 5.500

Se fullstendig formatliste på nett: advokatbladet.no

Andre formater etter avtale.

Bilagspris: 4-sider løst, pris 25 000, gramvekt inntil 20 gram.

Andre formater etter avtale.

Byråprovisjon 3 %, formidlingsgodtgjørelse 1,5 %
Alle priser er eks. mva.

UTGIVELSER 2017

Nr	Bestillingsfrist annonser	Utgivelser
4	13. april	28. april
5	18. mai	31. mai
6/7	15. juni	28. juni
8/9	17. august	1. september
10	21. september	4. oktober
11	26. oktober	8. november
12	30. november	13. desember

advokatjobb.no

Prøv en annonse på Advokatjobb.no

Bransjens egen jobbportal!

Ledige jobber innenfor juss-Norge samlet på ett sted.

Du treffer både jobbsøkere og advokater som er ute etter

å orientere seg i markedet.

Gratis, rullerende Nytt om navn-funksjon profilerer alle som har byttet jobb.

Vi har gunstige årsavtaler!

1-5 annonser: 7.500 kroner

6-20 annonser: 14.000 kroner

21-50 annonser: 30.000 kroner

Skreddersy dine annonser til alle våre plattformer!

Kontakt oss for et pakketilbud.

Advokaten

ADVOKATBLADET

REDAKTØR

Nina Schmidt
nina@advokatbladet.no
Telefon: 22 03 50 50
Mobil: 915 59 602

JOURNALIST

Henrik Skjevestad
henrik@advokatbladet.no
Telefon: 481 63 444
Mobil: 482 28 776

REDAKSJONSRAÐ

Steinar Mageli (leder)
Jon Wessel-Aas
Gunhild Lærum
Ina Lindahl Nyrud
Emanuel Feinberg

Advokatbladet betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innlegg.

TIPS REDAKSJONEN

Redaksjonen tar gjerne imot tips til reportasjer.

tips@advokatbladet.no

Kr. Augustsgate 9,
0164 Oslo

SEKRETARIATET

Den Norske Advokatforening
Kr. Augustsgate 9,
0164 Oslo
post@advokatforeningen.no
www.advokatforeningen.no
Telefon: 22 03 50 50

Merete Smith,
generalsekretær,,
ms@advokatforeningen.no
Baard Amundsen,
kommunikasjonssjef,
ba@advokatforeningen.no

GRAFISK FORMGIVER

Mette Håtvædt Tønsberg
mette.tonsberg@07.no

TRYKKERI

07 Media – 07.no, Aurskog
Telefon: 63 86 44 00

Advokatbladet ønsker å arbeide etter regler for god presseskikk slik de er nedfelt i Vær Varsom-plakaten. Ta kontakt med redaksjonen dersom du mener deg urimelig behandlet i en omtale. Du kan også klage direkte til Pressens faglige utvalg,

Rådhusgt. 17, 0158 Oslo.
Tlf: 22 40 50 40
Faks: 22 40 50 55
E-post: pfu@np-nr.no

ADVOKATFORENINGEN

PRØV ADVOKATJOBB.NO
BRANSJENS EGEN JOBBPORTAL

advokat**jobb.no**